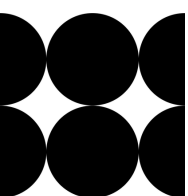
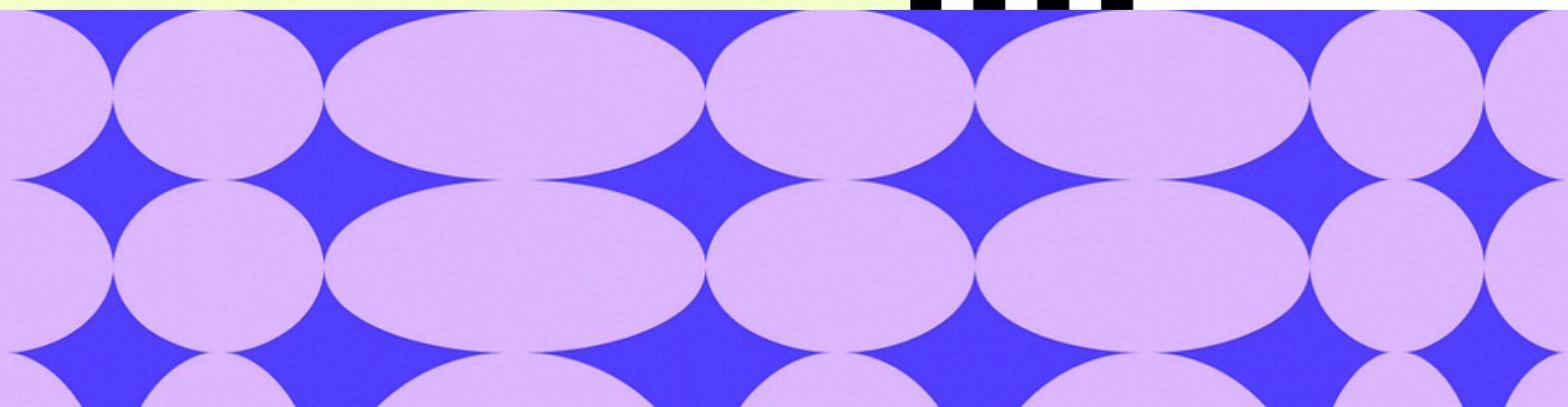
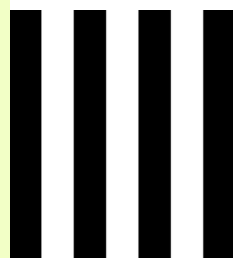

***KORUPCINIŲ
NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ
KVALIFIKAVIMAS:
LIETUVOS TEISMŲ
PRAKTIKA***

*Kristina Kerpytė, Jurgita Virbalė,
Gertrūda Šumskienė*
SMK Aukštoji mokykla

SMK

Kristina Kerpytė, Jurgita Virbalė, Gertrūda Šumskienė

**KORUPCINIŲ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ KVALIFIKAVIMAS:
LIETUVOS TEISMŲ PRAKTIKA**

Mokslo studija

Klaipėda, 2025

Recenzantai:

Prof. dr. Inga Kudinavičiūtė-Michailovienė (MRU Teisės mokyklos Privatinės teisės institutas, Lietuva)

Prof. dr. Raimundas Kalesnykas (Turības Universiteto Teisės fakultetas, Latvija; Advokatų kontora „Temidė“, Lietuva)

Leidinyi apsvartytas SMK Aukštosios mokyklos Akademinės tarybos posėdyje ir rekomenduojamas spaudai (2025-10-05 protokolai Nr. 3)

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDN)

ISBN 978-9955-648-89-5

© Kristina Kerpytė
© Jurgita Virbalė
© Gertrūda Šumskienė
© SMK aukštoji mokykla

TURINYS

IVADAS	3
I. KORUPCIJA KAIP SOCIALINĖ GRĖSMĖ: SAMPRATA, TEISINIS VERTINIMAS IR PASEKMĖS	Klaida! Žymelė neapibrėžta.
1.1. Korupcijos sampratos istorinė kaita ir šiuolaikinė klasifikacija.....	7
1.2. Korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas	27
1.3. Korupcijos daroma žala visuomenei ir kovos su korupcija svarba	37
II. TYRIMO METODOLOGINIS PAGRINDIMAS	51
III. KORUPCINIŲ VEIKŲ TEISINĖ PRAKTIKA IR EKSPERTINĖS IŽVALGOS	55
3.1. Korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas Lietuvos teismų bylose	55
3.2. Korupcija ir korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo aktualijos ekspertų praktikoje...	69
IŠVADOS	80
MOKSLINĖ DISKUSIJA	82
LITERATŪROS SĄRAŠAS	86
EKSPERTO INTERVIU KLAUSIMAI	93

IVADAS

Temos aktualumas

Damijan (2023) teigimu, korupcijos sąvoka išsivystė iš vyriausybės nesugebėjimo išlaikyti galių pusiausvyrą iki politinio protekcionizmo ir tam tikrų grupių palankumo amoralumo. Ji, autoriaus nuomone, išsiplėtė iš viešosios sferos į susipynusią viešąją ir privačią sferą, iš politinės problemos į susipynusią politinę ir ekonominę problemą. Tai, ką dabar vadiname korupcija, kaip teigia Clarke (1983); Klitgaard (1988); Nye (1967); Rose-Ackerman (1978), yra viešosios tarnybos piktnaudžiavimas siekiant asmeninės naudos. Korupcijos sąvokos kontekste minimos ir kitos problemos, pavyzdžiui, nominalios galiojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimai (Andreski, 1968), bloga politika ir neveiksmingos institucijos (Acemoglu & Johnson, 2005; Djankov et al., 2008), silpna demokratija (della Porta & Vannucci, 1997; Johnston, 1996), neetiškas viešasis sektorius (Doig & Theobald, 2013 ir kt. Anksčiau korupcija buvo laikoma ne tik blogu dalyku, bet ir būtina bet kokio valdžios pasikeitimo ciklo dalimi (Leff, 1964; Leys, 1965), tačiau dabar plačiai pripažįstama, kad ji daro neigiamą poveikį ekonomikos augimui ir visai visuomenei (Ades & Di Tella, 1997; della Porta ir Vannucci, 1997; Gupta ir kt., 2002; Kaufmann, 1997; Kaufmann ir Wei, 1999; Rose-Ackerman, 1999).

Šumah (2018) nuomone, korupcija yra nuolatinis reiškinys visuomenėje ir pasitaiko visose šalyse, tačiau tik per pastaruosius 20 metų šis reiškinys pradėtas rimtai tyrinėti. Korupcija, autoriaus teigimu, turi daug įvairių formų ir daro įvairų poveikį tiek ekonomikai, tiek visai visuomenei. Kaip teigia Šumah (2018), didelis korupcijos lygis daro gilų poveikį visuomenei, mažindamas pasitikėjimą teise ir teisinės valstybės principais, švietimu ir, atitinkamai, gyvenimo kokybę (prieiga prie infrastruktūros, sveikatos priežiūros). Šiam požiūriui taip pat pritaria ir Toleikienės ir Juknevičienės (2018, p. 5), kurios nurodo, jog korupcija buvo ir vis dar yra grėsmę keliantis veiksnys visuomenei ir valstybei – valstybės gerovei, visuomenės pasitikėjimui, teisingumui ir ekonomikos plėtrai. Yusubboevich (2022, p. 849) nurodė, jog korupcija jau nuo seniausių laikų yra egzistuojantis reiškinys, kuris kelia žalą sparčiam visuomenės ir valstybės gerovės vystymuisi. Pagal Owusu ir kt. (2019, p. 40), korupcijos padariniai ekonominiu ir visuomeniniu atžvilgiu prilygsta vėžiui. Remiantis Blanche ir kt. (2019, p. 4), svarbiausia tai, jog korupcija sukelia pavojų demokratinėms šalims. Ji susilpnina teisinės valstybės principus ir sukuria nelygybę. Bellingeri, Luppi (2023, p. 282) teigimu korupcinių nusikalstamų veikų daromų žalų pasekmės kasmet sukelia minimaliausiai 120 milijardų eurų žalą Europos Sąjungos (toliau – ES) finansinei būklei. Tarp dažniausių korupcijos priežasčių, kaip teigia Šumah (2018), yra politinė ir ekonominė aplinka, profesinė etika ir moralė bei, žinoma, įpročiai, papročiai, tradicijos ir demografija

Pagal Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – LR STT) (2024a), duomenis, 2023 metais institucijoms Lietuvoje trūko aktyvumo įgyvendinant antikorupcinę politiką, o tai įrodo ir pablogėjęs korupcijos suvokimo indekso (toliau – KSI) rezultatas. KSI yra vienas garsiausių pasaulyje korupcijos suvokimo tyrimų, parodantis, kaip įvairioms pasaulio valstybėms pavyksta kontroliuoti korupciją. Esama padėtis įvertinama konkrečiu skaičiumi šimto balų skalėje nuo 0 iki 100, kurioje 0 reiškia labai korumpuotą, o 100 – visiškai nekorumpuotą valstybę (Transparency International tyrimas, 2024). Detaliau gilinantis į KSI duomenis, matome, kad Transparency International“ Korupcijos suvokimo indekso tyrime Lietuvai skirti 63 balai iš 100 galimų ir 32 vieta 180 šalių sąrašė. Lietuva užima 12 vietą tarp Europos Sąjungos (ES) valstybių. Lietuva įsitvirtino tarp penktadalio skaidriausių pasaulio valstybių ir stabiliai išliekame šioje pozicijoje.

Dar giliau gilinantis į Lietuvos situaciją, galima peržvelgti LR STT (2023) atlikto tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2022“ duomenis, kuomet matome, jog korupcija išties yra rimta grėsmė Lietuvoje. Net 63% respondentų mano, jog kyšininkavimas yra tinkamas sprendimas spręsti problemas. Atsižvelgus į visumą, galima teigti, jog korupcijos problema yra aktyvi ir sunkiai sprendžiama, todėl norint sėkmingai mažinti korupciją labai svarbu skirti nemažą dėmesį tinkamai kvalifikuojant veikas, kad teismai teisingai išnagrinėtų bylas ir kalti asmenys būtų teisėtai ir teisingai nubausti.

Pasak Pakštaičio (2021, p. 122) „teisingas kvalifikavimas – raktas į teisingą bylos išsprendimą“. Autorius nurodo, kad nusikalstamų veikų kvalifikavimas yra sudėtingas procesas. Pakštaičio (2021) nuomone, kvalifikavimas yra visada svarbus teisinis procesas, dėl teisės normų keitimosi ir naujų dar neregėtų nusikaltimų. Kvalifikavimas gali būti netikslus, kai yra vertinamos kelios nusikalstamos veikos. Šiuo atveju kvalifikavimas yra neatskiriamas baudžiamojo įstatymo dalis ir sudėties požymių elementas. Esant šioms aplinkybėms, korupcinės nusikalstamos veikos kvalifikavimas tampa sunkesnis ne tik dėl pačios korupcijos sudėtingumo, bet ir dėl pačio kvalifikavimo proceso, kurio reikšmė yra svarbi proceso dalis.

Tyrimo problema

Kalesnyko (2020, p. 92) teigimu, korupcija yra kaip daugiafunkcinis globalus fenomenas, keliantis grėsmę tautos pasitikėjimui viešojo sektoriaus organizacijomis ir daro žalą jų veiklai. Autoriaus nuomone, vienas esminių Lietuvos Vyriausybės siekių yra sumažinti korupcijos mastą, didinti skaidrumą, sąžiningumą ir atvirumą viešajame sektoriuje. Pagal Gan Integrity (2020), Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (toliau – LR BK), kuriame klasifikuojamos korupcinės nusikalstamos veikos nėra efektyviai vykdomas. Goddard ir kt. (2024) nurodo, jog pastaruoju laiku korupcinių bylų analizavimas tampa vis kompleksiškesnis. Autoriaus teigimu, analizuojant kompleksiškas korupcijos sistemas prireikė profesionalių tos sryties ekspertų. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) (2024) paskelbtame straipsnyje nurodoma, jog yra akivaizdu,

kad korupcijos strategijos tampa kompleksiškesnės ir pati korupcija įsikūnija į naujus pavidalus – kibernetinę, tarptautinę ir politinę.

Probleminiai klausimai:

1. Kokie iššūkiai kyla kvalifikuojant korupcinės nusikalstamas veikas?
2. Kodėl svarbu kovoti su korupcija?
3. Kokią žalą visuomenei daro korupcinės nusikalstamos veikos?

Tyrimo objektas – Korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas teismų praktikoje.

Tyrimo tikslas – Išnagrinėti korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimą teismų praktikoje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Pateikti korupcijos sampratą nacionaliniu ir tarptautiniu mastu;
2. Atskleisti korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimą;
3. Aptarti korupcijos daromą žalą visuomenei ir jos pasekmes;
4. Atskleisti pagrindinius iššūkius, su kuriais susiduria ekspertai kvalifikuodami korupcines nusikalstamas veikas.
5. Išanalizuoti korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo problematiką teismų praktikoje.

Tyrimo metodai. Buvo taikyta mokslinės literatūros analizė bei pasirinktas teismų bylų analizės metodas ir eksperto interviu metodas.

Mokslo studijos struktūra. Ši mokslo studija susideda iš trijų skyrių. Pirmoje teorinėje dalyje pateikta korupcijos samprata nacionaliniu ir tarptautiniu mastu, atskleistas korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas, aptarta korupcijos daromą žalą visuomenei ir jos pasekmės. Antroje dalyje pristatomas tyrimo metodologinis pagrindimas. Trečioje empirinėje dalyje išanalizuota korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo problematika LAT praktikoje, teismų bylose ir pateikiama ekspertų interviu analizė.

Mokslo studijoje naudoti dirbtinio intelekto įrankiai. Rengiant mokslo studiją, teksto vertimui iš anglų kalbos į lietuvių kalbą, buvo naudojama DeepL.com įrankis, kuris užtikrino patikimą teksto vertimo rezultata. Taip pat papildomam teksto vertimo tikslinimui užtikrinti, buvo pasitelktas dirbtinio intelekto įrankis ChatGPT (mokama versija GPT-4, sukurta „OpenAI“, 2023).

I. KORUPCIJA KAIP SOCIALINĖ GRĖSMĖ: SAMPRATA, TEISINIS VERTINIMAS IR PASEKMĖS

„Corruption is the root at all times and in all temptations resulting from hatred against all laws.“
Thomas Hobbes

1.1. Korupcijos sampratos istorinė kaita ir šiuolaikinė klasifikacija

Enste, Heldman (2017) teigia, jog korupcija yra viena iš pagrindinių grėsmių daugelyje pasaulio šalių. Ir nors korupcija yra populiarus terminas, bet jo apibrėžimas retai kada yra priimtinas, o ir bendro sutarimo dėl vieningo apibrėžimo nėra. Ignatchenko (2024) teigia, jog dauguma užsienio mokslininkų daro išvadą, kad žodžio „korupcija“ etimologija yra labai nevienareikšmė. Pasak žymaus vokiečių-amerikiečių politologo Friedricho (2007) cituojant Ignatchenko (2024), bet koks bandymas analizuoti korupcijos sąvoką prieštarauja tam, kad anglų ir kitose kalbose žodis „korupcija“ turi visiškai skirtingas reikšmes ir konotacijas. Pvz., Oksfordo anglų kalbos žodynas (1986) pateikia net devynias sąvokos „korupcija“ reikšmes. Mortera-Martínez (2021, p. 3) taip pat pritaria nuomonei, kad negali būti ir nėra vieningo korupcinio apibūdinimo. Buinickienė (2017, p. 150) taip pat nurodo, jog korupcija yra komplikotas reiškinytis, kuris turi daugiau kaip 300 apibrėžimų. Šio plataus masto priežastis, yra korupcijos sudėtingumas, sugebėjimas persikvalifikuoti atitinkamai pagal aplinką. Mitkevičienės (2017, p. 105) ir Pocienės (2018, p. 30) teigimu, yra kvestionuojama ar apskritai galima turėti vieningą korupcijos apibrėžimą, dėl jos kompleksiško ir įvairiapusiško. Kaip teigiama „Kriminologijos žinyne“ (Drakšienė, Michailovič 2008, cituojant Pocienė, 2018), dėl reiškinio sudėtingumo ir išraiškos formų įvairovės šiuolaikiniame moksle abejojama, ar įmanoma pateikti vieną, visa apimančią korupcijos sąvoką.

Sudėtinga žodžio „korupcija“ semantika gali būti paaiškinama pasikartojančiais koncepcijų pokyčiais istorijos eigoje. Galima rasti mokslininkų ir tyrėjų (pvz., Šumah, 2018 ir kt.), kurio nuomone, korupcijos ištakas galima užčiuopti jau Biblijoje, kai šioje knygoje buvo aprašoma viena iš didžiausių nuodėmių: „*Nepriimk kyšio, nes kyšis apakina matančių akis ir iškreipia nekaltųjų žodžius.*“ Dar vieni ankstyvi, anot autoriaus, korupcijos paminėjimai siekia XIII a. pr. m. e., Asirijos civilizacijos laikus, kuomet iš rastų lentelių, parašytų dantiraščiu, archeologai sugebėjo išsiaiškinti, kaip ir kas priimdavo kyšius. Ignatchenko (2024) papildo, jog tai, ką dabar galima pavadinti korupciniais veiksmais (kyšininkavimas, kyšio ėmimas ir pan.), tikrai egzistavo ir Senovės Egipte ir Babilone.

Tačiau korupcijos istorija iš tiesų yra susijusi su teisės ir valstybės kūrimo pradžia, kuomet ji buvo laikoma blogiu, kuris daro neigiamą įtaką viešajam administravimui ir politinės sistemos veikimui. Ignatchenko (2024) teigimu, pavyzdžiui, senovės Graikijoje nors termino, apibūdinančio ar apibūdinančio korupciją, nebuvo ir galbūt net nebuvo aiškios ribos tarp žodžių „dovana, dovanėlė“ ir „kyšis“. Bet pats terminas „kyšis, jau egzistavo. Todėl didžioji dalis tyrinėtojų ir mokslininkų prieina bendros nuomonės, jog istoriškai korupcijos sąvoką galimai susiformavo nuo senovės Romos, kur „*corrumpere*“ reiškė „*sunaikinti, sulaužyti, papirkti*“. Ignatchenko (2024) nuomone, senovės graikų filosofai, tokie kaip Aristotelis ir Platonas, korupciją apibūdino kaip destruktivų reiškinį, keliančią grėsmę socialinei tvarkai. Damijan (2023), sutikdamas šu šiomis mintimis patvirtina, jog korupcijos sąvokos atsiradimą senovės filosofų Platono, Aristotelio ir Polibijaus laikais, kai ji reiškė procesą, kurio metu dorybių ir įstatymų neturinti vyriausybė korumpuojasi ir degeneruoja į kitą vyriausybės formą. Anot autoriaus, manoma, kad toks vyriausybės pasikeitimas yra žalingas ir dažnai jį lydi smurtas bei neramumai. Platonas ir Aristotelis, autoriaus teigimu, pabrėžė įstatymų svarbą ir būtiną valdžios pusiausvyrą vyriausybėse, o korupcija buvo tapatinama su nesugebėjimu išlaikyti šią valdžios pusiausvyrą.

„Ten, kur įstatymas yra pavaldus kitai valdžiai ir neturi savo, mano nuomone, valstybės žlugimas yra neišvengiamas; bet jei įstatymas yra valdžios šeimininkas, o valdžia yra jo vergas, tuomet padėtis yra daug žadanti ir žmonės naudojami visomis dievų valstybei suteiktomis gėrybėmis“ (Damijan (2023), cituojant Plato in The Laws, 346 B.C./1888).

Vėlesnių amžių filosofai taip pat laikė korupciją sinonimu galių pusiausvyros sistemos žlugimui. Machiavelli (XVI a.) cituojant Damijan (2023), teigė, kad viskas, kas sutrikdo galių pusiausvyrą, yra korupcija, nesvarbu, ar tai yra individo amoralaus elgesio rezultatas, ar ne. Montesquieu (XVIII a.) cituojant Damijan (2023) teigė, kad vyriausybė turi turėti veiksmingą kontrolės ir pusiausvyros sistemą, kad viena valdžios šaka neįgautų viršenybės prieš kitą. Skinner (1999) nuomone, valdžios sprendimas buvo sukurti įstatymus, kurie priverstų individus elgtis moraliai. Šias mintis papildė Wallis (2006), kuris savo atliktame tyrime nurodo, kad toks valdžios mąstymas turėjo įtakos subalansuotų konstitucijų kaip pagrindinių įstatymų raidai. Bet koks nukrypimas, anot autoriaus, nuo šios pusiausvyros buvo laikomas korupcija.

Gilinantis toliau į korupcijos sampratą, galima pacituoti Wallis (2006), kuris nurodo, jog XIX a. korupcija buvo suprantama kaip sistemingas įmonių privilegijų pardavimo procesas. Buvo plačiai paplitusi nuomonė, kad verslas, autoriaus nuomone, korumpuoja politiką, o ne politika korumpuoja verslą. Siekiant spręsti korupcijos problemą, kaip pažymi autorius, buvo priimti antimonopoliniai įstatymai, draudžiantys įmonių privilegijas ir vyriausybės investicijas į privačias bendroves.

Johnston (1996), Nye (1989), Damijan (2023) ir kitų mokslininkų teigimu, XX a. pradžioje korupcijos sąvoka apėmė ne tik politinę padėtį, grindžiamą „turtų ir valdžios pasiskirstymu, lyderių ir pasekėjų santykiais, valdžios šaltiniu ir valdovų moraline teise valdyti“. Pavyzdžiui, šiuo laikotarpiu, Johnston (1996) teigimu, prasidėjo neteisėti privačių agentų mokėjimai mainais už vyriausybės kontroliuojamus išteklius.

Nuosekliai laiko linija judant toliau, pastebimas korupcijos sampratos papildymas. Prisidedamas prie diskusijos apie korupciją, Otite (1986) korupciją apibūdina taip:

„Sąžiningumo iškraipymas arba padėties iškraipymas kyšininkavimo, palankumo ar moralinio iškrypimo būdu. Tai apima papildomų, bet netinkamų sandorių sudarymą, siekiant pakeisti įprastą įvykių eigą ir pakeisti sprendimus bei pasitikėjimu grindžiamas pozicijas. Tai apima vykdytojų ir gavėjų naudojimąsi neoficialiais, neteisėtais ar neteisėtais veiksmais, siekiant palengvinti reikalų tvarkymą. Šia prasme korupcija laikoma socialinės sistemos „tepaline“, priemone, padedančia įveikti ekonomines kliūtis ir biurokratinę biurokratiją. Todėl korupcijos teorija ir praktika yra dviprasmiškos ir nenuoseklios: nors korupcija paprastai laikoma sąžiningumo sumenkinimu, ji taip pat gali būti socialinės raidos variklis“.

Pabrėžiant gilėjantį XX amžiau požiūrį į korupciją, galima panaudoti Olopoenia (1998) citatą, kurioje teigiama, jog:

Dėl savo pobūdžio korupciją dažnai sunku apibrėžti nepriklausomai nuo stebėtojo etikos ar normatyvinių vertybių. Tai kelia nemažai problemų analizuojant korupciją. Dauguma žmonių sutiktų, kad nepageidautina siekti apibrėžti šį reiškinį neatsižvelgiant į vertybes. Tačiau bet kokio reiškinio etiniai apibrėžimai kelia problemų moksliniam tyrimui; žmonės gali nesutarti dėl taikytinų etinių standartų; dėl to būtų sunku susitarti dėl reiškinio priežasčių ir pasekmių. Tai yra didžiausia kliūtis moksliniam korupcijos tyrimui.

Apibendrinant korupcijos istorines sampratas, galima remtis ir Damijan (2023) sugenerota korupcijos sampratų lentele, kurioje istoriškai apibrėžtas korupcijos sampratos virsmas iš lokaliai ir visuotinė, kuomet korupcijos atsiradimo pagrindas sutampa su valdžios pamatu, vystymusi ir ekonominiu santykiu su visuomene (Sviderskyi ir Lubentsov (2020, p. 125).

1 lentelė. Istorinės korupcijos sąvokos

Period/year	Key highlight	Key authors
Ancient Greece	Laws should also uphold just principles in the common interest of all citizens (not only of a few) Arguing for the separation of powers in government, since corruption is an inevitable process of "constitutional revolutions"	Aristotle (in <i>The Politics</i> , Book III, 1279a/95) Plato (in <i>The Laws</i> , 346 B.C./1888) Polybius (200–120 B.C.)
16th–18th century	Failure or deviation from the system of the balance of power	Machiavelli (16th century) Montesquieu (18th century)
19th century	Systematic process of selling corporate privileges	Wallis (2006)
20th century	Abuse of public office for private gain Incorporation of behaviour of an individual to the concept of corruption Corruption seen as "nepotism, embezzlement, influence peddling, prevarication, insider trading and abuse of the public purse"	Klitgaard (1988) Nye (1967) Rose-Ackerman (1978) Nye (1989) Olivier de Sardan (1999)
2001	Condition of polity based on the "distributions of wealth and power, relationships between leaders and followers, the source of power and the moral right of rulers to rule"	Heidenheimer and Johnston (2011)

Page 10

Šaltinis: Damijan (2023)

Akivaizdu, jog korupcijos sąvoka išsivystė iš nesugebėjimo išlaikyti galių pusiausvyrą vyriausybėse iki politinio protekcionizmo ir favoritizmo. Plisdama iš viešosios sferos į susipynusias viešąją ir privačią sferas, ji iš politinės problemos išsivystė į susipynusią politinę ir ekonominę problemą.

Kalbant apie korupciją teisiniu požiūriu, kaip nurodo Friedrich (2017), korupcija gali būti apibrėžiama dviem būdais: *teisinis (formali)* ir *mokslinis (išplėstinis)*. Pirmoji grupė, anot autoriaus, apibrėžia korupciją kaip asmeninės naudos siekimą, pasinaudojant tarnybine padėtimi ar valdžia. Kita grupė mokslininkų, autoriaus teigimu, mano, kad korupcija – tai valstybės ar kitų visuomeninių tarnybų (įskaitant deputatų ir teisėjų) ar komercinių ar kitų (įskaitant tarptautinių) tarnybų tarnautojų, siekiant gauti turtą, teises į jį, paslaugas ar privilegijas (taip pat ir nematerialaus pobūdžio), arba tokio turto, teisių, paslaugų ar privilegijų suteikimas užsienio asmenims.

Taigi, pirmos grupės, teisininkų nuomone, korupcija suprantama kaip neteisėtų veiksmų visuma. Pvz., Naumov (2015) korupciją apibūdina taip: „Korupcija – tai pareigūnų neteisėtas elgesys, kuris prieštarauja visuomenės, valstybės ir kitų asmenų interesams, pasinaudojant savo pareigomis, padėtimi ar įtaka, siekiant asmeninės naudos, taip pat kitų visuomenės išteklių, neteisėtai asmeniniams, grupių ar korporatyviniams tikslams“. Axrarov (2008) papildoma teigdamas, kad korupcija kyla tik iš pareigūnų įgaliojimų, ir tokie pareigūnai yra būdingi aukščiausiems pareigūnams, o tai reiškia, kad jie gali piktnaudžiauti savo įgaliojimais, pavyzdžiui, išduodami dokumentus, kurie neatitinka tikrovės, arba išduodami dokumentus, kurie neatitinka tikrovės, siekdami asmeninės naudos. pareigūnų nusikalstamų veikų vertinimas atsižvelgiant į jų pareigas, pareigūnų padarytų nusikalstamų veikų, susijusių su ekologija, nepripažinimas korupcija. Apibendrinant galima teigti, kad ši grupė mokslininkų korupciją suprantama kaip neteisėtų veiksmų

visumą. Jų pateikti apibrėžimai ir sąvokos apima nusikaltimus ir administracinius teisės pažeidimus, numatytus baudžiamuosiuose teisės aktuose. Čia, Friedrich (2017) teigimu, išskiriami svarbiausi korupcijos požymiai: socialinė žala (pavojus), veiklos sritis, objektas, subjektai, korupcijos subjekto pareigos ar padėtis, visuomeninė padėtis, naudojimasis savo padėtimi.

Antrąjį požiūrį palaikantys mokslininkai teigia, kad korupcija yra ekonominės gerovės siekimo priemono. Tai nurodo pvz., Habrieva, Ivanov ir kt. (2016), kurie pažymi, jog nėra vienas ar keli neteisėti veiksmai, o greičiau plačiau suvokiamas reiškinys, kuris kelia grėsmę visuomenei ir yra socialiai pavojingas.

Akivaizdu, jog tiek pačiose korupcijos sampratos bendrinėje kalboje paieškose, tiek ir teisiniame lygmenyje, nėra vieningo korupcijos apibūdinimo. Tačiau sisteminant įvairias tyrėjų, mokslininkų, teisininkų nuomones, susiejant viską istoriniais atfaktais, galima teigti, jog *korupcija apibrėžiama kaip materialinės naudos (įskaitant turtą, paslaugas ar privilegijas) siekimas asmens ar su tuo asmeniu susijusių asmenų (ypač giminaičių) tikslu gauti materialinę naudą (įskaitant turtą, paslaugas ar privilegijas) sau ar kitiems (bet kokia forma) arba suteikiant tokią naudą kitam (trečiajam) asmeniui.*

Taip pat yra vertinga atkreipti dėmesį į tai, jog korupcijos apibrėžimas priklauso ir nuo konkrečios šalies, kurioje ši sąvoka naudojama, istorinių virsmų. Šumah (2018) teigia, jog skirtingos šalys skirtingai vertina korupciją. Vien Europoje, anot autoriaus, galima rasti du kraštutinius atvejus: nuo visiškai korupcijos netoleruojančio Šiaurės iki šilto Pietų, kur korupcija yra beveik normalu, socialiai priimtinas reiškinys. Arba skirtumas tarp demokratinę praeitį turinčių šalių, kurios tradiciškai persekioja korupciją, ir, autoriaus teigimu, buvusių socialistinių šalių, kur korupcija valstybės aparate buvo folkloro tradicijos dalis. Šioje mokslo studijoje nuspręsta nagrinėti korupciją nacionaliniame kontekste ir sieti ją su Lietuvos teisės aktais arba aktais, kurie paliečia ir Lietuvos nacionalinę teisę ir jos reglamentavimą.

Taigi, nagrinėjant lietuvių autorius, galima išskirti kelis jų, kurie aktyviai gilinosi į korupcijos sampratą. Pvz., Raudonienė (2002) teigia, jog korupcija, tai neigiamas reiškinys, kuris paleika pėdsaką tiek nacionaliniu, tiek ir tarptautiniu mastu:

„Akivaizdu, kad korupcija – tai vienas iš neigiamų kompleksinių socialinių reiškinių, sukeliantis aibę neigiamų padarinių socialinėje–politinėje, valstybės valdymo, ekonominėje bei tarptautinių santykių sferose. Korupcijai pažeidus visuomeninius santykius visuomenė nebepasitiki ne tik teisėtvarkos ir teisėsaugos institucijomis, bet ir valstybe, valdžia. Tai lemia tiek teorinių, tiek praktinių korupcijos problemų analizės ir sprendimų svarbą“ (p.1).

Išsakytas autorės mintis galima papildyti Aleknevičienė (2009) nuomone, jog korupcija yra kliūtis visuomenės klestėjimui:

„...korupcija kaip rimta problema ir kaip didelė kliūtis visuomenės verslui ir gyvenimui Lietuvoje suvokiama nuo 2001 metų, o remiantis 2008 metais atliktais tyrimais, korupcija – nuo to laiko yra viena rimčiausių problemų Lietuvoje“.

Akivaizdu, jog Lietuvos mokslininkai ir tyrėjai, korupciją tapatina su kliūtimis, kurios daro tiesioginį poveikį visuomenei ir individui tiek mikro, tiek ir makro lygmenimis.

Analizuojant tarptautinius dokumentus, aktualius ir Lietuvai, galima pacituoti United Nations Office on Drugs and Crime (n.d.). United Nations Office on Drugs and Crime (n.d.) korupciją įvardija kaip komplikuoatą visuomeninį, valstybinį ir ekonominį fenomeną, paveikiančią visas tautas. Anot šaltinio, korupcija daro neigiamą įtaką, demokratinėms įstaigoms ir respublikai bei stabdo ekonomikos klestėjimą. Korupcija, anot United Nations Office on Drugs and Crime (n.d.), veikdama per kyšio davimą šturmuoja demokratinį įstaigų pagrindą, pakeisdama rinkimų eigą, teisinės šalies normas ir generuoja biurokratinės duobes.

Nagrinėjant kitus šaltinius, galima pastebėti, kad korupcijos išlikimo pagrindinis pamatas yra kyšininkavimas, kuris daro neigiamą poveikį visos valstybės pamatui ir kelia grėsmę pačios valstybės išlikimui. Pagal Global Infrastructure Anti-Corruption Center (toliau – GIACC) (2024) korupcija iš esmės yra apjungiamasis terminas, aprėpiantis kelias nusikalstamas veikas – kyšininkavimas, sukčiavimas, pasinaudojimas valdžios galia. Dėl šios priežasties tampa sunkiau atskirti korupcijos apsireiškimą.

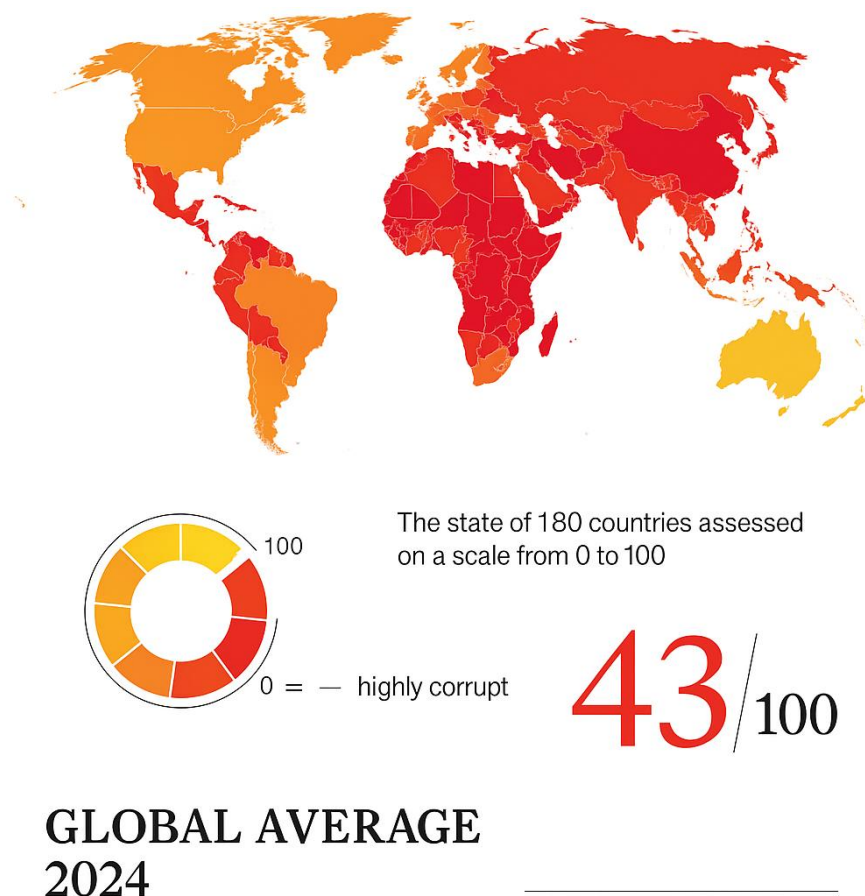
Nagrinėjant pateikiamą Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnybos, pagrindinės korupcijos prevencijos, tyrimo ir kontrolės institucijos Lietuvoje, kuri atsakinga už korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų tyrimą, korupcijos prevenciją ir antikorupcinį švietimą, informaciją, galima pastebėti, jog Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba (LR STT) (2024) korupciją apibūdina kaip specialaus subjekto ar jam tapataus asmes tikslas gauti naudos sau ar kitam asmeniui už palankų veikimą ar neveikimą. Korupcijos tikslas, anot STT (2024), gauti naudos, piniginę ar nepiniginę dovaną, paslaugą, ar pirmenybę. Korupcija, šio šaltinio teigimu, yra ne tik pasinaudojimas tarnybine padėtimi, norint gauti palankumą, bet ir iš kitos pusės atstovo pasiūlymas, naudos davimas už palankų specialaus subjekto turimų funkcijų veikimą ar neveikimą.

Lietuvoje taip pat kaip ir užsienyje, yra remiamasi nuostata, jog detaliam apibūdinti korupciją yra sudėtinga, kadangi šio reiškinio manieros išsiskiria ir įprastai yra nuslepia nuo tautos (Gupta ir kt. (2016, p. 3). Tai veda prie išvados, jog tauta negali pilnai atpažinti korupcijos manierų, kad galėtu ją identifikuoti, o tai jau kelia grėsmę kovai su korupcija. Pagal Karklins (2016, p. 4)

pirmiausia norėdami kovoti su korupcija, turime suprasti koks tai fenomenas. Autoriaus teigimu, daugiausiai vartojamas korupcijos apibūdinimas yra „piktnaudžiavimas viešąja valdžia siekiant asmeninei naudai gauti“. Šis apibūdinimas turi kelias užslėptas svarbias mintis, jog specialusis subjektas, kuriam patikėta viešojo valdžia negali naudotis savo gerovei. Sekanti svarbi mintis yra respublikinė idėja apie viešųjų atstovų vaidmenis, kurie pavaldūs aukštesnio rango asmenims.

Visgi, nepaisant visų autorių, institucijų ir organizacijų korupcijos interpretacijų, Lietuva turi savo korupcijos apibrėžimą, kuris nurodomas Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme (2002) 2 str. 2 d. „Korupcija – piktnaudžiavimas įgaliojimais siekiant naudos sau ar kitam asmeniui viešajame ar privačiame sektoriuje“.¹

Kaip pastebi Aleknevičienė (2013), tiek visas pasaulis, tiek kartu Lietuva gyvena nuolatiname „kovos“ su korupcija kontekste (p. 247). Nuolat akcentuojama nemažėjanti korupcija, jos keliamos grėsmės tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu, ieškoma būdų ir priemonių ją sumažinti (Pociene, 2018). Žemiau esančiame paveiksle pateikiami pasauliniai korupcijos duomenys ir mastai.

1 pav. Korupcijos suvokimo indeksas

Šaltinis: Transparency International, 2025

¹ Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas. 2 straipsnio 2 dalis. Valstybės žinios, 2002-06-12, Nr. 57-2297

Transparency International kasmet skelbia visų pasaulio šalių korupcijos suvokimo indeksą. Šis indeksas vertina šalis 100 balų skalėje, kur 0 reiškia didžiausią korupciją, o 100 – mažiausią. Pasaulinis vidurkis (43) (2025 metų duomenys) jau kelerius metus nesikeičia, o daugiau nei du trečdaliai šalių surenka mažiau nei 50 balų. Milijardai žmonių gyvena šalyse, kuriose korupcija griaua gyvenimus ir pažeidžia žmogaus teises. 2024 m. korupcijos suvokimo indeksas rodo, kad korupcija yra pavojinga problema visame pasaulyje, tačiau daugelyje šalių vyksta teigiamai pokyčiai. Spalvos žemėlapyje žymi KSI pasiskirstymą. Kuo tamsesnė raudona/oranžinė šalies spalva, tuo aukštesnis pastebėtos korupcijos apraiškos ir veikos.

Remiantis Transparency International (2025) duomenimis, tik 32 šalys buvo išskirtos kaip turinčios ribotą korupciją per tą laikotarpį, o tai rodo, kaip sunku pasiekti reikšmingų pokyčių šiame regione. Vien 2024 m. šalys, turinčios mažiausią korupcijos lygį, buvo Danija, Suomija ir Singapūras. Priešinga situacija buvo tokioje šalyje kaip Sudanas, kuri surinko tik 8 balus ir užėmė pasaulio korumpuočiausios šalies titulą. Sirija, Somalis ir Venesuela pasiekė žymiai geresnių rezultatų nei anksčiau. Transparency International (2025) nurodo, jog kalbant apie regionus, kurie laikomi korupcijos židininiais, pirmauja Afrika ir Artimieji Rytai. JAV užėmė 28 vietą, o tai yra žemiausias rezultatas, kokį Amerika pasiekė nuo 2012 m. Neigiama tendencija sustiprėjo nuo 2015 m., kai JAV buvo laikoma pavyzdžiu kitoms šalims ir surinko 76 balus. Apibūdinant visą šią pasaulinę situaciją galima remiantis prancūzų ekonomisto, Transparency International organizacijos pirmininko pareigas einančio Valérian (2025) mintimis: *Korupcija yra besikeičianti pasaulinė grėsmė, kuri ne tik kenkia vystymuisi, bet ir yra pagrindinė demokratijos nuosmukio, nestabilumo ir žmogaus teisių pažeidimų priežastis. Tarptautinė bendruomenė ir kiekviena tauta privalo kovą su korupcija laikyti svarbiausiu ir ilgalaikiu prioritetu. Tai yra būtina norint atremti autoritarizmą ir užtikrinti taiką, laisvą ir tvarią pasaulį. Šių metų Korupcijos suvokimo indekse atskleistos pavojingos tendencijos pabrėžia, kad dabar būtina imtis konkrečių veiksmų kovai su pasauline korupcija.*

Stebint Vakarų Europos ir Europos Sąjungos duomenis matome, jog korupcijos suvokimo indeksas yra 64, tai reiškia, beveik 20 punktų aukštesnis nei pasaulio vidurkis. Notes from Poland (2025), pastaraisiais metais pasaulinis vidutinis KSI rodiklis išliko stabilus ir siekė 43, ES ir Vakarų Europos – regiono, kuriame šis rodiklis yra didžiausias pasaulyje – vidurkis mažėjo antrus metus iš eilės ir 2024 m. nukrito nuo 66 iki 64. Vokietija (75) ir Prancūzija (67) atitinkamai prarado tris ir keturis punktus, lyginant su 2023 m. Tradiciškai mažai korupcijos turinčios Skandinavijos šalys taip pat užregistravo nuosmukį: Norvegija nukrito trimis punktais iki 81, o Švedija – dviem punktais iki 80 – abu šie rodikliai yra istoriškai žemi. Iš 31 Europos šalies, priskirtos ES ir Vakarų Europai, tik šešios pagerino savo rodiklius, o 19 užregistravo nuosmukį (Poland, 2025). Detalus Europos ir Europos Sąjungos šalių KSi pateiktas žemiau esančiame paveiksle.

CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2024

WESTERN EUROPE & EUROPEAN UNION

64/100

AVERAGE SCORE

TRANSPARENCY INTERNATIONAL
the global coalition against corruption

SCORE	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	COUNTRY/TERRITORY
90	Denmark	51	Lithuania
89	Finland	50	Slovenia
81	Luxembourg	47	Latvia
81	Norway	47	Portugal
81	Switzerland	46	Cyprus
80	Sweden	46	Czechia
78	Netherlands	45	Spain
77	Iceland	44	Italy
77	Ireland	43	Poland
76	Estonia	42	Greece
75	Germany	42	Slovakia
74	United Kingdom	41	Croatia
69	Belgium	40	Malta
67	Austria	40	Romania
67	France	43	Bulgaria
		41	Hungary

2 pav. Korupcijos suvokimo indeksas Europos šalyse

Šaltinis: Transparency International, 2025

Pasak Aiozza (2025), priėmus naują direktyvą, ES turi progą pasiekti realų tobulėjimą kovojant su korupcija visoje ES. Autorius nurodo, kad nepaisant to, jog kai kurių ES valstybių korupcijos suvokimo indeksas nuolat vertinamas gerai, vis dėl to atnaujinti rezultatai atskleidžia, kad regiono vidurkis mažėja antrus metus iš eilės. Šio vidurkio pagrindas siejamas su įvykusiais incidentais, tokiais kaip „Qatargate“ ir „Uber Files“, kurie dar labiau atskleidė, kaip korupcija toliau slegia ES bendriją. Aiozza nurodo, kad ES šalys kasmet praranda 990 milijardų eurų dėl korupcijos, kas kelia didžiulį nerimą. Šiuo atveju autorius pamini, kad ES nėra „akla“, todėl dėl šios problemos aspektų ir organizuoja Kovos su korupcija direktyvą, kurios tikslas suvienodinti kovos su korupcija įstatymus visose ES šalyse. Autoriaus nuomone, šiuo metu – tai labai svarbi direktyva, kuri pranoktų pasaulinį lygmenį, todėl yra labai svarbu, kad Taryba pritartų Parlamento pozicijai. „Priešingu atveju silpnas įstatymas būtų tuščia pergalė, galiausiai leisianti korupcijai toliau plisti ES“ (Aiozza, 2025). Remiantis European Commission (2023), šiuo metu esami ES baudžiamosios teisės kovos su korupcija teisės aktai yra išsiskyrę ir lokalaus pobūdžio, todėl korupcijos nusikaltimų rūšys ir taikomos sankcijos ES šalyse labai išsiskiria. Pasak autoriaus, ES valstybėse kovos su korupcija baudžiamosios teisės nuostatos apjungia tik kyšininkavimą, o kitos korupcinės nusikalstamos veikos, tokios kaip „pasisavinimas, prekyba įtaka, piktnaudžiavimas pareigomis, neteisėtas praturtėjimas iš korupcijos, dar nėra suderinti“, ko pasekoje, tai apsunkina efektyvia kovą su korupcija, ypač tarpvalstybinėse bylose, kurių šiuo metu pastebimai daugėja. European Commission (2023) nurodo, kad šiuo pagrindu siekiama atnaujinti esamą ES kovos su korupcija struktūrą, apjungiant sektorių nuostatas į vieną teisės aktą ir išplėčiant korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų taikymo sritį. Pasak šachtinio, direktyvos tikslas, nustatyti atitinkamas sankcijas ir pašalinti sunkumus rezultatyviam tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui, „tokiam kaip trumpi

senaties terminai, neskaidrios imunitetų ar privilegijų panaikinimo procedūros, ribotas išteklių, mokymų ir tyrimo priemonių prieinamumas“. Šios direktyvos priėmimas taip pat padėtų užkirsti kelią korupcijai ir sustiprintų teisingumo užtikrinimą. Pagal European Commission (2023), ši direktyva būtų privaloma ES valstybėms, kurios turėtų įgyvendinti direktyvos reikalavimus, pritaikant nacionalinėje teisėje „pagrindines prevencines priemones, įskaitant veiksmingas taisykles dėl prieigos prie informacijos, interesų konfliktų viešajame sektoriuje, valstybės pareigūnų turto ir jų sąveikos su privačiuoju sektoriumi“. Pagal šią direktyvą, valstybės turėtų užtikrinti aukščiausią skaidrumo ir atsakomybės lygį sprendimų priėmimo srityje, imtis atitinkamų veiksmų, kad tauta sužinotų apie korupcijos daromą žalą. Taip pat svarbu pritraukti visuomenę, institucijas, įstaigas bei organizacijas, kad jos prisidėtų prie kovos su korupcija. Direktyvos reikalavimų taisyklės pateikiamos konkrečios ir aiškios, parengtos siekiant tvirčiau kovoti su korupcija ES ir veiksmingiau koordinuoti etapus nacionaliniu ir ES lygmenimis. Galima daryti išvadą, kad šiuo atveju yra ganėtinai sunku atrasti ir pritaikyti gerąją praktiką iš kitų ES valstybių Lietuvos nacionalinei teisei, kadangi atsižvelgiant į tai plačiąja prasme, visoje ES valstybių narių korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas ir visas baudžiamasis procesas iš esmės skiriasi ir yra nesuderintas, ko pasekoje sukelia ne tik problemų siekiant atrasti gerąją praktiką, bet ir tarptautiniu mastu kelia sunkumus, susiduriant su bylomis tarpvalstybiniu mastu. Šiuo atveju, tokios direktyvos priėmimas, apibrėžtų aiškias taisykles ir ribas visose ES šalyse, kas sudarytų sąlygas išvengti teisinių spragų ir neaiškumų.

Galima trumpai apžvelgti kai kurių ES šalių gerąsias praktikas. STT (2025a) publikacijoje, kurioje yra pateikiamos ES šalių geriausia praktika ir metodai kovojant su korupcija, nurodoma, kad pvz., Portugalijos teisingumo politikoje yra „taikomas veiksmingas, greitas ir koordinuotas turto sugrąžinimo metodas“. Sėkmingas bendradarbiavimas su kitomis baudžiamųjų tyrimų institucijomis, atliekant pagalbines pareigas. Portugalijoje yra vykdomas efektyvus turto sugrąžinimo procesas, kuriam reikalinga nuosekli „mokesčių institucijų, finansinės žvalgybos padalinių ir teisėsaugos institucijų integracija“. Pasak šaltinio, suteikus galimybę ir prieigą prie duomenų bazės finansinių įrašų, kurie gauti neteisėtai, tai palengvintų identifikavimą ir konfiskavimo procesą. STT (2025a) pažymi, kad šį Portugalijos požiūrį galima pritaikyti kitose valstybėse, „stiprinant tarpžinybinį bendradarbiavimą, realiuoju laiku gaunant prieigą prie finansinių ir turto duomenų ir naudojant pažangias technologines priemones finansiniams tyrimams“. Šis Portugalijos modelis yra puikus institucijų bendradarbiavimo pavyzdys, kuris palengvina baudžiamąjį procesą, greitai prieinant prie svarbiausių finansinių ir su turtu susijusių duomenų, taip sumažinant vėlavimą renkant reikšmingus įrodymus ir konfiskuojant turtą.

Apibendrinant šios praktikos pritaikymą Lietuvos teisinėje sistemoje, tai galima būtų svarstyti kadangi Lietuvos tarpinstitucinis bendradarbiavimas šiai dienai yra pagerėjas, bet gali būti stipresnis

atliekant baudžiamąjį procesą, siekiant efektyviau ir tikslingiau surinkti reikiamus įrodymus ir atliekant tam tikrus procesus, suteikiant atitinkamoms institucijoms prieigą prie duomenų bazės.

Kitos šalies gerąją praktiką STT (2025a) išskiria Nyderlandų, t. y. „informatorių tarnyba, kuri užtikrina saugų pranešimų teikimą, kuris apima apsaugos priemones, teisinę pagalbą, psichologinę paramą ir prevencinius veiksmus“. Ši integruota bendradarbiavimo apsauga sudaro galimybę į platesnę perspektyvą ir geriausią praktiką. Šaltinis nurodo, kad „Nyderlandų informatorių tarnyba užtikrina konfidencialų visos informacijos, susijusios su patarimų prašytojais ir jų tapatybe, tvarkymą“. Šis metodas sukuria visuomenės pasitikėjimą ir veiksmingesnį jos įsitraukimą, sukuriant saugų ir veiksmingą pranešimų kanalą, kuriame užtikrinamas asmens konfidencialumas ir galimybės pateikti informaciją anonimiškai. Atsižvelgiant į Nyderlandų išskiriamą gerąją praktiką, Lietuvoje yra galimybė pranešti apie vykdomą korupcinę nusikalstamą veiką, bet šioje vietoje išryškėja visuomenės pasitikėjimas, dėl pranešėjo apsaugos. Šis Nyderlandų metodas gali būti pavyzdys, nes sukuria visuomenės pasitikėjimą, kuris yra svarbus elementas kovojant su korupcija, todėl ši praktika būtų veiksminga pritaikyti Lietuvos nacionalinėje teisėje, siekiant ne tik išspręsti problemas dėl korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo, bet ir siekiant mažinti šio fenomeno plitimą, susigrąžinant visuomenės pasitikėjimą.

Vadovaujantis STT (2025a) apžvalga, vienas geriausių ataskaitose nustatytų praktikų yra Italijos nacionalinės kovos su korupcija tarnybos metodas, kuris yra laikomas informacijos pagrįsto, struktūrizuoto ir institucionalizuoto korupcijos rizikos vertinimo ir valdymo standartu. Šis metodas leido nustatyti geriausią praktiką, įvertinant korupcijos rizikos vertinimo etapus, skiriant daugiausiai laiko „išorinio konteksto analizei ir procesų žemėlapių sudarymui, integruojant kultūrinius ir socialinius bei ekonominius veiksnius, siekiant pagerinti rizikos prevencijos strategijas“. Pasak STT (2025a), toks procesas suteikia galimybę suformuoti aiškesnią praktiką ir korupcijos supratimą. Šaltinis nurodo, kad „Italijos požiūris į korupcijos rizikos valdymą nustatė struktūrizuotą ir duomenimis pagrįstą požiūrį į korupcijos rizikos vertinimą“. Šis Italijos metodas yra veiksmingas, nes yra „pagrįstas konteksto analize, procesų žemėlapių sudarymu, rizikos vertinimu ir prevencija“. Integruojant stebėjimą, viešųjų pirkimų duomenis realiu laiku – tai sustiprina skaidrumą ir menkina konkurencijos ir sandorių manipuliavimo riziką. STT (2025a) pažymi, kad ši iniciatyva, vadovaujantis išsamia statistine informacija, sukuria lokalius korupcijos rizikos rodiklius, kurie leidžia tobulinti kovos su korupcija planus, remiantis surinkta statistika. STT (2025a) nurodo, kad ši modelį galima efektyviai pritaikyti ir kitose šalyse, „įdiegiant nacionalinio lygmens korupcijos rizikos vertinimo sistemą, sukuriant centralizuotas ir sąveikas duomenų bazines ir parengiant regionams būdingus rodiklius, skirtus pritaikyti kovos su korupcija pastangas“. Konstatuojant pateiktos šalies gerosios praktikos metodą kovojant su korupcija, ši praktika būtų naudinga integruoti ir Lietuvoje, siekiant nustatyti korupcijos tipą ir jos pasireiškimo riziką, taip ne tik

siekiant sumažinti korupcijos paplitimą, bet ir pagreitinant procesą ir tikslingiau nustatant korupcinę nusikalstamą veiką.

Pagal Transparency International (n.d.) KSI rezultatus, matome, jog net 7 metus iš eilės, Danija užima pirmą vietą tarp ES šalių. Šiuo atveju galima teigti, kad ši šalis yra stipriausia valstybė kovojanti su korupcija ir siekiant pasiekti šios šalies rezultatus yra pagrindas išsiaiškinti šios valstybės gerąją praktiką. Pasak GRECO (2019) šios šalies korupcijos rodiklius lemia sąžiningumo sistemos bruožas, kuomet yra mažai kontrolės ir nedaug taisyklių užkertant kelią korupcijai. Šaltinyje nurodoma, kad šioje šalyje labai stiprus Danijos visuomenės pasitikėjimas policija, tiek įvairiomis per pastaruosius dešimt metų įgyvendintomis reformomis „ypač 2012 m. įsteigta Nepriklausoma policijos skundų nagrinėjimo institucija. Be to, korupcijos prevencijos požiūriu, reikėtų paminėti, jog 2015 m. Danijos saugumo ir žvalgybos tarnybos įvestas standartinis naujų policijos pareigūnų patikrinimas ir aiški skirtingų policijos pareigybių saugumo lygių klasifikacija. Taip pat 2018 m. priimtos naujos gairės „Geras elgesys policijoje ir prokuratūroje“ (kuriomis taip pat buvo įvesta griežtesnė dovanų priėmimo politika) ir policijos viešųjų pirkimų procedūrų sustiprinimas“. Pasak GRECO (2019, p. 15), Danija neturi korupcijos prevencijos strategijos ar politikos, joje korupcija buvo suprantama, kaip „pinigų vokeliuose“ mainai už paslaugas. Šaltinis nurodo, kad šis gana siauras požiūris ir tai, kad Danija nuolat užima pirmąją arba antrąją vietą KSI, padarė įtaką kitoms korupcinio elgesio formoms. Anot GRECO (2019), nepaisant sėkmingų Danijos rezultatų, įvykiai, „tokie kaip didelė kovos su pinigų plovimu byla, susijusi su didžiausiu šalies banku („Danske Bank“), ir 121 mln. Danijos kronų (maždaug 16,2 mln. EUR) pasisavinimas iš Socialinių reikalų ministerijos“, sumenkino Danijos įvaizdį, bet tai nesutrukdė šiai šaliai išlaikyti rezultatus. Autorius pažymi, kad nors Danijoje korupcijos pasireiškimas iš tiesų retas, bet tokia byla kaip ATEA kyšininkavimo byla, kuri žinoma kaip didžiausia kyšininkavimo byla Danijos istorijoje, patvirtina tai, kad Danijos valstybė neturi tobulos teisinės sistemos ir negali atsipalaiduoti ar ignoruoti korupcijos rizikos. Pasak šaltinio, ši šalis korupciją suvokia siaurąją prasme, šios šalies pagrindinė korupcinė nusikalstama veika yra kyšininkavimas. Šiuo atveju, Danijoje pagrindinis ginklas yra pasitikėjimas – tai sąžiningumo sistemos bruožas, dėl kurio atsiskleidė, kad reglamentai ir kontrolė yra nereikšmingas ir nereikalingas biurokratinis mechanizmas. Šaltinis pažymi, kad pasitikėjimas yra reikalingas aspektas, bet tuo pačiu ir nerimą keliantis veiksnys, kuris neturėtų būti pateisinamas. Pasak Andersen (2022, p. 50) „korupcija yra problema visose šalyse, įskaitant Daniją“. Autorius nurodo, kad Danijoje nėra išsamaus išaiškinimo apie korupcines nusikalstamas veikas, jos ypatybės ir skleidimąsi. Autoriaus nuomone, „Norint atpažinti, užkirsti kelią korupcijai ir su ja kovoti, reikia žinių ir supratimo apie tai, kaip korupcija veikia, kaip ji skleidžiasi – teisinių ir moralinių aspektų sandūroje – ir kokias pasekmes ji turi asmenims, institucijoms ir visuomenei“. Autorius pažymi, kad nors ir Danija užima pirmąją vietą KSI, bet už šių rezultatų slypi ilgas

neatsakytų klausimų sąrašas. Šiuo atveju, tai kelia abejones dėl korupcijos pasireiškimo Danijos valstybėje ir kyla klausimą, kaip Danijai pavyksta taip sėkmingai kovoti su korupcija ir palaikyti KSI rezultatus, jeigu apie korupcines nusikalstamas veikas Danija suvokia siaurąją prasme. Anot autoriaus, Danijos sėkmingą vystymąsi šia tema lėmė „griežta karaliaus kontrolė, kuri baudavo už pažeidimus ir teikdavo konkrečias paskatas, pavyzdžiui, tinkamo atlyginimo ir pensijos forma, skatino profesionaliai atlikti valstybės tarnautojo pareigas, o ne išnaudoti pareigas siekiant tiesioginės naudos“. Konstatuojant galima daryti išvadą, kad ši sena Danijos praktika, kuri padėjo jai išsivystyti į stiprią valstybę, užtikrinant visuomenei ir valstybės tarnautojams tinkamus atlyginimus ir pensijas, būtų galima pritaikyti ir Lietuvoje, taip padidinant pasitikėjimą ir sumažinant arba visai panaikinant norą valstybės tarnautojams pasinaudoti turimomis galiomis. Apibendrinant korupcijos situaciją Danijoje ir siekiant išsiaiškinti šios pirmaujančios šalies gerąją praktiką ir sprendimus, siekiant surasti gerąją praktiką ir sprendimus kvalifikuojant, tenka nusivilti, dėl informacijos stokos. Šiuo atveju dėl Danijos korupcijos paplitimo ir suvokimo, nėra pateiktos informacijos apie korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo sprendimus, nes šios šalies geroji praktika remiasi pasitikėjimu ir siauru požiūriu, už kurio galimai slypi tikroji situacija, bet gal tai ir yra esmė, siekiant sumažinti korupcijos paplitimą. Lietuvoje reikia supaprastinti korupcines nusikalstamas veikas siaurąją prasme, vis dėl to ar tai yra teisinga ir tikslinga yra svartytinąs klausimas. Pasak Europäische Kommission (2014), Danija neturi strategijos kovojant su korupcija, bet turi gerai išplėtotą ir pažengusią teisės normų sistemą, baudžiamąjį persekiojimą ir teisės institucijas. Šaltinis nurodo, kad Danijos baudžiamajame įstatyme įtrauktos visos Europos Tarybos konvencijos numatytos korupcinės nusikalstamos veikos, išskyrus piktnaudžiavimą. Apibendrinant informaciją apie šios ES valstybės narės situaciją, apie jos gerąją praktiką, kyla abejonių ir neatsakytų klausimų, kaip sprendžiamas korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas. Šios šalies požiūris į korupciją ir informacijos stoka apribojo galimybę palyginti stipriausios šalies pagal KSI rodiklius korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo sprendimus su Lietuvos turima praktika ir atrasti gerąją praktiką, kurią būtų galima sėkmingai pritaikyti Lietuvoje.

Kita pasirinkta ES valstybė kuri taip pat kaip ir Danija, pagal KSI rezultatus pirmauja– tai Suomija. pasak Transparency International (2024), Suomija ne pirmus metus užima aukštą poziciją tarp ES šalių. Šiuo atveju, remiantis šios šalies rezultatais, siekiama išsiaiškinti šios šalies gerąją praktiką ir korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo sprendimus. Remiantis Ministry of justice Finland (n.d.), suomia kasdieniame gyvenime retai susiduria su korupcija. Šaltinis nurodo, kad „korupcijos tikslas – nukreipti nepagrįstą naudą šalims, neturinčioms teisės į ją, o tai neišvengiamai veda prie situacijos, kai nukenčia kažkas kitas“. Tuo vadovaujantis, niekada negalima toleruoti ir ignoruoti korupcijos. Anot Mansikkamäki ir Muttilainen (2016), Suomijos baudžiamajame kodekse yra įtvirtinta 14 kyšininkavimo nusikaltimų, kurie susiję su kyšių davimu ir gavimu apskritai ir

skirstomi į veiklas arba einamas pareigas, pvz. verslo veikloje ar būnant parlamento nariu. Autoriai nurodo, kad atskirai išaiškinamos nuostatos dėl kyšininkavimo ir rinkimų kyšininkavimo. Autoriai pateikia 11 kategorijų pagal situacijas, kurios parodo korupcinę nusikalstamą veiką. „Pirmoji ir antroji kategorijos susijusios su įtariamais kyšininkavimo nusikaltimais. Trečioje, ketvirtoje ir penktoje kategorijose lėšos buvo pasisavintos arba pavogtos pasinaudojant savo pareigomis, tačiau tiesioginio įtarimo dėl kyšininkavimo nekyla. Šeštoji, septintoji ir aštuntoji kategorijos sutelktos į veiksnius, darančius įtaką sprendimų priėmimui. Šiais atvejais buvo pagrindo įtarti nesąžiningumą arba kažkas priėmė organizacijai nenaudingus sprendimus savo naudai. Devintoje ir dešimtoje kategorijose informacija buvo netinkamai panaudota – gaunant informaciją, kuri nepriklauso jam, arba naudojant informaciją, gautą per savo pareigas, siekiant finansinės asmeninės naudos. Vienuoliktoji kategorija apima likusius atvejus, neįtrauktus į ankstesnes kategorijas“.

Anot Mäntysalo (2025, p. 8), korupcija Suomijoje mažiau aptinkama, ji dažniau pasitaiko privataus sektoriaus ir vyriausybės veiklos srityse. Autorius atskleidžia, kad korupcija Suomijoje daugiausia pasireiškia užslėptas nusikaltimas ir tik dalis korupcinių nusikaltimų patenka į teisėsaugos institucijų akiratį. Mäntysalo (2025) nurodo, kad rezultatai susijusi su korupcija Suomijoje yra neišsamūs, o pačių korupcinio pobūdžio tyrimų atlikta akivaizdžiai per mažai. Autorius teigia, jog pagrindinės korupcijos rizikos sritys Suomijoje yra „statybų sektorius, viešieji pirkimai, žemės naudojimas ir planavimas, politinių sprendimų priėmimas bei partijų ir rinkimų finansavimas“. Apibendrinant Mäntysalo (2025) pateiktą informaciją, atsiskleidžiama šios ES valstybės galima priežastis, kodėl Suomijos KSI rezultatai išsilaiko aukštumoje. Galima daryti prielaidą, kad Suomija nėra pakankamai pažengusi dėl užslėptos korupcijos, kuri nepatenka į institucijų rankas. Šios nusikalstamos veikos neužfiksuojamos ir laikoma, kad šioje šalyje korupcijos lygis žemas, bet kyla klausimas ar tai tiesa, jei dažniausiai pasitaiko struktūriška, neaptinkama, užslėpta korupcija, kurios valdžia neužfiksuoja. Pasak Helenius (2025, p. 47), kiekviena šalis yra linkusi prižiūrėti savo teritorijos tvarką ir spręsti dėl leidžiamo ir draudžiamo elgesio. Šiuo atveju konstatuotina, jog kiekviena valstybė priima sprendimus pagal savo diskreciją ir pačios sprendžia, dėl pasitikėjimo ir aklo pasitikėjimo.

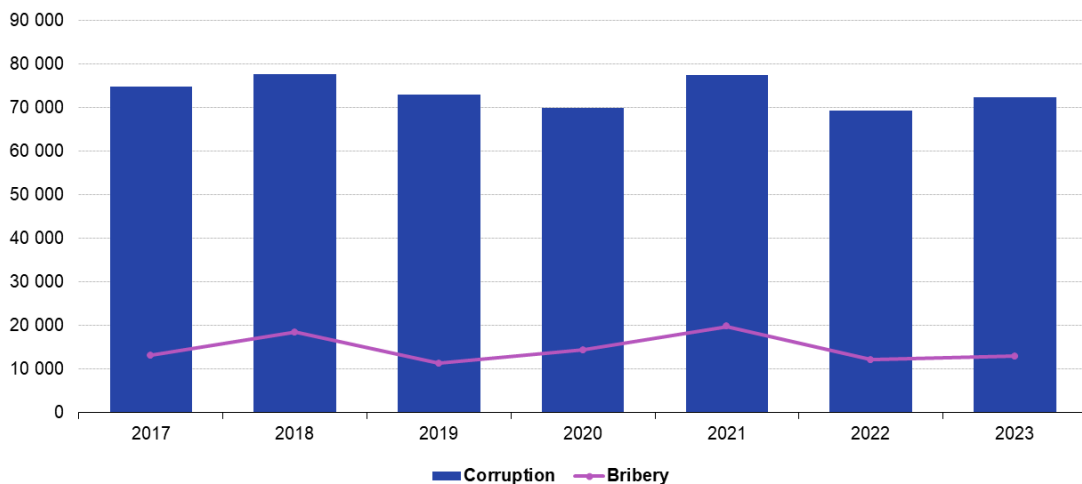
Remiantis Oikeusministeriö (2017, p. 73-74), „esminė visapusiškos korupcijos prevencijos dalis yra tinkami teisės aktai“. Šaltinis pažymi, kad yra reikalingas pakankamai išsamus teisės normų reguliavimas, kvalifikuojant korupcines nusikalstamas veikas, norint sumažinti korupcijos paplitimą, taip pat reikia užtikrinti, jog kvalifikavimas neinicijuotų platesnį įrodymų surinkimą. Šaltinyje teigia, jog korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas ir teisės aktų veikimas turi būti nuolatos tobulinami. Šaltinyje pateikiamos siūlomos priemonės apima daugybę su teisėkūros tobulinimu susijusių pasiūlymų, kurie skiriami korupcijos prevencijai, pvz. „didinant skaidrumą, gerinant teises į informaciją ir plėtojant kyšininkavimo nusikaltimų kriminalizavimą“.

Oikeusministeriö (2017) nurodo, kad yra siūloma padidinti privataus asmens baudos dydį dėl prekybos poveikiu kvalifikavimo ir iširti kyšininkavimo nuostatas, atskiriant oficialią veiklą ir verslo veiklą. Apibendrinant galima daryti išvadą, kad geroji praktika yra teisės normų aiškumas, prisimenant aptartą Daniją, kurioje yra stipriai išplėtotą teisės normų sistemą, leidžia daryti prielaidą, kad Lietuvoje reikėtų korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo aspektus išsamiau nustatyti, o ne griauti teisinio vientisumo pagrindą, taip apsunkinant institucijų darbą ir atveriant teisinių spragų išvengiant atsakomybės.

Vadovaujantis Lehmann (2020), Vokietijoje korupcinio pobūdžio nusikaltimus galima suskirstyti į šias veikas, kurie kvalifikuoja valstybės pareigūnų korupciją: „kyšininkavimas; ypač sunkūs kyšininkavimo ir korupcijos atvejai; kyšininkavimas ir korupcija komerciniuose sandoriuose; ypač sunkūs kyšininkavimo ir korupcijos atvejai komerciniuose; rinkėjų kyšininkavimas; parlamento narių kyšininkavimas“. Taip pat yra veikos, kurios dažnai koreliuojasi kartu su korupcinėmis veikomis, tokios kaip: „lėšų pasisavinimas einant pareigas; teisingumo vykdymo trukdymas einant pareigas; pinigų plovimas; sukčiavimas; sukčiavimas subsidijomis; pasitikėjimo pažeidimas; dokumentų klastojimas arba nusikaltimai susiję su dokumentais; konkurenciją ribojantys susitarimai konkursuose; tarnybinės paslapties pažeidimas; mokesčių vengimas“. Pagrindinė korupcijos forma Vokietijoje yra kyšininkavimas.

Įvertinant Danijos, Suomijos ir Vokietijos korupcijos suvokimą, išryškėja viena pagrindinė šio fenomeno veika t. y. kyšininkavimas, kurį Lietuva įstatyme įtvirtina tik viename straipsnyje, šiuo atveju Vokietija, kyšininkavimą suskirto atskirai, ir net ir pagal vykdomas pareigas. Danija ir Suomija pagrindinę korupcinę nusikalstamą veiką pateikia kyšininkavimą, šis siauras bet tuo pačiu ir platus šios veikos išaiškinimas šalims labiau padeda ją nustatyti atsižvelgiant į KSI rezultatus.

Kalbant apie Europos šalių statistiką, verta paminėti ir Eurostat duomenis, kuriuose atsispindi tikslūs korupcinių nusikaltimų šalyse skaičiai. Eurostat (2023) metų duomenimis, 2023 m. policija užregistravo 72 408 korupcijos nusikaltimus, įskaitant 12 963 kyšininkavimo nusikaltimus, o tai atitinkamai yra 4,4 % ir 6,6 % daugiau nei 2022 m. Korupcijos nusikaltimų (korupcijos nusikaltimai apima kyšininkavimą (aktyvų ir pasyvų), pasisavinimą, piktnaudžiavimą tarnyba, prekybą įtaka, neteisėtą praturtėjimą, interesų konfliktą) skaičius pasiekė aukščiausią lygį 2018 m., kai buvo užregistruota 77 681 nusikaltimas. Daugiausia kyšininkavimo nusikaltimų (19 855) užregistruota 2021 m.

Note: For Netherlands and Ireland bribery data is missing. Sum is adjusted for year 2023 due to missing data for Luxembourg.

eurostat

3 pav. Korupcija ir kyšininkavimas, 2017–2023 m. (policijos užregistruotų nusikaltimų skaičius)

Šaltinis: Eurostat, 2023

Grįžtant į KSI vertinimą ir konkrečiai į Lietuvą, pagal KSI – 2022 metais Lietuva užėmė 33 vietą tarp visų pasaulio valstybių. 2023 metais Lietuvai buvo skirta 61 balas iš 100 galimų ir Lietuva nukrito į 34 vietą iš 180 šalių (2023 ir 2024 metų Transparency International Lietuvos skyriaus duomenys). Lietuvos pozicijos smuktelėjimas 2023 m. Korupcijos suvokimo indekse rodo menką, bet reikšmingą pasitikėjimo viešojo sektoriaus skaidrumu mažėjimą, atskleidžiantį iššūkius kovoje su korupcija ir geresnio valdymo užtikrinimu. Taip pat palyginus pateiktų dviejų metų tyrimų duomenis galima matyti, jog su korupcija 2023 metais Lietuvoje buvo sunku kovoti ir ji toliau išlieka aktyvi problema valstybei.

LITHUANIA

Score

61/100 [What does the CPI score mean?](#)

Rank

34/180

Score change

-1 since 2022

LITHUANIA

Score

62/100 [What does the CPI score mean?](#)

Rank

33/180

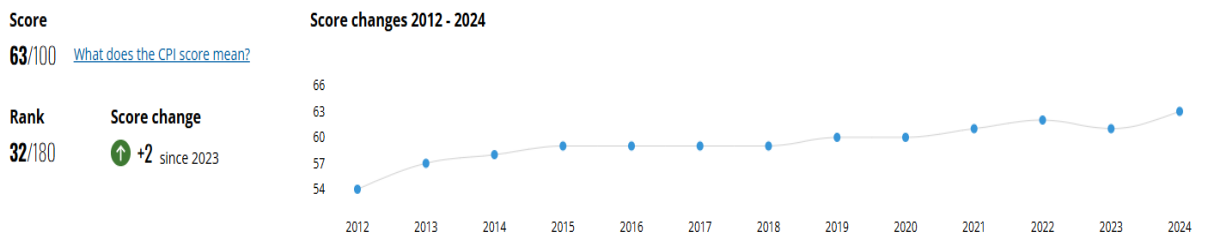
Score change

↑ +1 since 2021

4 pav. Korupcijos suvokimo indeksas Lietuvoje, 2022 m., 2023 m.

Šaltinis: Transparency International, 2025

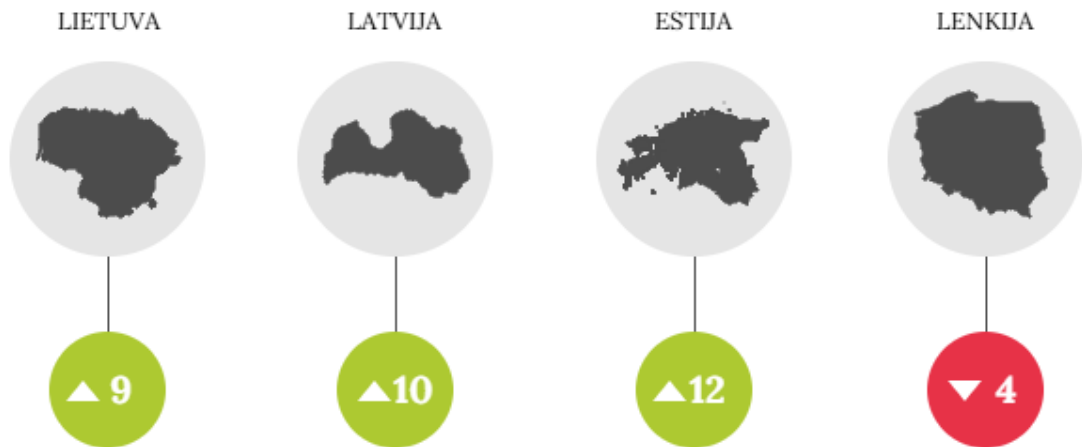
Stebint naujus 2024 metų duomenis, matome, kad Lietuvai skirti 63 balai ir 32 vieta pasaulyje.

5 pav. Korupcijos suvokimo indeksas Lietuvoje, 2024 m.

Šaltinis: Transparency International, 2025

Lietuvą lyginant su Baltijos šalimis ir Lenkija, matome skirtumus. Lietuvos šuolis į viršų yra matomas, nors ne toks ženklus, lyginant su Latvija ir Estija, bet didesnis, nei Lenkijoje. 2025 metų LR Specialiųjų tyrimų tarnybos duomenimis, Estija 2024 metais gavo 76 balus ir užėmė 13 vietą (2023 m. – 76 balai ir 12 vieta), Latvija gavo 59 balus ir užėmė 38 vietą (2023 m. – 60 balai ir 36 vieta), Lenkija – 53 balus ir užėmė 53 vietą (2023 m. – 54 balus ir 47 vietą). Regioniniame kontekste Lietuva išlaiko stabilų, tačiau vidutinį korupcijos suvokimo lygį, atsilikdama nuo Estijos, artėdama prie Latvijos ir nežymiai lenkdama Lenkiją, o tai rodo nuosaikų pažangos tempą šioje srityje.

6 pav. KSI pokyčiai 2012–2024 metais Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje ir Lenkijoje

Šaltinis: Transparency International, 2025

Šis tyrimas leidžia atskleisti ir parodyti ne tik Lietuvos korupcijos situaciją bet ir palyginti ją su kitų šalių padėtimi. Rezultatas toks, jog neužtenka žinoti kas yra korupcija ir koks jos apibrėžimas, reikia suprasti šios nusikalstamos veikos struktūrą. Turint omenyje tai, jog tai fenomenas, kuris išsiskiria į daug reikšmių ir turi užslėptų minčių. Konstatuojant pateiktų šaltinių, autorių nuomones ir teiginius, atsižvelgiant į fenomeno veikimo modelių kitoniškumą, akivaizdu, jog valstybėse ir pasaulio aplinkoje nėra priimto vieno bendro apibūdinimo, kuris įvardintų visus korupcijos sąvokinius diskursus ir veikimo modelius. Galima daryti išvadą, jog korupcijos apibūdinimas įvairiose šalyse, įstaigose, institucijose, bei organizacijose yra skirtingas, bet tuo pačiu metu ir labai panašus. Šio suvokimo skirtingumo pagrindas yra tai, kad korupcija yra slaptas fenomenas jau nuo seniausių laikų, kuris yra užsidengęs keliais veidais, dėl ko šį nusikaltimą visi gali įvardinti skirtingai. Visų šaltinių pateikti korupcijos apibūdinimai turi bendrą suvokimą, jog korupcija tai piktnaudžiavimas, pasinaudojimas tarnybine padėtimi gaunant asmeninės naudos ir tai mums leidžia suvokti kas yra korupcija.

Korupcijos tipai ir formos ir poelgio būdai. Bhandari (2023, p. 7) nurodo, jog korupcija kaip fenomenas, reiškiasi skirtingomis būsenomis. Korupcija įprastai apima: „kyšininkavimą, sukčiavimą, turto pasisavinimą, nepotizmą arba kitus neteisėtus veiksmus“, kurie daro blogą įtaką įstaigoms, procesams, skaidrumui ir našumui. Atsižvelgiant į Yusubboevich (2022, p. 853), korupcijos tipai ir korupcijos formos pavaldžios nuo pasirinkto pamato. Pagal Yusubboevich, korupcija skirstoma į: „biurokratinę ir politinę; prievartinę ir suderintą; centralizuotą ir decentralizuotą; grynai kriminalinę; daugiausia ekonominio pobūdžio; politinę, kurios pagal pobūdį skirstomos į – deviantinį elgesį ir nusikalstamą elgesį“. Galime matyti tai, jog korupcija

apima daug skirtingo pobūdžio tipų ir formų, todėl ją sudėtingiau suvaldyti, nes kiekvienam mechanizmui turi būti pritaikytas atitinkamas procesas šiai nusikalstamai veikai valdyti.

Pagal National Anti-Corruption Commission (n.d.) įstatymą yra įtvirtinami 4 korupcijos poelgio būdai, pagal kuriuos galima atpažinti jog asmuo elgiasi korumpuotai, jeigu:

- „jis yra valstybės tarnautojas ir pažeidžia viešąjį pasitikėjimą; jis yra valstybės pareigūnas ir piktnaudžiauja savo, kaip valstybės pareigūno, tarnyba;
- jis yra valstybės pareigūnas arba buvęs valstybės pareigūnas ir piktnaudžiauja informacija, kurią jis gavo eidamas valstybės pareigūno pareigas;
- jie padaro ką nors, kas neigiamai veikia valstybės pareigūno sąžiningą ar nešališką naudojimąsi įgaliojimais arba oficialių pareigų vykdymą“.

National Anti-Corruption Commission (n.d.) nurodoma, jog nebūtinai tai turi būti specialusis subjektas, tai gali būti bet kuris kitas asmuo, neturintis valstybės priskirtų funkcijų. Galime konstatuoti, jog korumpuotas asmuo gali būti bet kas ir bet kur. Atpažinti korumpuoto elgesio bruožus, kai asmuo gali užsiimti keliomis korupcijos rūšimis, svarbu jų nesumaišyti ir tinkamai kvalifikuoti.

Pasak Toleikienė ir Juknevičienė (2018, p.7-9), korupcijos grupavimas yra sudėtingas, todėl autorės atliko išsamią analizę ir susitemino korupcijos tipus, remiantis įvairių autorių, mokslininkų išskiriamais korupcijos tipais, pagal korupcijos pasklidimo dydį, sritį, sektorių ir pan. (žiūr. 2 lent.). Autorės nurodo, kad korupcijos tipai nurodo veikos pasireiškimo aplinkybes, tuo tarpu formos atskleidžia poelgio ypatumus.

2 lentelė. Korupcijos tipai

Šaltinis	Prieiga	Tipas	Paaiškinimas
Heidenheimer (1989), Piliponytė (2004)	Korupcijos suvokimo lygis visuomenėje	Baltoji korupcija	Kai korumpuotas elgesys koduojamas kaip toleruotinas. Tam tikrą korupcinį elgesį toleruoja ir elito, ir visuomenės dauguma. O veiksmai nukreipti prieš tokį elgesį ne visada sulaukia aktyvios paramos. Tai būdinga tradicinės šeimos modelio sistemose arba viršininko-pavaldinio modelio sistemose.
		Pilkoji korupcija	Korupcija siejama su trupučiu gėdos. Korupcija – tai nusižengimas viešiesiems moralės standartams, tačiau paveiktiems asmenims trūksta suvokimo apie „blogą“ elgesį. Nėra aiškios nuomonės apie veiksmus arba nuomonė gali keistis, priklausomai nuo to, ar piliečiai yra linkę bausti už tokius veiksmus, ar ne. Kai kurios grupės, paprastai elitas, laiko tam tikrą elgesį neteisėtu ir siekia, kad už jį būtų baudžiama, kai kitos socialinės grupės to nesiekia. Daugumos nuomonė yra tiesiog neapibrėžta. Tai būdinga modernioms konstitucinėms valstybėms ir valstybėms, perinančioms į demokratinį politinį režimą
		Juodoji korupcija	Korupcija laikoma sunkiu nusižengimu visuomenės moralės ir teisės normoms. Elito atstovų ir visuomenės dauguma tam tikrą veiksmą suvokia kaip korupcinį. Tai būdinga šiuolaikinėms demokratinėms valstybėms, žiniasklaidos priemonėms
(2002), Piliponytė	Korupcijos	Smulkioji korupcija	Valstybės pareigūnų elgesys, kuris nedaug nukrypsta nuo esamų taisyklių ir normų, siekiant naudoti draugams.

	paplitimo dažnis ir rimtumas	Rutiniška korupcija	Dovanos, kurias gauna valstybės tarnautojai ar partijos ir kurios skirtos gerai valiai vykdyti, nepotizmo atvejai (paskiriant pareigas, sudarant sutartis), sprendimų priėmimo galios pasinaudojimas pašaliniam darbams, išipareigojimas balsuoti pagal patrono (viršininko) nurodymus	
		Įsisenėjusi korupcija	Globojamajam reikia globėjo pagalbos norint pakliūti į valdymo procesą, pareigūnai tikisi atlygio kaip būtinos sąlygos, valstybės tarnautojai toleruoja organizuotus nusikaltimus mainais į neoficialius mokėjimus, aktyvistai staiga pakeičia lojalumą partijai dėl materialinės naudos, valstybės tarnautojai ir piliečiai ignoruoja akivaizdžią korupciją	
Pedersen, Johannsen (2008)	Korupcijos mastas	Smulki korupcija	Kasdieninė korupcija	Klientas – individualūs piliečiai. Teikėjas – individualūs viešųjų paslaugų teikėjai (gydytojai, policininkai ir pan.), žemesniojo lygio tarnautojai.
			Administracinis piktnaudžiavimas	Klientas – individualūs ekonominiai veikėjai (įmonės). Teikėjas – viešosios licencijavimo ir kontrolės institucijos, vidurinio ir aukščiausiojo lygio tarnautojai, ministrai.
		Stambi korupcija	Politiškai apimanti visą valstybę	Klientas – kolektyviniai ekonominiai veikėjai – suinteresuotos organizacijos, individualūs ekonominiai veikėjai Teikėjas – politikai individai ir politinės partijos, ministrai, parlamentas.
Alam (1989), Vargas-Hernández (2013)	Korupcijos prigimtis	Politinė korupcija	Padeda įgauti politinę galią. Kai elgesys nukrypsta nuo politikos ir viešosios politikos principų, pritaikius sprendimus piktnaudžiaujant valdžia, t.y. privatūs interesai išstumia viešuosius ir bendrus interesus. Galia naudojama privatiems interesams aptarnauti.	
		Ekonominė korupcija	Tai esminių interesų paaukojimas vardan agento interesų. Ji atsiranda siekiant pelno. Ji lemia kaip ir kiek daug pajamų neteks vadovas, agentas, valstybė, vartotojas, ekonomika ir pan.	
		Viešojo Administravimo (Vyriausybės) korupcija	Tai viešųjų institucijų tarnautojų (atstovų) elgesys, nepaisantis veiksmingumo, teisingumo ir teisėtumo principų. Ji lemia viešosios naudos perdavimą privačiam subjektui pasinaudojant turima galia, pavyzdžiui, nepotizmas, kurio rezultatas yra visuomenės naudos perleidimas šeimos nariams.	
Vargas-Hernández (2013)	Korupcijos ištrauktis	Individuali korupcija	Vyksta tarp individualių piliečių ir valstybės tarnautojų ar viešųjų institucijų	
		Verslo korupcija	Vyksta tarp įmonių/bendrovių ir ir valstybės tarnautojų ar viešųjų institucijų.	
		Politinė korupcija	Vyksta aukštesniuose viešojo administravimo ir politiniame lygmenyse.	
Bussell (2015)	Korupcijos veikų pobūdis	Įstatymų leidybos korupcija	Priežastis – valdžios viešoji politika ir įsakymai. Tiesioginės kontrolės subjektas: prezidentas, ministrai, įstatymų leidėjai. Netiesioginės įtakos subjektai: valstybės tarnautojai lemiantys įgyvendinimą. Pavyzdys: kyšis už palankų įstatymą.	
		Sutarčių sudarymo korupcija	Priežastis – licencijų/sutarčių paskirstymas (gamtos išteklių, mokyklos, keliai, ir t.t.). Tiesioginės kontrolės subjektas: valstybės tarnautojai, pasirašantys licenzijas, sutartis. Netiesioginės įtakos subjektai: politikai, turintys įtakos valstybės tarnautojams. Pavyzdys: užtarimas dėl licencijų/sutarčių gavimo, jų gavimas.	
		Įdarbinimo korupcija	Priežastis – darbas valstybinėje ar viešojo administravimo institucijoje. Tiesioginės kontrolės subjektas: valstybės tarnautojai, politikai, atsakingi už įdarbinimą, perkėlimą. Netiesioginės įtakos subjektai: tarpininkai. Pavyzdys: kyšis už paslaugą dėl darbo.	
		Paslaugų korupcija	Priežastis – individualių naudų (pvz., ID, gerovės) ar sankcijų (pvz., eismo taisyklių pažeidimų) teikimas. Tiesioginės kontrolės subjektas: tarnautojai, dirbantys biuruose ar gatvėse. Netiesioginės įtakos subjektai: politikai, turintys įtakos valstybės tarnautojams, vietos politikai, tarpininkai. Pavyzdys: kyšis už greičio viršijimo baudos neskyrimą.	
Piliponytė (2004), Lankauskas,	Korupcijos reiškimosi sferos	Politinė korupcija	Politikos lyderių piktnaudžiavimas viešąja galia siekiant asmeninės naudos. Pasireiškia politiniuose susitarimuose, įstatymų leidyboje ir pan.	
		Administracinė (biurokratinė) korupcija	Pasireiškia vykdomosios valdžios priimamuose sprendimuose, sutarčių sudaryme ir licencijavime, administraciniuose susitarimuose, santykiuose su individais (klientais) ir pan.	

	Privataus sektoriaus korupcija	Pasireiškia privataus sektoriaus santykiuose su valstybinėmis arba viešojo sektoriaus organizacijomis ir pan.
	Nevyriausybinių sektoriaus korupcija	Pasireiškia nevyriausybinių sektoriaus santykiuose su valstybinėmis arba viešojo sektoriaus organizacijomis ir pan.
	Tarptautinė korupcija	Pasireiškia tarptautiniuose sandėriuose, susitarimuose.

Šaltinis: Toleikienė ir Juknevičienė, 2018, p. 7-9

Toleikienė ir Juknevičienė (2018, p. 10) nurodo, jog korupcijos tipai toliau veda prie korupcijos formų, atvaizduojančių poelgio charakteristiką. Pagal autoreis, įvairiose valstybėse korupcijos apraiška gali būti identifikuojama skirtingai, todėl korupcijos formas išskirti abstrakčiame kontekste yra sunku. Autorės išskiria keturias korupcijos formų grupes – ekonominę, politinę, profesinę ir informavimo. Šios korupcijos grupių formos apjungos į vieną ir susistemintai pateikiamos lentėje (žiūr. 3 lent.).

3 lentelė. Korupcijos formos

Grupės	Ekonominė	Politinė	Profesinė	Informavimo
Formos	<ul style="list-style-type: none"> - kyšio ėmimas, reikalavimas, davimas; - nelegalus praturtėjimas; - valstybės turto grobstymas; - neteisėtas pasisavinimas; - neteisėtos rinkliavos; - trukdymas ar kišimasis į valstybinių užsakymų rinką; - neteisėtos užsienio transakcijos; - kontrabanda; - visuomeninių fondų privatizacija, vagystės; - piktnaudžiavimas fondais; - atėmimas; - valstybinių vietų, nuosavybės, licencijų pardavimas; - manipuliacijos reguliariais pirkimais ir aprūpinimais, kontraktais ir paskolomis; - mokesčių vengimas ir stambios spekuliacijos; - juodosios rinkos operacijos; - „pinigų plovimas“; - karteliai; - kainų susitarimai; - netinkamų dovanų, honoraro, pasilinksminimų, iškylių priėmimas; - piktnaudžiavimas būstu, papildomu uždarbiu. 	<ul style="list-style-type: none"> - piktnaudžiavimas valdžia; - nusikalstamas elgesys; - viešųjų ir privačių, interesų konfliktas; - prekyba savo įtaka, jos panaudojimas asmeninei naudai; - rinkimų apgaulės ir kišimasis į rinkimus; - balsų pirkimas; - rinkimų machinacijos; - neteisėtos išlaidos; - kleptokratija; - favoritizmas; - nepotizmas; - atėmimas; - įtakos ar paslaugų pirkimas; - ryšiai su organizuotu nusikalstamumu ir pan. 	<ul style="list-style-type: none"> - favoritizmas; - nepotizmas; - kleintelizmas; - tarnybinių pareigų neatlikimas; - profesinis aplaidumas; - neefektyvumas, neveiksmingumas, neūkiškumas; - išėikvojimas, sąskaitų išpūtimas; - žala valstybės tarnybai (jos prestižui, pasitikėjimui); - klastojimas; - piktnaudžiavimas valdžia; - blogas reprezentavimas; - bauginimas; - kankinimai; - nepelnyti atsiprašymai ir atleidimai; - apgavystė ir melas; - apgaulinėjimas ir suktybės; - melagingas apkaltinimas; - šantažas; - nusikalstamas elgesys; - neteisėtas areštas; - parazitavimas; - dezertyravimas. 	<ul style="list-style-type: none"> - valstybinės reikšmės paslapties išdavimas; - neteisėtas konfidencialios valstybinės informacijos panaudojimas; - klaidingos informacijos sklaidimas ar pateikimas siekiant suklaidinti tyrimą atliekančius valstybės pareigūnus; - baudimas asmenų, kurie informuoja apie netinkamą tarnautojų elgesį; - teisybės iškraipymas; - falsifikuotas liudijimas; - piktnaudžiavimas vidine ir konfidencialia informacija; - informacijos įrašų falsifikavimas; - piktnaudžiavimas telekomunikacijomis ir paštu.

Šaltinis: Toleikienė ir Juknevičienė, 2018, p. 10

Apžvelgiant korupcijos apibrėžimą, suvokimą, tipų ir formų išskaidymą, matome plačiai išsišakojusia problema, kurios apibrėžimą sunku vieningai apibūdinti, dėl jos įvairiausių veiksnių ir

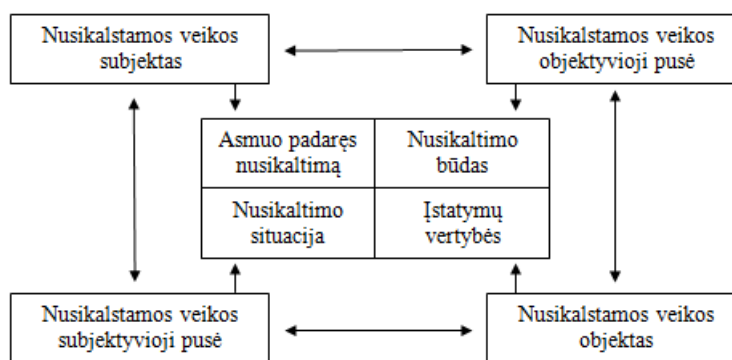
sričių. Ko pasekoje, korupcijos suvokimas išsiskiria geografiškai, kas sukuria platesnį jos atpažinimą. Šiuo atveju išanalizavus ir pateikus korupcijos sampratą ir tipus bei formas, galime suvokti su kokio dydžio fenomenu tenka ir reikia kovoti. Atpažinti korupciją ir su ja kovoti, prieš tai ją kvalifikavus, yra svarbūs procesai žiūrint į visuomenės ateities gerovę.

1.2. Korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas

Nusikalstamų veikų sudėtis. Pagal Gutauską (n.d.a.), nusikalstamos veikos sudėtis yra požymiai, kurie yra svarbūs teisinėje sistemoje, nustatantys nusikalstamos veikos pavojingumą pagal nusikalstamos veikos objektyviuosius ir subjektyviuosius požymius. Autoriaus nurodo, kad pagal LR BK atsako tas subjektas, kuriam yra nustomi teisės akto nusikaltimo ar baudžiamojo nusizengimo sudėties požymiai. Autoriaus nuomone, norint nurodyti subjekto nusikalstamą veiką, yra svarbu sužinoti, kad ji atitinka tikslios nusikalstamos veikos sudėties požymius. Pagal autorių, subjektas traukiamas baudžiamojon atsakomybėn ir vadinamas nusikaltėliu, tik tada, kai įsiteisėja teismo sprendimas, kuris užtvirtina nustatytus nusikalstamos veikos sudėties požymius.

Veršekys (2013, p. 28) nurodo, jog nusikalstamos veikos sudėtis yra skaidomos į atskirus 4 aspektus: *objektas, objektyvioji pusė, subjektas, subjektyvioji pusė*. Taip pat išskaidoma į: *objektyviuosius ir subjektyviuosius požymius*. Autorius patvirtina Piesliako (2013) teiginius, jog „nusikaltimo sudėties elementai yra tam tikro lygio abstrakcija. Jie įrodinėjami ne tiesiogiai, o per nusikaltimo sudėties požymius, kurie įstatymų leidėjo naudojami nusikaltimo sudėčiai aprašyti. Nusikaltimo sudėties požymiai būtinai priskiriami kuriam nors nusikaltimo sudėties elementui“. Apibendrinat akivaizdu, kad nustatant kiekvieną sudėties elementą yra vadovaujamas nusikaltimo sudėties požymiais. Visi nusikalstamos veikos sudėties elementai yra labai svarbūs ir neatskiriami nuo nusikalstamų veikų kvalifikavimo kasdienybės.

Žemiau esančiame paveiksle pateikiama nusikalstamų veikų sudėties elementų struktūra pagal Kuklianskis ir Matulienė (2002). Šis paveikslas apibendrina nusikalstamos veikos sudėties struktūrą, parodant, kaip tarpusavyje sąveikauja jos keturi pagrindiniai elementai – subjektas, objektas, objektyvioji ir subjektyvioji pusės – bei kaip jie susiję su konkrečia nusikaltimo situacija, būdu ir pažeidžiamomis vertybėmis.

7 pav. Nusikalstamų veikų sudėties elementų struktūra

Šaltinis: Kuklianskis ir Matulienė, 2002, p. 50

Rementis LAT (2019, p. 5) baudžiamosios bylos (Nr. 2K-60-942/2019) išaiškinimu, pažymėtina, jog „siekiant tinkamai pritaikyti baudžiamąjį įstatymą, labai svarbu tiksliai nustatyti ne tik objektyvius, bet ir subjektyvius nusikalstamos veikos požymius“. Akivaizdu tai, kad nusikalstamos veikos sudėties mechanizmas susideda iš 4 sudėties elementų, kuriuos būtina išsiaiškinti nagrinėjant nusikaltimą. Baudžiamosios teisės teorijoje išskiriami elementai yra svarbi proceso dalis tinkamai kvalifikuojant nusikalstamas veikas. Pabrėžtina tai, kad kai bent vieno iš šių elementų nėra, veika negali būti pripažįstama nusikalstama.

Nusikalstamų veikų kvalifikavimas. Remiantis Gutausku (n.d.b.), baudžiamosios bylos analizė pasibaigia nusikalstamos veikos kvalifikavimu. Pagal autorių, nusikalstamos veikos kvalifikavimas yra išskiriamas į 3 stadijas:

Pirmoje stadijoje – reikia parinkti ir išsiaiškinti baudžiamojo kodekso straipsnį ir jos dalį. Pagal autorių, šį veiksmą gali atlikti tik gerai teisės normas suprantantis subjektas.

Antroje stadijoje – įrodinėjimo procesas, kuomet reikia nustatyti teisiškai reikšmingus žmogaus poelgius arba faktines bylos aplinkybes. Autorius nurodo, jog atlikus antroje stadijoje veikos įrodinėjimo procesą yra artėjama prie tinkamo nusikalstamos veikos kvalifikavimo.

Paskutinėje stadijoje – vyksta tiriamosios veikos analizė, sprendžiama ar yra nustatytos visos nusikalstamos veikos ypatybės. Jei yra nustatomi visi požymiai, priimamas galutinis sprendimas, jog šioje veikoje yra nustatyta nusikalstamos veikos sudėtis. Tuomet surašomas kaltinamasis aktas, kuriame nurodomas tinkamas LR BK straipsnis ir jo dalis.

Konstatuojant, nusikalstamos veikos kvalifikavimas – tai teisiškai svarbus procesas, kurį yra būtina tinkamai ir atidžiai išanalizuoti pagal įstatymus. Šio proceso atlikimas kaip teigia Pakštaitis (2021, p.122), suteikia trumpesnę, sklandesnę ir ekonomišką procesą. Šio kvalifikavimo paskirtis yra svarbi, nes tik tinkamai atlikus visus proceso veiksmus, galima atlikti kvalifikavimą. Jei procesas atliekamas netinkamai arba nepilnai, neįrodžius įtariamojo kaltumą, pagal LR

Konstitucijos (1992) 31 str. 1d. „asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu“.²

Lietuvos Respublikos prokuratūra (2020), realizavo Nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programą, pagal kurią prokuratūra buvo įgaliota organizuoti mokymus, dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atskleidimo, tyrimo ir valstybinio kaltinimo palaikymo šios rūšies bylose. Projekto tikslas – skirti mokymus ikiteisminio tyrimo pareigūnams ir prokurorams, kad suteikti kuo daugiau žinių apie korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atskleidimą, tyrimą. Projekto metu buvo apmokyti 300 prokurorų, prokurorų padėjėjų bei ikiteisminio tyrimo pareigūnų. Galime matyti, kad Lietuvos valstybės institucijos dėl kovos su korupcija stengiasi ir ieško būdų kaip praplėsti žinių spektrą kvalifikuojant korupcines nusikalstamas veikas. Kvalifikacijos tobulinimas yra būtina šių laikų grandis, dėl kintančio pasaulio. Negalima nuneigti fakto, jog korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas yra svarbus procesas bylos baigties atžvilgiu, kad būtų įvykdytas teisingumas ir užkirstas kelias korupcijos plėtrai.

Vadovaujantis LR BK (2000) korupcines nusikalstamos veikos yra įtvirtintos LR BK XXXIII skyriuje „nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams“³ kuriuos sudaro: 225 str. „Kyšininkavimas“⁴; 226 str. „Prekyba poveikiu“⁵; 227 str. „Papirkimas“⁶; 228 str. „Piktnaudžiavimas“⁷; 228¹ str. „Neteisėtas teisių į daiktą įregistravimas“⁸; ir 229 str. „Tarnybos pareigų neatlikimas“.⁹

Kyšininkavimas LR BK 225 str. GIACC (2024) kyšininkavimą apibūdina šiais veiksmais – kai yra siūloma, skiriama, reikalaujama arba sutinkama paimti naudą, norint motyvuoti subjektą ar atsilyginti už neteisėtai įvykdytus jo priskirtus įgaliojimus. Remiantis Abramavičiaus ir Prapiesčio (2004, p. 81-87) LR BK komentarais, kyšininkavimas, tai kuomet specialus asmuo ar jam tapatus asmuo, turintis valstybės tarnybos pareigas, atlieka jas netinkamai arba jų neatlieka, kad gauti naudos. Naudos gavimas, tai bet kokia turtinė išraiška, kurią gauną už tinkamą arba netinkamą pareigų atlikimą ar neatlikimą. Autoriai yra pakomentavę kyšininkavimo veikos sudėtį – objektą, objektyviąją pusę, subjektą ir subjektyviąją pusę. Pagal autorius, minėtos nusikalstamos veikos *objektas* tai „teisinės valstybės siekį atitinkanti, normali, autoritetinga pagal Konstituciją, įstatymus, tarptautines sutartis ir kitus teisės aktus vykdoma valstybės, savivaldybės įstaigų ir institucijų, tarptautinių institucijų, taip pat nevalstybinių ar privačių įstaigų, įmonių, organizacijų ar asmenų,

² Lietuvos Respublikos Konstitucija. 31 straipsnio 1 dalis. Lietuvos aidas, 1992-11-10, Nr. 220-0

³ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas. Valstybės žinios, 2000-10-25, Nr. 89-2741

⁴ Ibid, 225 straipsnis

⁵ Ibid, 226 straipsnis

⁶ Ibid, 227 straipsnis

⁷ Ibid, 228 straipsnis

⁸ Ibid, 228¹ straipsnis

⁹ Ibid, 229 straipsnis

besiverčiančių profesine veikla, turinčių atitinkamus administracinius įgaliojimus ar teikiančių viešąsias paslaugas, veikla“.

Šio nusikaltimo *objektyvioji pusė* – atsiranda skirtingais veiksmais, kai specialus asmuo ar jam tapatus asmuo, einantis valstybės tarnybos pareigas: „priima kyšį; pažada jį priimti; susitaria jį priimti; reikalauja jį atiduoti; provokuoja jį atiduoti“. Užtenka atlikti vieną iš šių aukščiau paminėtų veiksmų, kad pagal LR BK 225 str. kiltų baudžiamoji atsakomybė. Autoriai, vadovaudamiesi teismų praktika (*Nr. 2K-220/2009*) nurodo, jog kvalifikuojant kyšininkavimą, prasmės neturi ar už papirkinėjimą kyšio davėjas yra patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, ar jis yra jos išvengęs. Taip pat pagal minėtas nusikalstamas veikas, nėra prasmės ar gauna, ar linkę gauti nelegalią naudą sau, ar kitiems asmenims.

Abramavičius ir Prapiestis (2004) *subjektą* įvardiją – vykdytoju, tai specialus asmuo ar jam tapatus asmuo, turintis valstybės pavestas funkcijas, kurias jis gavo tampant valstybės tarnautoju. Subjektu gali būti ir paprastas fizinis asmuo, nieko bendro neturintis su valstybės tarnyba.

Kyšininkavimo *subjektyviąją pusę* autoriai charakterizuoja tik „tiesiogine tyčia“, tai reiškia, kad kaltininkas, šiuo atveju subjektas, turintis specifinių ypatybių, suvokia kokios jo pareigos, funkcijos. Suvokia, jog jam yra nelegaliai duodama turtinė nauda. Taip pat kyšio davėjas suvokia, jog turtinės naudos davimas yra nelegalus ir toks veikimas vykdomas kyšio davėjo ar jo nurodyto asmens poreikiams.

Pakštaitis (2004, p. 144) taip pat labai išsamiai aprašo kyšininkavimą. Autorius nurodo, jog kyšininkavimo dispozicijose LR BK 225 str. nėra įtvirtinta kaltės forma. Vis dėlto pasak Pakštaičio (2004), vadovaujamas bendra taisykle, jog jei nėra nurodyta kaltės forma nusikalstamos veikos dispozicijoje, tokiu atveju kaltė forma yra *tyčinė*. Autoriaus nuomone, yra neįmanoma paimti kyšį netiesiogiai arba neatsargiai. Pakštaitis (2004) pabrėžia, jog svarbu ne tik nustatyti kaltės formą, bet taip pat svarbu kiekvienu atskiru atveju nustatyti kaltės formos turinį. Apibendrinant autorių nurodytus nusikalstamos veikos sudėties požymius, akivaizdu, jog kyšininkavimas atliekamas tik per tiesioginės tyčios formą, todėl kaltinamasis darydamas tokį nusikaltimą, supranta darantis nusikaltimą. Bet kokių atveju galima konstatuoti, kad kyšio davėjas ar kyšio gavėjas, pagal LR Konstituciją (1992) 7 str. 3 d. nežinodamas įstatymų, atsakomybės neišvengtų.¹⁰

Pagal LAT (2021, p. 11) apžvalgos I dalį, teismas nurodo, jog „kyšininkavimo kvalifikavimas priklauso nuo kyšio vertės ir nuo to, už kokį – teisėtą ar neteisėtą – veikimą (neveikimą), vykdant įgaliojimus, jo yra siekiama ar jis yra gaunamas“. LAT nurodo jog LR BK 225 str. 1 ir 2 dalys turi vieną išsiskiriantį požymį, norint atskirti ir tinkamai kvalifikuoti straipsnio dalį.

LR BK 225 str. 1 d. yra taikoma, kai veika yra vykdoma už teisėtą veikimą (neveikimą), atliekant specialaus subjekto pareigas.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucija. 7 straipsnio 3 dalis. Lietuvos aidas, 1992-11-10, Nr. 220-0

Šio straipsnio 2 d. kvalifikuojama, kai veika yra daroma už neteisėtą veikimą (neveikimą). Apžvalgoje nurodoma, kad neteisėtas veikimas tai veiksmas, kurį specialusis subjektas atliko, negalėdamas veikti turėdamas jam priskirtas pareigas.

Teismas nurodo, kad LR BK 225 str. 3 d. būtų kvalifikuojama tiriant šią nusikalstamą veiką, kai specialus asmuo ar jam tapatus asmuo „priėmė, pažadėjo ar susitarė priimti, reikalavo ar provokavo duoti didesnės negu 250 MGL vertės kyšį už teisėtą ar neteisėtą veikimą (neveikimą)“ atliekant pagal įstatymą jam pavestas funkcijas. Taip pat 3 d. yra kvalifikuojama, kai susitarime yra nustatyta didesnė negu 250 MGL vertė, nors ir nebuvo perduota visa pilna suma.

Teismas nurodo, kad pakutinė šio straipsnio 4 d. kvalifikuojama, kai kyšio vertė yra mažesnė negu 1 MGL. Papildoma, i teismas išskiria dar vieną aplinkybę kvalifikuojant kyšininkavimą, jog nėra būtina, jog veiksmai, už kuriuos suteikiamas ir pasiimamas kyšis, būtų reglamentuojami įstatymuose, kuriuose nurodomi specialaus subjekto funkcijos. Užtenka tokiam subjektui nesąžiningai vykdant funkcijas suorganizuoti suinteresuotam kyšio davėjui palankias sąlygas.

Akivaizdu, jog kyšininkavimas kvalifikuojamas kaip nusikaltimas, atliekamas tik tiesiogine tyčia, o jo vertinimas priklauso nuo kaltės formos, kyšio vertės, veikos teisėtumo ir specialaus subjekto elgesio vykdant pavestas funkcijas, net jei jos tiesiogiai nenumatytos įstatyme.

Kyšininkavimo atskyrimas. LAT (2018a), vadovaujantis *Baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. birželio 12 d. nutartimi, baudžiamojoje byloje Nr. 2K-196-697/2018*, yra išaiškinęs nusikalstamų veikų kvalifikavimo klausimus, dėl LR BK 225 str. ir 226 str. numatytų nusikalstamų veikų atskyrimo. Atskiriant šių dviejų nusikalstamų veikų kvalifikavimą, reikia vertinti veikos požymius. Pagal minėtą bylą nustatyta, jog kyšio priėmimo metu kaltininkas dar neturėjo priskirtų jam įgaliojimų, kurie turėtų reikšmės kvalifikuojant pagal LR BK 226 str. ir kyšio priėmimo metu nebuvo susiklosčiusi tam tikra situacija, kuri būtų turėjusi įtakos nusikalstamos veikos kvalifikavimui. Šiuo atveju, nesant požymiams kvalifikuojant nusikaltimą pagal LR BK 226 str., kyšio priėmimas yra tinkamai kvalifikuojamas pagal LR BK 225 str.

Pagal LAT praktiką, minėtų dviejų straipsnių atskyrimo išaiškiniame matome, jog vienas iš svarbiausia aspektų yra nustatyti nusikalstamos veikos laiką ir tuo metu esančius veikos požymius. LAT (2018b, p. 27), pagal *Baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. kovo 13 d. nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 2K-48-788/2018*, pateikia dar vieną korupcinių nusikalstamų veikų atskyrimo išaiškinimą, tarp kyšininkavimo ir piktnaudžiavimo. Teismas nurodo, jog kyšininkavimas ir piktnaudžiavimas yra glaudžiai susiję nusikaltimai. LAT nurodo, jog šių normų panašumas yra „bendrosios normos (piktnaudžiavimas) ir specialiosios normos (kyšininkavimas) konkurencija“. Pagal teismų praktiką, pirmumas suteikiamas specialiajai normai, o piktnaudžiavimas gali būti kvalifikuojamas nesant kyšininkavimo požymių. Šioje situacijoje galima pamatyti, jog teismų praktikoje, teismams kvalifikuojant šias dvi panašias nusikalstamas veikas susiduriama su

sunkumais nustatant ar tai kyšininkavimas, ar piktnaudžiavimas. Išvengiant sunkumų atskiriant šias dvi veikas, LAT išskiria kvalifikavimo elementą, kad piktnaudžiavimą galima kvalifikuoti nesant kyšininkavimo požymių.

Prekybos poveikiu LR BK 226 str. Pagal Abramavičių ir Prapiestį (2004, p. 88), prekyba poveikiu buvo vadinama „tarpininko kyšininkavimas“. Autoriai tarpininko kyšininkavimą įvardija kaip aplinkybę, kai subjektas sutinka paimti kyšį, mainais už tarpininkavimą, pasitelkdamas pažintimis, ryšiais ar tarnyba. Už paimtą kyšį yra daroma įtaka kitiems asmenims, kurie atliktų tam tikrus veiksmus, tam tikra kryptimi pagal tarpininko nurodymus. Pasak Abramavičių ir Prapiestį (2004, p. 89), tarpininko kyšininkavimas ir lobistinė veikla turi būti išskiriami. Pagal autorius, kyšininkaujantis tarpininkas – tai asmuo „už pasiūlytą ar pažadėtą arba duotą kyšį <...> pats pažada, paprastai kyšio davėjui, paveikti atitinkamą instituciją, įstaigą ar organizaciją, valstybės tarnautoją ar jam prilygintą asmenį, kad jie atitinkamai kyšio davėjo interesui teisėtai ar neteisėtai veiktų ar neveiktų“. Autoriai savo komentaruose pateikė šios minėtos veikos kvalifikavimo sudėties elementus: *objektą* nurodo tokį patį kaip ir kyšininkavimo objektas, *subjektas* – pakaltinamas, turintis ne mažiau 16 metų ir specifinius įpareigojimus, kuris turi galimybę padaryti įtaką kitų sprendimams ar veiksmas.

Remiantis LAT (2021, p. 39-45) apžvalgos I dalimi, LAT praktikoje išaiškino prekybą poveikiu esmę, kuri koreliuojama su 1999 m. Europos Tarybos baudžiamosios teisės konvencija dėl korupcijos. Ši konvencija yra įpareigojusi prie konvencijos prisijungusias šalis imtis veiksmų, kad valstybinėje teisėje būtų įtvirtinta kaltės forma – tiesioginė tyčia už nusikaltimus, kuriuose asmuo pažada už atlygį daryti įtaką kitiems asmenims. Šiuo kriminalizavimu stengiamasi apsaugoti teisės saugos institucijų sprendimuose skaidrumą ir nešališkumą.

Galime matyti, kad Lietuvos nacionalinėje teisėje pagal Europos Tarybos baudžiamosios teisės konvenciją dėl korupcijos, įpareigojimas yra įvykdytas, nes LAT praktikoje - Nr. 2K-96-788/2021, 2K-298-976/2018, 2K-298-976/2018, 2K-405/2011 yra išaiškinta veikos *subjektyvioji pusė*, jog analizuojama veika gali būti padaroma tik tiesiogine tyčia. Teismas nurodo, kad šios veikos *objektyvioji pusė* atsiskleidžia aktyviais poelgiais – „pažadu, susitarimu priimti kyšį, reikalavimu ar provokavimu duoti kyšį arba kyšio priėmimu“, todėl šios veikos sudėtis yra formalioji, nes ji laikoma užbaigta, kai kaltinamasis pažadėjo ar susitarė paveikti atitinkamą subjektą už atitinkamą atlygį. Teismas nurodo, jog pažadas paveikti atitinkamą asmenį gali būti atliktas ir konkludentiniais veiksmais, kurie turi būti suprantami ir aiškiai išreikšiami.

Pagal LAT (2021, p. 51) apžvalgą taip pat nurodoma, jog nustatant tarpininko kyšininkavimą, turi būti identifikuotas tarpininko suvokimas, ar asmuo suvokė, jog už kyšį pažada paveikti kitus subjektus, atlikti arba neatlikti tam tikrus veiksmus kyšio davėjo naudai. Vadovaujantis LAT, tarpininko papirkimo esmė – įtakos galia, su kuria gali pakeisti atitinkamo subjekto sprendimą arba

atliktų (neatliktų) norimus veiksmus. Apibendrinant prekybą poveikiu, galime matyti, jog tai veika, kurioje pagrindinis veikėjas yra trečiasis asmuo t. y. tarpininkas, kuris už kyši mainais paveikia kitų asmenų sprendimą kyšio davėjo naudai. Ši veika, remiantis LAT praktikos apžvalga, veikia taip pat tiesioginę tyčia kaip ir kyšininkavimas. Galime pastebėti, kad prekyba poveikiu informacija yra ganėtinai pasenusi, bet teismų praktikoje apie šią veiką yra plačiai išaiškinama.

Prekyba poveikiu atskyrimas. LAT (2021, p. 46) apžvalgos I dalies 4.4. skyrelyje teismas atskiria LR BK 226 ir 182 straipsnius. Prekybos poveikiu išsiskiriantis elementas yra kai tarpininkas tikrai realiai gali už atlygį (kyšį) paveikti atitinkamą subjektą pagal poreikį (kasacinės nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-7-162-303/2019, 2K-298-976/2018, 2K-242-699/2016, 2K-368/2014). Šiuo atveju, atkleidžiant veikos atskyrimą, norint kvalifikuoti minėtą veiką, akivaizdu, kad turi būti įvertinama reali galimybė, jog subjektas turi galios daryti įtaką, kitu atveju tai yra tik apgaulė.

Papirkimas LR BK 227 str. Pasak Gibson (2021, p. 1) papirkimas, tai pinigų perdavimas, turint tikslą priversti asmenį būti neskaidriu, nepatikimu, išduodančiu pasitikėjimą vykdant tarnybines funkcijas. Abramavičius ir Prapiestis (2004, p. 93) papirkimo *objektą* nurodo tokį pat kaip ir kyšininkavimo objektą.

Objektyvioji pusė, pasak Abramavičius ir Prapiestis (2004, p. 93), gali pasirodyti įvairiais veiksmis, tokiais kaip: kyšio pasiūlymu, pažadu arba davimu specialiam asmeniui, ar jam prilygintam subjektui. Abramavičius ir Prapiestis nurodo, kad papirkimui jokie įrodymai apie davimo, pažadėjimo ar pasiūlymo formą, laikas ir jos vieta nedaro jokios įtakos veikos kvalifikavimui. LAT (2021, p. 36) I dalies apžvalgoje nurodo, jog norint kvalifikuoti papirkimą, svarbu ne tik nustatyti objektyviąją sudėties išraišką, bet ir veikos subjektyviąją pusę. Teismas nurodo, kad šios veikos sudėtis yra formalioji, todėl nusikaltimas traktuojamas užbaigtu nuo bet kurio iš objektyviosios pusės išvardintų aktyvių veiksmų.

Abramavičius ir Prapiestis (2002, p. 96-97) nurodo, jog „papirkimo *subjektyvioji pusė* pasireiškia tik tiesiogine tyčia“. Tai reiškia, kad papirkėjas suprato ką daro ir norėjo taip daryti.

Papirkimo *subjektas* t. y. fizinis subjektas, kuris yra pakaltinamas ir turintis mažiausiai 16 metų, o juridinis asmuo, taip kaip nurodyta LR BK 20 str.

Remdamasi LAT (2021, p. 28-29) apžvalga yra svarbu, jog nėra svarbu kas yra kyšio naudos gavėjas, svarbu yra koks kyšio davimo tikslas, nes nuo to priklauso veikos pavojingumas. Teismas nurodo, jog papirkimo kvalifikavimui nustatyti svarbus yra veikimo būdas ir specialus asmuo ar jam tapatus asmuo, kuris aktyviais arba pasyviais veiksmis, norėdamas tokių pačių pasiekimų, „yra siūlomas, pažadamas, susitariamas duoti arba duodamas kyšis“. Pagal Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso (2000) 227 straipsnio 1 dalį, papirkimas yra laikomas nusikaltimu, kai kyšis duodamas už tai, kad specialusis subjektas teisėtai atliktų ar neatliktų savo pareigas. Jei kyšis

duodamas už neteisėtą veikimą ar neveikimą, tai laikoma sunkesne veika ir kvalifikuojama pagal to paties straipsnio 2 dalį.

Kai kyšio suma viršija 250 MGL (minimalios mėnesinės algos dydžių), veika laikoma dar sunkesne ir taikoma 3 dalis. O jei kyšio suma yra mažesnė nei 1 MGL, veika kvalifikuojama pagal 4 dalį.

Kas laikoma teisėtu ar neteisėtu pareigų vykdymu? LAT (2021, p. 28–29) pažymi, kad teisėtas veikimas ar neveikimas reiškia situaciją, kai asmuo, gavęs kyšį, iš tikrųjų gali ir turi atlikti (arba neatlikti) savo funkcijas pagal jam paskirtas pareigas. Neteisėtas pareigų atlikimas (neatlikimas) yra tuomet, kai už kyšį specialus asmuo ar jam tapatus asmuo, atlieka arba neatlieka neteisėtus jam nepriskirtus įgaliojimus, kad patenkintų papirkėjo interesus. Apibendrinat atkleistos veikos kvalifikavimo aspektus, darytina išvada, jog ši veika pasižymi specialaus subjekto ar jam tapataus asmens teisėtomis neteisėtomis pareigomis, kuriuos gali būti atliekamos arba neatliekamos ir siekiamas tikslas.

Papirkimo atskyrimas. Remiantis LAT (2021, p. 46) I dalies apžvalga, teismas yra išaiškinęs kasacinėje nutartyje baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-266-942/2015, kaip reikia atskirti papirkimą nuo piktnaudžiavimo. Teismas nurodo „Jei valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo paperka kitą valstybės tarnautoją ar jam prilygintą asmenį, tokie veiksmai laikomi ne piktnaudžiavimu ar piktnaudžiavimo organizavimu, o papirkimu <...>“. Šis išaiškinimas atskleidžia papirkimo ir piktnaudžiavimo skirtumą, jog esant susitarimui siekiant kažkokio tikslo teisėtomis ar neteisėtomis pareigomis atlieka arba neatlieka priskirtas pareigas už kyšį, tokiais aspektais veika yra kvalifikuojama papirkimu.

Piktnaudžiavimas LR BK 228 str. GIACC (2024), nurodo, jog „piktnaudžiavimas įgaliojimais yra tada, kai asmuo, užimantis viešąsias pareigas arba einantis patikimas pareigas, piktnaudžiauja savo įgaliojimais, siekdamas naudos sau arba kam nors kitam“. Abramavičius ir Prapiestis (2002, p. 100-106) piktnaudžiavimo *objektą* nurodo pagal jau minėtą kyšininkavimo objektą. Jie papildomai nurodo, jog objektas pagal išvardintus kyšininkavimo objektus yra tų institucijų vykdoma veikla ir svarbiausios teisės sistemos saugomos vertybės.

Autorių teigimu, piktnaudžiavimo *objektyvioji pusė* pasirodo, kai specialus asmuo ar jam tapatus asmuo veikia neturintis jam priskirtos kompetencijos, taip pakenkdamas tarnybos principams. Abramavičius ir Prapiestis (2002) pabrėžia, kad piktnaudžiavimo kvalifikavimui labai svarbu yra kokio dydžio žala buvo padaryta. Piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi ir įgaliojimus viršijant, tai kai specialus asmuo ar jam tapatus asmuo atlieka piktnaudžiaujant įgaliojimus, kurie nebuvo jam paskirti ir šiais veiksmais padaro didelę žalą.

Piktnaudžiavimo *subjektas* – specialus asmuo ar jam tapatus asmuo, pagal LR BK 230 str. yra pakaltinamas ir turintis ne mažiau kaip 16 metų.

Piktnaudžiavimo *subjektyvioji pusė* šioje veikoje gali būti tiesioginė ir netiesioginė tyčia. Autoriai nurodo, jog specialus asmuo ar jam tapatus asmuo: „1) suvokia, kad jo veiksmai yra pavojingi ir peržengia kompetencijos, įgaliojimų ribas; 2) numato, dėl tokio jo elgesio neišvengiamai atsiras arba realiai gali atsirasti didelė žala valstybei, tarptautinei viešajai organizacijai ar juridiniam arba fiziniam asmeniui; 3) nori tokių padarinių arba, jei ir nori, sąmoningai leidžia ar netrukdo jiems atsirasti“.

Autoriai pažymi, kad siekiama nauda piktnaudžiaujant gali būti turtinė ir neturtinė nauda. Remiantis LAT (2022, p. 2) II apžvalga, norint kvalifikuoti LR BK 228 str. 1 d., veika turi pasireikšti pavojingu veikimu ir pavojingais padariniais. Kaltininkas, pasinaudodamas tarnybine padėtimi turi sukelti „didelę žalą valstybei, Europos Sąjungai, tarptautinei viešajai organizacijai, juridiniams ar fiziniam asmeniui“. Teismas nurodo, kad didelę žalą kiekvienu atveju yra vertinama individualiai, kadangi teisės normos nenurodo kokiais rodikliais turi būti nustatytas žalos dydis. Žala negali būti prilyginama su nelogišku neturinčio pagrindo sutarties suma. Žala gali būti nematerialaus pobūdžio, svarbiausios teisės sistemoje ginamos vertybės – žmogaus sveikata, garbė, orumas, juridinio asmens reputacija, valstybės tarnybos autoritetas ir pan. Šiuo atveju, norint nustatyti žalos dydį, yra vadovaujamosi „kokio pobūdžio, kokiais teisės aktais ginami interesai yra pažeidžiami, nukentėjusiųjų skaičius, nusikalstamos veikos trukmė, asmens einamų pareigų svarba, rezonansas visuomenėje dėl padarytos veikos ir įtaka valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens ir institucijos, kurioje dirba valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, reputacijai, valstybės autoritetui ir pan.“. Teismas papildomai nurodo, jog šiai veikai kvalifikuojant nėra svarbu koks yra motyvas ir tikslas, kadangi to nenurodo straipsnio dispozicija. Apibendrinant nusikalstamos veikos kvalifikavimą, teismas atskleidžia esminį šios veikos inkriminavimo elementą, kuris yra svarbus nustatant šio pobūdžio veiką t.y. didelė žala. Patebėtina, kad nenustačius didelės žalos požymio, veika negali būti kvalifikuojama, kas sukelia spragą išvengti atsakomybės.

Neteisėtas teisių į daiktą įregistravimas LR BK 228^l str. Vadovaujantis Abramavičiaus ir Prapiesčio (2002, p. 108-109) komentarais, autoriai šios veikos *objektą* nurodo kaip „viešųjų registrų normali, autoritetinga, pagal Konstituciją, įstatymus ir kitus teisės aktus vykdoma veikla“ arba tai gali būti konkrečių subjektų priklausantys daiktai.

Neteisėto teisių į daiktą įregistravimo *objektyvioji pusė* pasižymi aktyviais veiksmais, tai reiškia, jog specialusis subjektas neteisėtai, neturėdamas tam teisės įregistravo registre, taip pasisavindamas kito asmens turtą. Šios veikos sudėtis yra formalioji, tai reiškia jog veika pasibaigia, kai yra užfiksuotas faktas, jog neteisėtai įregistruotas daiktas registre.

Autoriai *subjektyviąją pusę* įvardija tyčios forma, nes subjektas, atliekantis šią nusikalstamą veiką supranta, planuoja ir imasi priemonių, neteisėtai įregistruoti daiktą registre.

Subjektas yra specialus asmuo ar jam tapatus asmuo, atliekantis regulatoriaus pareigas viešajame registre. Atskleidžiant šios veikos kvalifikavimo sudėties elementus pastebėtina, jog šios veikos išskirtinis elementas yra daikto registravimas viešame registre. Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad apie šią veiką yra labai mažai informacijos, kas sukelia abejonių šios veikos efektyvumu.

Tarnybos pareigų neatlikimas LR BK 229 str. Anot Žalnieriuo (2021, p. 211-212), piktnaudžiavimas ir tarnybos pareigų neatlikimas – tai veikos, kuriose nustatomas priežastinis ryšys. Atliekant piktnaudžiavimą, priežastinis ryšys turi būti fiksuojama: pasinaudojimas tarnybine padėtimi ir įgaliojimų viršijimas. Šioje veikoje turi būti numatomas priežastinis ryšys tarp netinkamo pareigų atlikimo arba pareigų neatlikimo ir iš to atsiradusios žalos.

Pagal Abramavičių ir Prapiestį (2002, p. 110-115), tarnybos pareigų neatlikimo *objektas* ir *subjektas* yra vienodi kaip ir piktnaudžiavimo. Remiantis LAT (2022, p. 27) apžvalga „*objektyvieji požymiai*“ pasireiškia: priešinga tarnybai veikla – valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens neatlikimu savo pareigų arba netinkamu jų atlikimu; nusikalstamais padariniais – didele žala atitinkamiems subjektams; priežastiniu ryšiu tarp šios veikos ir padarinių“.

Abramavičius ir Prapiestis (2002, p. 113) nurodo, jog LR BK 229 str. veikos „*subjektyvioji pusė*“ pasireiškia neatsargumu (nusikalstamu pasitikėjimu ar nusikalstamu nerūpestingumu)“. Pasak autorių, „nusikalstamas pasitikėjimas yra tuomet, kai valstybės pareigūnas ar jam tapatus asmuo žino, kad bus neigiamos pasekmės, bet akiai tiki, jog pavyks jų išvengti. Vadovaujantis LAT (2022, p. 27) apžvalga, kurioje yra nurodyta, kad tarnybos pareigų neatlikimas – tai kai šios veikos specialus asmuo ar jam tapatus asmuo nepadaro jam paskirtų pareigų pagal jo kompetencijas. Netinkamas tarnybos pareigų atlikimas – kai nusikalstamos veikos specialusis asmuo ar jam tapatus asmuo nekokybiškai, neprofesionaliai, atmetinai ar nepakankamai veiksmingai atlieka jam paskirtas pareigas pagal jo kompetenciją.

Apibendrinant atskleistų korupcinių nusikaltimų kvalifikavimo sudėties elementus, galima pamatyti veikų kvalifikavimo sudėties panašumus. Taip pat pastebėtina, jog apie kiekvieną veiką informacijos senumas ir gausa yra labai skirtinga, kas sukelia abejonių dėl kvalifikavimo vieningo teisingumo. Šiuo atveju teismams dėl veikų sudėties elementų panašumų kildavo problemų tinkamai kvalifikuojant veiką, todėl LAT yra pateikęs išaiškinimus kaip atskirti korupcines veikas vieną nuo kitos. Korupcinių nusikalstamų veikų objektas yra identiškas, tik neteisėtas teisių į daiktą įregistravimo objektas yra nurodomas kitoks. Nusikalstamų veikų sudėties subjektas apibrėžiamas kaip paprastas fizinis asmuo, specialus asmuo ar jam tapatus asmuo, pakaltinamas ir sulaukęs 16 metų. Objektyvioji pusė kiekvienoje veikoje pasireiškia skirtingais veiksmais, šie veiksmai išskiria kiekvienos veikos unikalumą. Nusikalstamų veikų (kyšininkavimas, prekyba poveikiu, papirkimas) subjektyvioji pusė pasireiškia tiesiogine tyčia, piktnaudžiavimas ir neteisėtas teisių į daiktą

įregistravimas pasireiškia tiesiogine arba netiesiogine tyčia, o paskutinė aptarta korupcinė veika (tarnybos pareigų neatlikimas) pasireiškia neatsargumu (nusikalstamu pasitikėjimu arba nusikalstamu nerūpestingumu). Nusikalstamos veikos sudėties elementų išaiškinimas ir jų supratimas yra svarbiausias procesas kvalifikavime, tai neatsiejamas teisinis procesas kasdienėje teisinėje veikloje.

1.3. Korupcijos daroma žala ir pasekmės visuomenei

Praeitame poskyryje buvo išsiaiškinta, jog korupcijos sąvoka išsivystė nuo vyriausybės nesugebėjimo išlaikyti galių pusiausvyrą iki politinio protekcionizmo ir tam tikrų grupių palankumo amoralumo. Korupcija, anot Damijan (2023), išsiplėtė iš viešosios sferos į susipynusią viešąją ir privačią sferą, iš politinės problemos į susipynusią politinę ir ekonominę problemą. Tai, ką dabar vadiname korupcija, Clarke (1983); Klitgaard (1988); Nye (1967); Rose-Ackerman (1978) ir kt. teigimu, yra viešosios tarnybos piktnaudžiavimas siekiant asmeninės naudos. Šias mintis galima papildyti tuom, jog korupcijos sąvokos kontekste minimos ir kitos problemos, pavyzdžiui, nominalios galiojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimai (Andreski, 1968), bloga politika ir neveiksmingos institucijos (Acemoglu & Johnson, 2005; Djankov et al., 2008), silpna demokratija (della Porta & Vannucci, 1997; Johnston, 1996), neetiškas viešasis sektorius (Doig & Theobald, 2013) ir kt.

Anksčiau korupcija Leff (1964); Leys (1965), cituojant Damijan (2023), buvo laikoma ne tik blogu dalyku, bet ir būtina bet kokio valdžios pasikeitimo ciklo dalimi, tačiau dabar, kaip pažymi Ades & Di Tella (1997); della Porta ir Vannucci (1997); Gupta ir kt. (2002); Kaufmann (1997); Kaufmann ir Wei (1999); Rose-Ackerman (1999) cituojant Damijan (2023), plačiai pripažįstama, kad ji daro neigiamą poveikį ekonomikos augimui ir visai visuomenei.

Taigi, nors korupcija, kaip teigia Šumah (2018), visuomenėje egzistuoja nuo seno, tik pastaruoju metu jai skiriama daugiau dėmesio – tyrimai apie šį reiškinį ir jo neigiamą poveikį tapo dažnesni po 1995 m., kai šalys ir tarptautinės institucijos pradėjo suvokti šią problemą. Iki tol, autoriaus teigimu, visuomenės požiūris į korupciją buvo neutralus. 1998 m. Kaufmann ir Gray nustatė, kad:

- korupcija yra plačiai paplitusi, ypač besivystančiose ir pereinamojo laikotarpio šalyse; tačiau tarp regionų ir pačiuose regionuose yra didelių skirtumų.
- korupcija didina sandorių išlaidas ir sukelia nesaugumą ekonomikoje.
- korupcija paprastai lemia neveiksmingus ekonominius rezultatus, ilgainiui trukdo užsienio ir vidaus investicijoms, dėl pajamų persikirsto talentus ir iškreipia sektorių prioritetus bei technologijų pasirinkimą (pavyzdžiui, skatina sudaryti didelius gynybos projektų ar nereikalingų infrastruktūros projektų sutartis, bet neskatina investuoti į kaimo specializuotas sveikatos klinikas ar

prevencinę sveikatos priežiūrą). Tai verčia įmones pereiti į „šėšėlinę ekonomiką“ (už oficialaus sektoriaus ribų), silpnina valstybės gebėjimą didinti pajamas ir lemia vis didesnius mokesčių tarifus (nes surenkama per mažai mokesčių), kurie taikomi vis mažesniai mokesčių mokėtojų skaičiui, todėl mažėja valstybės gebėjimas teikti pakankamai viešųjų gėrybių, įskaitant teisinę valstybę.

- korupcija yra nesąžininga, nes ji yra regresinis mokestis, kuris ypač apsunkina mažųjų įmonių komercinę ir paslaugų veiklą.
- korupcija griaua valstybės teisėtumą.

Corruption is widespread, especially in developing countries, and increases transaction costs, leading to economic insecurity, poor performance, and reduced investment. It distorts sectoral priorities and technology choices, drives businesses into the shadow economy, and reduces government revenues. Bribery is unfair, hinders small businesses, and corruption undermines the legitimacy of the state.

Šis korupcijos neigiamų pasekmių žemėlapis, rodo vienas iš pirmųjų būdų susiteminti iš vienos pusės, jau kelis šimtmečius egzistuojančią korupcijos saptaros reikšmę, iš kitos pusės – tai pirmieji bandymai reglamentuoti korupcijos pasekmes visuomenei.

Šumah (2018) teigimu, tarp dažniausių korupcijos priežasčių yra *politinė ir ekonominė aplinka, profesinė etika ir moralė bei, žinoma, įpročiai, papročiai, tradicijos ir demografija*. Korupcija, autoriaus nuomone, stabdo ekonomikos augimą ir daro poveikį verslo veiklai, užimtumui ir investicijoms. Ji, kaip akcentuoja autorius, taip pat mažina mokesčių pajamas ir įvairių finansinės paramos programų veiksmingumą, o didelis korupcijos lygis daro poveikį platesnei visuomenei, mažindamas pasitikėjimą teise ir teisinės valstybės principais, švietimu ir, atitinkamai, gyvenimo kokybe (prieiga prie infrastruktūros, sveikatos priežiūros).

Dar sistemiškiau į korupcijos daromą žalą ir jos pasekmes žiūri Damijan (2023), kuris išskiria tik tris, bet iš esmės plačiai apimančias pasekmes, kuriems įtakos turi korupcija: ekonomines, politines ir socialines pasekmes (žr. 8 pav.).

Consequences	Key findings	Key Authors (year)
Economic	Reduces growth (and weakens economic performance)	Abed and Gupta (2002); Brunetti et al. (1998); Campos et al. (2010); Guetat (2006); Knack and Keefer (1995); Mauro (1995); Méon and Sekkat (2005); Pellegrini and Gerlagh (2004); Tanzi and Davoodi (1997);
	Lowers investment (domestic and foreign)	Abed and Gupta (2002); Mauro (1998)
	Distorts of government spending	Gupta et al. (2002); Mauro (1998); Tanzi and Davoodi (1997)
	Increases income inequality – directly (e.g. distorted tax system) and indirectly (e.g. human capital formation, and educational inequalities)	Gupta et al. (2002); Li et al. (2000)
	Lowers the quality of government services (e.g. health care)	Gupta et al. (2002)
	Increases the size of the shadow economy (e.g. reducing tax revenues and total revenue relative to GDP)	Friedman et al. (2000); Johnson et al. (1998); Tanzi and Davoodi (1997, 2001)
Political	Negatively impacts trade (e.g. due to unwillingness of exporters to do business with corrupt countries and investor sensitiveness to the topic)	Habib and Zurawicki (2002); Lamsdorff (1998, 2003)
	Reduces the trust in public institutions and civil participation (e.g. in democracy)	Bjørnskov (2003, 2011); Frey and Stutzer (2000, 2010)
	Increased political instability	Mauro (1998)
Social	Reduced stringency of policy formation (e.g. environmental regulations – only in times of low political instability)	Fredriksson and Svensson (2003)
	Increases poverty	Gupta et al. (2002); Justesen and Bjørnskov (2014)
	Stagnation of satisfaction and happiness amongst the population (e.g. due to poor governance and institutions)	Frey and Stutzer (2000, 2010); Helliwell (2003, 2008); Welsch (2008)
	Negatively impacts public health (e.g. mental health)	Gupta et al. (2002); Sharma et al. (2021); Vian (2008)

8 pav. Korupcijos pasekmės – pagrindinės literatūros išvados ir empirinių tyrimų rezultatų apžvalga

Šaltinis: Damijan, 2023

Damijan (2023) teigimu, korupcija mažina ekonomikos augimą. Šį faktą patvirtina ir Brunetti et al. (1998), Knack & Keefer (1995), Mauro (1995), Méon & Sekkat (2005), Pellegrini & Gerlagh, (2004) Tanzi & Davoodi (2001) atlikti tyrimai. Dauguma tyrėjų daro išvadą, kad korupcija daro neigiamą poveikį ekonomikos augimui, ypač esant žemos kokybės valdymui. Be to, korupcija, anot Damijan (2023), iškraipo vyriausybės išlaidas ir mažina pajamas. Pavyzdžiui, ji gali sumažinti infrastruktūros kokybę, nes mažėja išlaidos kelių priežiūrai (Tanzi ir Davoodi, 1997) ir išlaidos švietimui bei sveikatos priežiūrai (Mauro, 1995). Gupta ir kt. (2002) nustatė, kad šalyse, kuriose korupcija yra didelė, valdžios paslaugos yra neveiksmingos ir todėl žemesnės kokybės (pvz., sveikatos priežiūra). Kaip įrodymą jie nurodo, kad kūdikių mirtingumas korumpuotose šalyse yra trečdaliu didesnis. Be to, dėl korupcijos vyriausybė išleidžia mažiau pinigų švietimui (Gupta ir kt., 2002; Mauro, 1998). Taip pat nustatyta teigiama koreliacija tarp korupcijos ir šešėlinės ekonomikos dydžio (Guetat, 2006; Knack ir Keefer, 1995; Mauro, 1995; Méon ir Sekkat, 2005; Pellegrini ir Gerlagh, 2004; Tanzi ir Davoodi, 1997).

Korupcija, kaip akcentuoja Habib ir Zurawicki (2002); Lamsdorff (1998); Lamsdorff (2003), daro neigiamą poveikį ir prekybai. Eksportuotojai, tyrėjų teigimu, vis mažiau nori mokėti neoficialius mokesčius šalims, o investuotojai vis labiau jautriai reaguoja į korupciją.

Taip pat skurdas ir pajamų nelygybė yra didesni korumpuotesnėse šalyse. Pavyzdžiui, Gupta ir kt. (2002) nustatė, kad korupcijos indekso sumažėjimas 2,5 punkto padidina Gini koeficientą 2,5

punkto. Be to, korupcija, Gupta ir kt. (2002); Li ir kt. (2000) teigimu, didina nelygybę švietimo srityje, o tai savo ruožtu prisideda prie didesnės pajamų nelygybės. Labiausiai, autorių teigimu, nuo korupcijos kenčia vargingiausi visuomenės nariai.

Galiausiai korupcija, kaip akcentuoja Damijan (2023), silpnina visuomenės pasitikėjimą valstybe, jos institucijomis ir įstatymais. Frey & Stutzer (2000, 2010), Welsch (2008) ir kt. atlikti tyrimai rodo, kad geras valdymas ir geros institucijos didina piliečių pasitenkinimą ir laimę. Kai piliečiai mano, kad pagrindinės viešosios paslaugos teikiamos dėl korupcijos, vyriausybė praranda atskaitingumą, piliečiai nedalyvauja visuomenės gyvenime (Bjørnskov, 2003; Bjørnskov, 2011), tiesioginėje demokratijoje (Frey ir Stutzer, 2000, 2010) arba net bando emigruoti į kitas šalis, kur turi daugiau galimybių sąžiningai gauti viešąsias paslaugas.

Korupcija daro didelį poveikį ekonomikos augimui, valdžios išlaidoms, kūdikių mirtingumui ir valdžios paslaugų neveiksmingumui. Ji skatina neoficialius mokesčius, didina skurdą ir pajamų nelygybę. Korupcija taip pat didina švietimo nelygybę, įtvirtindama pajamų nelygybę. Labiausiai pažeidžiami nariai nukentia neproporcingai. Žmonės, persikeliantys į šalis, kuriose taikoma teisingesnė politika, patiria atsakomybės praradimą, visuomenės dalyvavimo mažėjimą ir pasitikėjimo valdžia, institucijomis ir teisine sistema praradimą.

Šiam korupcijos daromos žalos poveikiui pritaria ir dar vienas mokslininkas Bhandari (2023, p. 7), kuris korupcijos daromą žalą taip pat mato ne lokaliu, bet ir globaliu aspektu. Autorius teigia:

„korupcija daro įtaką tautai ir finansams, nes resursai yra nutekinami ne pagal tikslą, menkina tautos pasitikėjimą įstaigomis, daro žalą teisingumui ir išryškina nelygybę.“

Bhandari (2023, p. 7) nuomone, korupcija užkerta kelią ekonomikos augimui, menkina šalies patrauklumą užsienio šalims ir deformuoja finansų padalijimą. Taip pat autorius pabrėžia, kad dėl korupcijos gali kilti svarbių socialinių ir politinių padarinių.

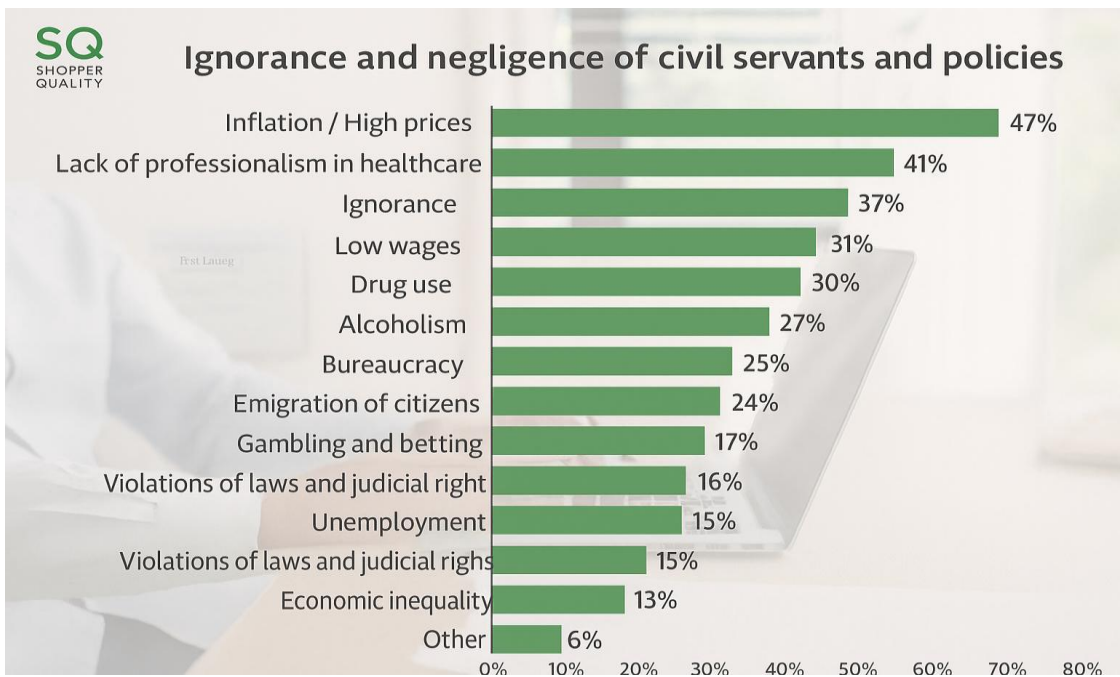
Apibendrinant, matomas labai platus teorijos spektras dėl korupcijos daromos žalos. Visi paminėti autoriai pažymi labai panašias korupcijos daromas žalas. Bene visi autoriai nurodo ir pasitikėjimo ir šalies patrauklumo aspektą, nelygybę, ekonomikos vystymąsi socialinius ir politinius padarinius. Šie aspektai yra vieni svarbiausi valstybės pagrindai, dėl ko ir yra korupcija įvardijama viena didžiausių problemų, kuri sukelia baimę nacionaliniu ir tarptautiniu mastu.

Aptarus korupcijos poveikį ir daromą žalą, kuri išryškėja nagrinėjant užsienio mokslinius tyrimus, galima pereiti prie nacionalinių aspektų, t.y Lietuvos korupcijos keliamos žalos ir pasekmių pristatymo. Toleikienė, Balčiūnas ir Juknevičienė (2020, p. 1-2) nurodo, jog korupcijos pasekmės jaučiamos tiek nacionaliniu tiek tarptautiniu mastu. Pasak autorių, korupciją yra „laikoma viena didžiausių problemų, kurios pasekmės kelia grėsmę teisinei valstybei, demokratijai, žmogaus teisėms, silpnina gerą valdymą, sąžiningumą ir socialinį teisingumą, iškraipo konkurenciją ir lėtėja ekonomikos vystymasis“. Pasak Toleikienę ir Juknevičienę (2018, p. 13-14), korupcijos žala

skirstoma į tris šakas, kurios labiausiai pasireiškia tautai: „*ekonomikoje, viešajame valdyme ir socialinėje-politinėje erdvėje*“. Autorės nurodo, jog korupcija papildomai padaro nuostolius tautai, kurie palieka užsitiesančius padarinius. Korupcijos apsilankymas, Toleikienės ir Juknevičienės (2018) nuomone, sukelia šiuos neigiamus padarinius: blogėjančios gyvenimo sąlygos, didėjantis ekonominis šešėlis, sumenkinamas šalies patrauklumas ir pasitikėjimas, sumažėjęs produktų ir paslaugų kokybė, lėtas skaitmenizacijos plėtimasis, stabilumas ir sukuriama nelygybė tarp turto klasių.

Štai Ragauskas (2019, p. 57-61) korupcijos daromą žalą išskaido į turtinę ir neturtinę žalą privačiame sektoriuje. Autorius turtinę žalą įvardija: finansų netekimas, papildomos išlaidos ir finansinių galimybių praradimas. Neturtinę žalą autorius įvardija kaip vertybių sunaikinimas, moralės ir taisyklių žlugimas, reputacijos ir pasitikėjimo žlugimas, šešėlinės ekonomikos atsiradimas, saugumo grėsmė, prekių ir paslaugų kokybės prastėjimas, silpnėjantis žemės ūkio veiksmingumas, psichologiniai išgyvenimai ir auganti nelygybė. Kaip matome, korupcijos daroma žala yra labai plati, ji gali būti nacionaliniu mastu išskiriama, ir ypač paveikti privatų sektorių. Tai dar labiau parodo, kad korupcija pavojingas visuotinis reiškinys. Remiantis Ashyrov ir Masso (2019, p. 4) pagal pasaulio banko 2017 m. statistiką, per metus yra išleidžiama 1,5 trilijonų USD kyšininkavimui, tai sudaro apie 2% pasaulio BVP. Apibendrinant galima konstatuoti, jog korupcijos daromų žalų sąrašas yra labai ilgas, kuris vienaip ar kitaip pasiekia ir tuos kurie toleruoja korupciją, darydami korupcines nusikalstamas veikas, suprasdami ar nesuprasdami, kokia žalą jie daro sau ir kitiems.

Apie korupcijos poveikį visuomenei ir privačiam sektoriui, taip pat aktyviai kalba Beliūnienė (2020), Tamelė (2021) ir kt. Beliūnienė (2020, p. 2-3), kurios nurodo, jog yra labai svarbu žinoti visuomenės nuomonę apie korupcijos paplitimą, pvz., Lietuvoje. Tai įvertinus, autorės teiginys yra labai reikšmingas, nes korupcijos procese dalyvauja ir pati visuomenė. Pasak Tamelė (2021, p. 166), korupcijos fenomenas skleidžiasi ne tik viešajame bet ir privačiame sektoriuje. Vadovaujantis LR STT (2024b) „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ 2023 metų statistiniais duomenimis, 37% apklaustųjų Lietuvoje mano, jog korupcija yra viena iš aktualiausių problemų Lietuvoje, po infliacijos, sveikatos apsaugos problemų, narkotikų vartojimo.

9 pav. Aktualiausios problemos Lietuvoje, Lietuvos gyventojų nuomone

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR STT, 2024b, „Lietuvos korupcijos žemėlapis“

Lyginant korupcijos aktualumą laiko sekoje, akivaizdu, jog 2023 m. lyginant su 2022 m. daugiau Lietuvos gyventojų mano, jog korupcija yra labai rimta problema (37 proc.) lyginant su 2022 m, kuomet buvo 34 proc. atsakiusių. Žinoma, jei lyginimą atliktume su 2007 metais, kuomet buvo pradėti tokio pobūdžio tyrimai, šis skaičius siekė net 60 proc., kuomet tokia dalis Lietuvos gyventoj manė, kad korupcija yra labai rimta problema.

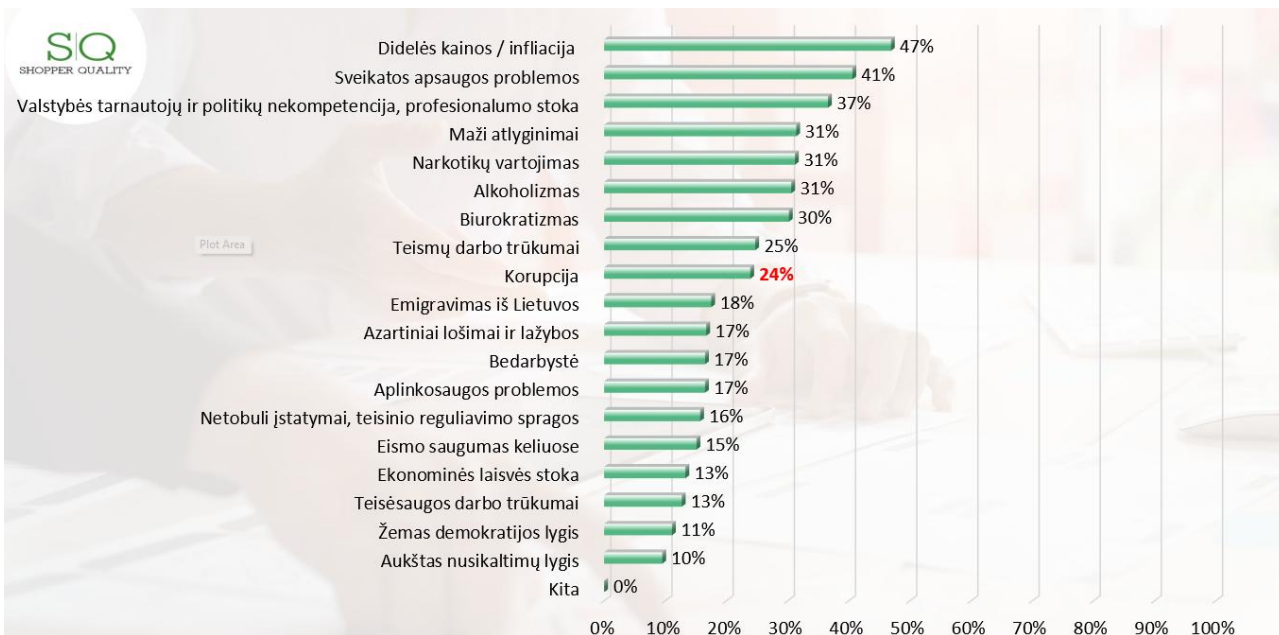
Kita vertus, jei lyginsime Lietuvos duomenis su Europos Sąjungos šalių gyventojų duomenimis, pastebėsime panašumus. 2021 m. duomenys rodo, kad apie trys iš dešimties žmonių naudojami asmeniniais ryšiais, kad galėtų gauti sveikatos priežiūros, švietimo ir kitas viešąsias paslaugas. Tai prilygsta daugiau nei 106 milijonams žmonių visoje Europos Sąjungoje (Transparency International, 2025). Žemiau pateiktame paveiksle vizualizuojamas korupcijos suvokimo lygis Europos valstybėse, paremtas procentine išraiška, kurioje šviesesnės spalvos rodo aukštesnį skaidrumo lygį, o tamsesnės – didesnę korupcijos suvokimą, kas leidžia daryti išvadą apie reikšmingus skirtumus tarp šiaurinių ir pietinių regionų.

10 pav. Asmeninių ryšių tarifai pagal šalį

Šaltinis: Transparency International, 2025

Grįžtant į Lietuvą ir stebint verslo įmonių vadovų atsakymus, akivaizdu, kad verslas apie korupciją yra kitokios nuomonės nei Lietuvos gyventojai. 24 proc. STT tyrime dalyvavę įmonių vadovai teigė, jog korupcija yra aktuali problema (24 proc.), vertinant tai iš verslo vystymo/si perpektyvų.

11 pav. Aktualiausios problemos Lietuvoje, įmonių vadovų nuomone

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR STT, 2024b, „Lietuvos korupcijos žemėlapis“

Panašus procentas yra pastebimas analizuojant ir Lietuvoje dirbančių tarnautojų nuomonę, kurie teigia, jog korupcija yra aktuali problema Lietuvoje (28 proc. apklaustųjų nurodė).

12 pav. Aktualiausios problemos Lietuvoje, Lietuvos tarnautojų nuomone

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR STT, 2024b, „Lietuvos korupcijos žemėlapis“

Gilinantis giliau į STT 2023 m. atliktą analizę pastebima, jog Lietuvoje išsiskira trijų skirtingų respondentų grupių nuomonės, dėl korupcijos paplitimo įvairiose institucijose (žiūr. 4 lent.). Atliktoje STT apklausoje matoma, kad gydymo įstaigos / sveikatos apsauga, teismas, seimas ir savivaldybės, apklaustųjų nuomone, labiausiai pasižymi korupuotumu.

4 lentelė. Institucijų / sričių korumpuotumo vertinimas (2023 m.)

Gyventojų nuomonė		Įmonių vadovų nuomonė		Valstybės tarnautojų nuomonė	
Gydymo įstaigos / sveikatos apsauga	49%	Seimas	24%	Gydymo įstaigos / sveikatos apsauga	35%
Teismas	42%	Medicinos įstaigos	17%	Seimas	22%
Seimas	40%	Teismas	10%	Savivaldybės	10%
Partijos, politikai	25%	Savivaldybės	7%	Teismas	9%
Savivaldybės, merai, seniūnijos	25%	Partijos	5%	Partijos	6%
Vyriausybė	17%	Vyriausybė	4%	Ministerijos	2%
Prokuratūra	16%	VMI	4%	Vyriausybė	2%
Žiniasklaida	10%	Policija	2%	Žiniasklaida	1%
Verslas	10%	Verslas	2%	Statybų sektorius	1%
Teisėtvara / teisėsauga	8%	Ministerijos	2%		
Policija	8%	STT	2%		
Energetika	6%	Žiniasklaida	1%		

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR STT, 2024b

Kaip matome, šių trijų grupių (Lietuvos gyventojų, įmonių vadovų ir Valstybės tarnautojų) nuomonės labai panašios, tik skiriasi procentinės išraiškos. Apibendrinant matomus statistinius duomenis, turime problemą gydymo įstaigose, seime, teisme, savivaldybėse, partijose, prokuratūroje ir vyriausybėje. Šiuo atveju, pagal statistinius duomenis, turi būti atkreipiamas dėmesys į šių minėtų įstaigų / institucijų stebėjimą ir patikrą. Užfiksavus korupcijos atvejus turi būti imamasi priemonių, kad pakeisti visuomenės, įmonių vadovų ir pačių valstybės tarnautojų nuomones bei susigrąžinti jiems pasitikėjimą šiose srityse.

Kova su korupcija. Bartkus (2021) cituojant LR STT (2022), 2021 metais Lietuvoje korupcija buvo ypatingai didelė grėsmė kelinti rizika nacionaliniam saugumui, todėl STT pradėjo skirti ypač didelį dėmesį nacionaliniam saugumui, mažindami korupcijos riziką. Bartkus (2021) nurodo, jog dėl dažnai pasitaikančių atvejų, kai prieš valstybę yra nusitaikoma su korupcija, yra svarbu rizikos mažinimui įsitraukti visai Lietuvos valdžios sistemai. Fedotov ir kt. (2018, p. 17) nurodo, jog norint efektyviau kovoti su korupcija, turime analizuoti ją ir suprasti jos apsireiškimo galimybes, taip sustiprindami institucijų atsakingumą.

Štai kalbant ES mastu, pasak Bąkowski (2024, p. 1), ES kovą su korupcija įvardija kaip didžiulį iššūkį dėl paveiktų valstybės narių. Viso pasaulio šalys nuo 1990-ųjų sujungė pajėgumus, turėdamos tikslą bendrai kovoti su korupcija. Ko pasekoje, Europos Taryba Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija ir Jungtinės Tautos priėmė tarptautinius įstatymus ir sprendimus. Autorius nurodo, jog šiam tikslui buvo sukurta ir grupė (GRECO), kurios paskirtis buvo stebėti tikslo siekimo pažangą.

Pratęsiant mintis apie ES kovą su korupcija, Bellingeri ir Luppi (2023, p. 282-283) pateikė ES teisinės sistemos chronologiją, išskirdami esminius įvykius kovojant su korupcija:

- „1997 m. Kovos su korupcija, kurioje dalyvavo ES pareigūnai arba ES valstybių narių pareigūnai, konvencija;
- 2003 m. Tarybos pagrindų sprendimas kovoti su korupcija privačiame sektoriuje, kuris kriminalizuoja ir aktyvų, ir pasyvų kyšininkavimą;
- 2008 m. Tarybos sprendimas dėl kontaktinių taškų tinklo prieš korupciją;
- Direktyvos (ES) 2017/1371 dėl kovos su sukčiavimu dėl sąjungos finansinių interesų baudžiamojoje teisėje („PIF direktyva“).

Pasak autorius, šios sutartys sutvirtino ES valstybių narių kovos su korupcija standartus. Autorius pabrėžia, jog ES priimti teisės aktai turėjo poveikį ir JT konvencijai prieš korupciją (UNCAC), t. y. vienintelis unikalus instrumentas kovojant su korupcija. Apibendrinant galima daryti išvadą, jog kovojant su korupcija tiek nacionaliniu, tiek ES mastu yra labai svarbu suvienyti jėgas ir kovoti drauge, nes kuo daugiau bus darome bendrai, tuo didesnis šansas yra laimėti kovose su korupcija.

Atsižvelgiant į tai, kad korupcija yra platus ir įvairiuose sektoriuose besiplečiantis reiškinys, kovai su ja būtinos skirtingos priemonės, todėl autorė Tamelė (2021, p. 166) siūlo vieną iš jų – įteisinti rizikų valdymą privačiame sektoriuje. Norėdami kovoti su korupcija, reikia pradėti kovoti su korupcinėmis veikomis. Pagal Bhandari (2023, p. 7), norėdami kovoti su kyšininkavimu, reikia įdėti daug pastangų įstatymų stiprinimui, skleidžiant skaidrumą, atsakomybę ir sąžiningumą. Autorius nurodo, jog reikia griežtų priemonių, dalinti informaciją visuomenei apie korupcijos daromą žalą tautai ir ekonomikai. Šiuo atveju, pagal autorių, pastebėta, kad kovojant su korupcija turi būti imamasi griežtų priemonių, turi būti kontrolė, bendravimas su visuomene, atverti akis apie korupcijos daromą žalą, keisti visuomenės kultūrą, puoselėti etikos normas.

Korupcijos prevencija. Remiantis LR korupcijos prevencijos įstatymo (2002) 2 str. 4 d., korupcijos prevencija yra apibūdinama kaip „sisteminė veikla, kuria siekiama didinti viešojo ir privataus sektorių subjektų atsparumą korupcijai ir kuri apima korupcijos rizikos veiksnių nustatymą, įvertinimą, šalinimą ir (ar) mažinimą, sudarant bei įgyvendinant korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonių sistemą“.¹¹ Siekiant padidinti viešojo ir privataus sektorių subjektų imunitetą prieš korupciją, LR STT (n.d.a.) nurodo, jog tam yra sisteminė veikla, kuri vadinama – korupcijos prevencija, kurios metu yra nustatomi, įvertinami, šalinami ir (ar) mažinami korupcijos rizikos veiksniai. Pasak tarnybos, korupcijos prevencijos tikslas, remiantis LR korupcijos prevencijos įstatymo 3 str. 1 d., yra „stiprinti nacionalinį saugumą, kurti socialinę gerovę, didinti administracinių, viešųjų ir kitų viešojo sektoriaus paslaugų teikimo kokybę, saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę, kad korupcija kuo mažiau trukdytų plėtoti demokratiją ir ekonomiką“.¹²

¹¹ Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas. 2 straipsnis 4 dalis. Valstybės žinios, 2002-06-12, Nr. 57-2297

¹² Ibid, 2 straipsnis 4 dalis

Vykdamt korupcijos prevencijos tikslus turi bũti imamasi priemoniũ, kurios nurodytos LR korupcijos prevencijos įstatymo (2002) 5 str. 2 d. Kelios iš jų bũtũ „1) korupcijos rizikos analizė; 2) korupcijos prevencijos planavimo dokumentai; 3) teisės aktũ ar jų projektũ antikorupcinis vertinimas“.¹³

Pasak Lankausko (2019, p. 75) kovai su korupcija negalima vadovautis tik prievartinėmis priemonėmis, kadangi prevencijos priemonės yra daug veiksmingesnės, nustatant korupcijos priežastis ir norint jas naikinti. Šuo atveju, pagal įstatymą ir Lankausko (2019) nuomone, bet koku atveju reikia vadovautis prevencijos priemonėmis, nes įstatymas yra pirminis šaltinis, kuriuo yra privaloma vadovautis.

Pagal Toleikienę ir Juknevičienę (2018, p. 5), korupcijos prevencijos veikimui labai svarbią vietą užima jauno žmogaus bendradarbiavimas ir antikorupcijos švietimas. Pocienė (2018, p. 52) papildõ šias mintis teigdama, jog visuomenėje yra svarbu turėti žmonių įką bũtũ galima lygiuotis, šie žmonės turi perteikti skaidrumą atvirai per teigiamas emocijas, tai negali bũti vaidyba. Autorė taip pat pabrėžia, jog antikorupcijai ir skaidrumui skleisti bũtũ naudingiau antikorupcinės iškabos, reklamos, prevencinės priemonės, negu reikalavimai nurodyti teisės normose. Apibendrinant išdėstytus faktus, korupcijos prevencijos efektyviam veikimui ir norint pasiekti korupcijos prevencijos tikslus, svarbu yra taikyti prevencines priemones ir bendradarbiauti su visuomene. Visuomenė neturi jausti spaudimo veikti skaidriai ir kovoti su korupcija, visuomenėje turi bũti skleidžiamas nuoširdus pavyzdys, kuriuo žmonės galėtų kliautis.

Antikorupcijos svarba. Remiantis LR STT (2021), pasak Bartkaus (2021) „<...> siekiant antikorupcinio proveržio, reikia ne tik kovoti su korupcija, bet ir kurti korupcijai atsparią aplinką <...>“. Pagal LR korupcijos prevencijos įstatymo (2002) 5 str. 1 d. 2 p., antikorupcija yra viena iš priemoniũ, kuri turi imunitetą kovojant prieš korupciją.¹⁴

Remiantis Toleikiene, Balčiũnu ir Juknevičiene (2020, p. 2), antikorupcija gali bũti sėkmingai įgyvendinama tik esant visuomenės paramai. Visuomenės požiũris į korupciją atskleidžia gebėjimą identifikuoti korupcijos raišką. Visuomenė turi parodyti korupcijos suvokimo lygį ir netolerancijos išraišką. Suvokimas visuomenėje leistũ atpažinti korupciją, stiprinti netolerancija korupcijai, leistũ visuomenei informuoti atitinkamas institucijas arba imtis prevenciniũ veiksmoniũ. Konstatuojant Toleikienės, Balčiũno ir Juknevičienės (2002) samprotavimą, matome, jog antikorupcijos veikimas priklauso nuo visuomenės suvokimo.

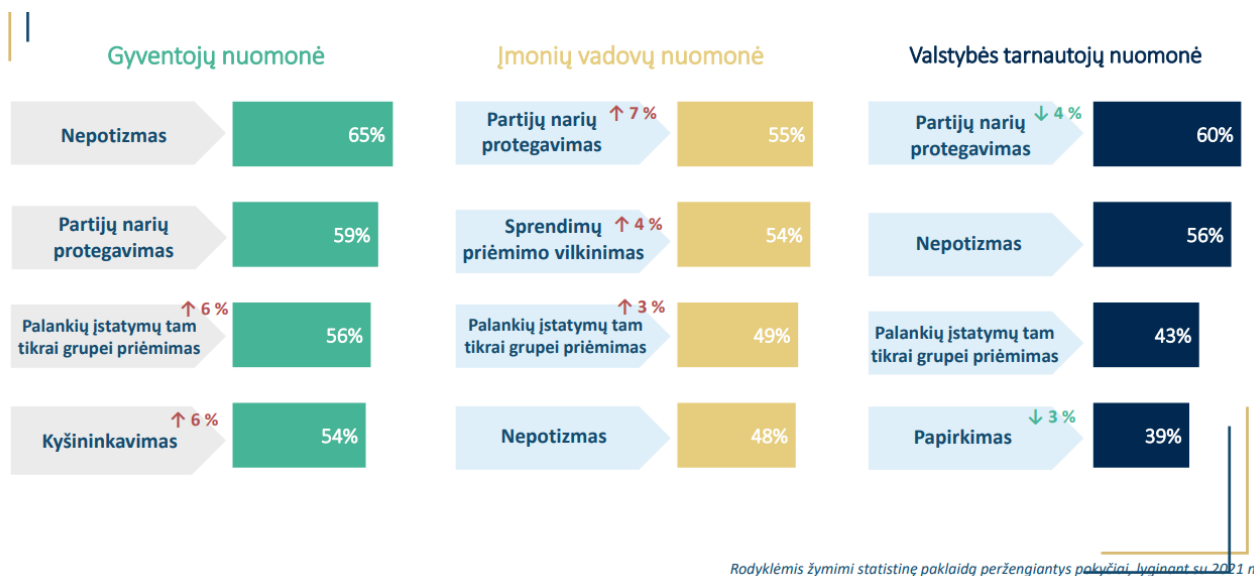
Šioje vietoje kyla problema antikorupcijos švietimui, kuomet analizuojant 2023 metũ LR STT (2024b) „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ statistinius duomenis matome, jog net 65% Lietuvos gyventõjø mano, kad kyšis padeda spręsti problemas. Šis skaičius beveik dvigubai mažesnis,

¹³ Ibid, 5 straipsnis 2 dalis

¹⁴ Ibid, 5 straipsnis 1 dalis 2 punktas

lyginant atsakymus su įmonių vadovų ar tarnautojų atsakymais, kuomet tik 33 % įmonių vadovų mano, kad kyšis padeda spręsti problemas ir net 5 % įmonių vadovų prisipažino, kad per paskutinius 12 mėnesių davė kyšį, ir tik 13 % mano, kad kyšis padeda spręsti problemas. Valstybės tarnautojai nelinkę duoti kyšio ir 75 % apklaustųjų sakė, kad jo neduotų, bet 17 % visgi pasisakė, kad tai priklausytų nuo aplinkybių.

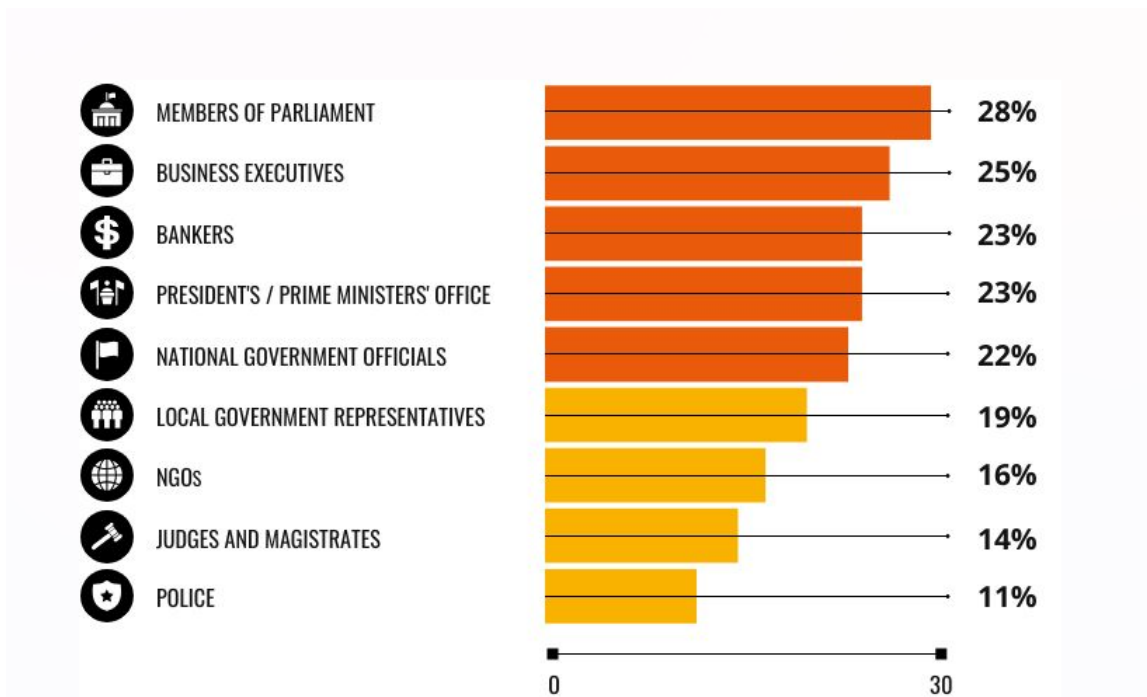
Detaliau lyginant Lietuvos gyventojų, įmonių vadovų, valstybės tarnautojų nuomones apie Lietuvoje paplitusias korupcijos formas, akivaizdu, jog nepotizmas bei partijos narių protegavimas yra minimas tarp visų apklaustųjų.

13 pav. Labiausiai paplitusios korupcijos formos Lietuvoje

Šaltinis: Antikorupcinio švietimo skyriaus informacija, 2023

Galima šiuos duomenis iš dalies palyginti su 2021 m. Europos Sąjungos duomenimis, kuriuose matome, kad žmonės yra susiskaldę dėl to, kurios institucijos turi didžiausių korupcijos problemų. Pusėje ES šalių ministrai pirmininkai ir parlamento nariai laikomi labiausiai korumpuotais asmenimis (žr. 14 pav.)

14 pav. Korupcijos lygis pagal institucijas

Šaltinis: Transparency International, 2025

Šiuo atveju, esant tokiam visuomenės suvokimui, antikorupcija negali veikti visu pajėgumu kovojant prieš korupciją, todėl pagal statistinius duomenis, galime teigti, kad korupcija laimi.

Ne ką mažiau svarbu skirti dėmesio viešojo sektoriaus sąmoningumo didinimui, apie tai plačiau nurodo LR STT (n.d.b.) teigdami, jog antikorupcijos sąmoningumo didinimas, skaidrumo principų sukūrimas yra svarbūs veiksniai norint sukurti antikorupcinę aplinką viešajame sektoriuje. LR STT (n.d.b.) akcentuoja, jog antikorupcijos sąmoningumo stiprinimas darbuotojams viešajame sektoriuje yra viena iš pareigų, kuri yra numatyta LR korupcijos prevencijos įstatyme 23 str. 2 d., t. y. „rengti mokymus darbuotojams korupcijai atsparios aplinkos kūrimo klausimais“.¹⁵ Kaip LR STT nurodo, šiuos mokymus svarbu suplanuoti, paruošti atitinkamai pagal darbuotojų grupę. Taip pat svarbu, jog palaikyti antikorupcijos aplinką, mokymai turi būti vykdomi reguliariai, o kad žinoti, jog mokymai pavyko, atlikti mokymų veiksmingumo analizę dėl ateities tobulėjimo. Apibendrinant pateiktą šaltinių informaciją, galima daryti išvadą, kad antikorupcijos švietimas ir jos tobulinimas yra svarbus aspektas, norint sėkmingai kovoti su korupcija.

Norint pakeisti visuomenės suvokimą, antikorupcijos švietimas turi prasidėti nuo jauno asmens sąmonės formavimosi. Apie tai daugiau informacijos nurodo Toleikienė ir Juknevičienė (2018, p. 18). Pagal autorese, jaunimo antikorupcinis švietimas prasidėjo nuo 2002 metų, laikui einant antikorupcija tobulėjo ir formavosi antikorupcijos metodai. Autorės nurodo 6 antikorupcijos metodus: forumo teatro, refleksijos, problemų medžio, diskusijos, Edward de Bono „Šešių mąstymo

¹⁵ Ibid, 23 straipsnis 2 dalis

skrybėlių“ ir video medžiagos peržiūros. Šie metodai yra skirtingi dėl nevienodų asmenybių. Pasak autorės, antikorupcijos švietimas nėra momentinis suvokimo pakeitimas, t. y. ilgas procesas, dėl skirtingų žmonių suvokimo reikia suprasti kokį metodą pritaikyti, kad tinkamai prieiti prie žmogaus suvokimo antikorupcijos švietimo tikslais.

Apibendrinant antikorupcijos svarbą, šiuo atveju, galima pastebėti, jog antikorupcijos švietimas apima žmonių psichologinį elementą, kai švietimo tikslas yra pakeisti žmonių suvokimą apie korupciją. Tai reiškia, jog antikorupcijos sąmoningumo didinimas yra sėkmingesnis, kai asmuo, yra ugdomas nuo jauno amžiaus besiformuojant jo vertybėms.

II. TYRIMO METODOLOGINIS PAGRINDIMAS

1. Siekiant išanalizuoti korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimą teismų praktikoje, buvo pasirinktas kokybinis tyrimas, paremtas dokumentine (teismo bylų) analize. Remdamasi Bhandari (2020), kokybinis tyrimas pasirinktas, nes tai yra būdas kuriuo yra renkama ir analizuojama informacija socialiniuose moksluose, norint išsamiai išanalizuoti tyrimo problematiką.

Duomenų rinkimo metodas – antrinių duomenų rinkimas.

Duomenų analizė atliekama naudojant turinio analizę ir aprašomąją analizę.

Tyrimo imtis – 13 teismo nutarčių, nuosprendžių. Analizei buvo atrinkta 12 Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutarčių, iš kurių dauguma – Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) nutartys, priimtos 2018–2025 m. laikotarpiu. Taip pat įtraukta vienas Klaipėdos apygardos teismo nuosprendis. Šios nutartys, nuosprendis buvo atrinkti tikslingai pagal jų svarbą korupcijos nusikaltimų klasifikavimui, išsamumą argumentacijos metu ir tai, kiek sprendimas atkreipia dėmesį į kontroversiškus klausimus ar problemas, susijusias su Baudžiamojo kodekso nuostatų dėl korupcijos taikymu.

1. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2018 m. birželio 12 d. (bylos Nr. 2K-196-697/2018);
2. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2023 m. spalio 30 d. (bylos Nr. 2K-241-654/2023);
3. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2024 m. spalio 24 d. (bylos Nr. 2K-7-119-719/2024);
4. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2021 m. birželio 3 d. (bylos Nr. 2K-96-788/2021);
5. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2022 m. balandžio 5 d. (bylos Nr. 2K-86-511/2022);
6. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2023 m. lapkričio 7 d. (bylos Nr. 2K-7-117-697/2023);
7. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2025 m. kovo 5 d. (bylos Nr. 2K-47-648/2025);
8. Klaipėdos apygardos teismo nuosprendis 2024 m. balandžio 18 d. (bylos Nr. 1A-36-526-2024);
9. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2024 m. gegužės 22 d. (bylos Nr. 2K-100-719/2024).
10. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2019 m. birželio 20 d. (bylos Nr. 2K-7-162-303/2019);
11. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2024 m. gruodžio 23 d. (bylos Nr. 2K-281-1073/2024);
12. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2024 m. gegužės 14 d. (bylos Nr. 2K-7-1-788/2024);
13. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2025 m. sausio 16 d. (byloje Nr. 2K-32-648/2025);

2. Siekiant papildyti tyrimą ir tuo pačiu atsakyti į penktą iškeltą tyrimo uždavinį (atskleisti pagrindinius iššūkius, su kuriais susiduria ekspertai kvalifikuodami korupcines nusikalstamas veikas), buvo pasirinktas papildomas tyrimas – kokybinis tyrimas (interview su ekspertais), kuris, kaip teigia Cheong, Lyons ir kt. (2023) turi daug privalumų palyginti su kiekybiniu tyrimu. Kiekybiniai duomenys, anot autorių ir atitinkami metodai negali paaiškinti socialinės reikšmės, arba kaip susiformavo reiškinys, o kokybinių metodų naudojimas gali padėti suprasti ketinimus (Castles, 2012). Ir nors kiekybiniai duomenys ir jų analizė yra naudingi, nes suteikia užuominų apie naujas sąvokas ar atsako į aukšto lygio klausimus, norint suprasti individualų elgesį ir atlikti tyrimą, orientuotą į konkretų asmenį, tinkamesni yra kokybiniai metodai (Yin, 2018), kuomet ir šiame tyrimo etape, pasirinktas kokybinis tyrimas – interview su ekspertais. Remiantis Gerson Lehrman Group (2025) pateikta informacija, eksperto interview padeda išsamiau atsakyti į tyrimo problematiką, pasitelkiant ekspertais, kurie yra tos srities žinovai.

Tyrimo instrumentas – struktūrizuotas klausimynas, kurį sudarė 14 klausimų, sugrupuotų į kelias kategorijas: *Eksperto patirtis ir darbo pobūdis; Korupcijos samprata ir tipai; Praktiniai iššūkiai ir problematika; Teisinis reguliavimas; Vertybiniai ir visuomeniniai aspektai; Prevencija ir ateities perspektyvos* (žiūr. priede Nr. 1).

Tyrimo imtis. Eksperto interview analizei buvo išrinkti du ekspertai, pagal tikslinį atrankos būdą, iš skirtingų institucijų, kurie turi patirties su korupcinėmis nusikalstamomis veikomis. Tyrimui pasirinkta Klaipėdos apygardos teismo baudžiamųjų bylų skyriaus teisėja ir LR STT pareigūnas. Tyrimas atliktas 2024 m. lapkričio – gruodžio mėn. Interview su tyrimo dalyviais kartu su pasisveikinimu, įvadu, aptarimu ir užbaigimu truko 2 val.

Tyrimo duomenims analizuoti ir tyrimo rezultatams pristatyti pasirinkta kokybinė turinio analizė – metodas, skirtas analizuoti rašytinėms, žodinėms ir vizualinėms komunikacijos žinutėms (Cole, 1988). Klasikinė turinio analizė apima teksto sumažinimo į grupes technikas pagal kintamųjų sudarytus kodus (reikšmingų charakteristikų buvimą, intensyvumą ar kiekį) (Creswell, 2009). Duomenų analizė buvo atliekama keliais etapais (Žydzūnaitė, 2006):

1. interview teksto skaitymas;
2. kategorijų išskyrimas, remiantis esminiais žodžiais;
3. kategorijų turinio skaidymas į subkategorijas;
4. kategorijų ir subkategorijų aprašymas, pagrindžiant tai įrodančiais tyrimo dalyvių teiginiais.

Tyrimo etika. Cheong, Lyons ir kt. (2023) teigia, jog pradedant tyrimą, prieš renkant duomenis reikėtų apsvarstyti etinius ir teisinius aspektus, nes mokslininkai ir tyrėjai turi moralinę pareigą tai padaryti. Tačiau formaliai, kaip teigia autoriai, naudojant tik antrinius tekstinius duomenis, dažnai nereikia teikti etinio patvirtinimo paraiškos tyrimų aplinkoje. Vis dėlto, vis dar kyla etinių klausimų, susijusių su antrinių duomenų saugojimu, dalijimusi jais ir pakartotiniu naudojimu, taip

pat su duomenų rinkinių iš ne pirminių duomenų kūrimu ir archyvavimu (Heaton, 2008). Kita vertus, Tripathy (2013) teigimu, jei duomenys yra laisvai prieinami internete ar kitose paskelbtose formose, pvz., knygoje, leidimas toliau juos naudoti ir analizuoti yra numanomas, kai pripažįstama pirminių duomenų nuosavybė. Šiame tyrime surinkti bylų duomenys bus saugoti viename iš šios mokslo studijos rengėjų asmeniniame kompiuteryje, apsaugotu slaptažodžiu, nes anot Cheong, Lyons ir kt. (2023), duomenų tyrėjai turi vertinti galimas savo darbo pasekmes ir siekti „nepadaryti žalos“ nuolat savikritiškai vertindami ir kritiškai žiūrėdami į savo darbą. Taip pat svarbu paminėti, jog dirbant su viešai prieinamais duomenimis, prieinamais bet kuriam asmeniui, turinčiam necenzūruotą interneto ryšį, anonimizavimo procesas buvo atliekamas taip, kaip tai daro pirminiai duomenų teikėjai (Cheong, Lyons ir kt. (2023).

Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog kadangi šis tyrimas buvo mišrus ir buvo renkami ne tik antriniai duomenys, bet ir atliekamas interviu. Tai čia ypatingai buvo svarbu pabrėžti etikos laikymąsi atliekant tyrimą. Kokybiniuose tyrimuose itin svarbu laikytis etikos principų, kurie garantuoja tyrimo dalyvių teisių apsaugą ir užtikrina tyrimo korektiškumą visuose tyrimo vykdymo etapuose. Ribos tarp tyrėjų ir dalyvių turėtų būti valdomos atsargiai, derinant artumą ir pagarbą privatumui. Tarpusavio ryšio stiprinimas ir pasitikėjimas yra labai svarbūs norint gauti autentiškus duomenis, o dalyvių ir tyrėjų saugumas išlieka prioritetu viso tyrimo atlikimo metu. Clandinin ir Connelly (2000) pabrėžia, kad etiniai klausimai, kurie iškyla atliekant tyrimą, yra ypač aktualūs ir svarbūs tyrėjui. Todėl kiekvienas tyrėjas, anot autorių, turi aiškiai išgryninti, kokiais etikos principais grindžia savo tyrimą. Atliekant eksperto interviu tyrimą, buvo pasirašomos dalyvių sutikimo formos ir viso interviu metu laikomasi konfidencialumo, mandagumo, pagarbos ir profesionalumo principais.

Tyrimo validumas. Tyrimo validumas laikomas esminiu kokybės kriterijumi tyrimuose ir neretai įvardijamas kaip „geriausiai žinomas kokybės rodiklis“ (Dörnyei, 2007, p. 49). Arksey ir Knight (1999, p. 55) pabrėžia, kad „kokybinis atsakas į validumo klausimą yra reikalauti, kad mokslininkai parodytų, jog tai, ką jie daro, atitinka jų tyrimo tikslą“. Nha (2021) pritaria šiam požiūriui, teigdamas, kad validumas yra esminė sąvoka, įrodanti tyrimų kokybę. Beck (2009) pažymi, jog ilgą laiką validumas buvo siejami su kiekybiniais tyrimais ir dažnai nebuvo taikomi kokybiniais tyrimams vertinti. Vis dėlto, Anderson (2010) ir Coleman (2022) pastebi, kad šis kriterijus šiuo metu yra plačiai pritaikomas ir kokybiniuose tyrimuose. Validumo užtikrinimas tampa kokybės barometru, kaip teigia Rupšienė (2008): kuo aukštesnis tyrimo validumas, tuo kokybiškesnis laikomas tyrimas. Tyrimo vidiniam validumui užtikrinti tyrimo dalyviams buvo pateikta tyrimo ataskaita, kurios tikslas – gauti grįžtamąjį ryšį apie tyrimo rezultatus. Tyrimo dalyviai susipažinę su tyrimu, teigiamai įvertino tyrimo ataskaitą. Išorinį tyrimo validumą siekta užtikrinti pateikiant detalų tyrimo eigos ir rezultatų aprašymą (Rupšienė, 2007)

III. KORUPCINIŲ VEIKŲ TEISINĖ PRAKTIKA IR EKSPERTINĖS IŽVALGOS

3.1. Korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas Lietuvos teismų bylose

Tyrimo rezultatų analizė ir jų aptarimas pradedamas nuo svarbiausio tyrimo – bylų analizės apie korupcinių nusikaltimų veikų kvalifikavimą. Bylos analizuojamos pagal LR BK 225-229 str. seką.

Pirmoji analizuojama LAT 2018 m. birželio 12 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-196-697/2018, kurioje nuteistais kasaciniu skundu prašė perkvalifikuoti jam inkriminuotą veiką iš LR BK 225 str. į 226 str. Šios bylos esmė atskleidžiama susistemintoje analizėje (žiūr. 5 lent.).

5 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-196-697/2018 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
<p>A. A. nuteistas už tai, kad, būdamas valstybės tarnautojui prilygintas asmuo – UAB „K“ direktorius, netiesiogiai – per savo dukrą A. A., iš R. S., dirbančio UAB „I“ savo ir dukros naudai priėmė kyšį – 699 Eur vertės kavos virimo aparatą už teisėtą veikimą vykdant įgaliojimus, t. y. už tai, kad jis, kaip įmonės vadovas, užtikrintų, kad UAB „K“ pakvies UAB „I“ į suplanuotą organizuoti 20 000 Eur vertės viešojo pirkimo tiekėjų apklausą.</p> <p>Kasaciniu skundu nuteistasis A. A. prašė pakeisti apylinkės teismo nuosprendį bei apygardos teismo nutartį – nuteistojo veiką perkvalifikuoti iš BK 225 str. į BK 226 str. ir atleisti jį nuo baudžiamosios atsakomybės pagal laidavimą arba sušvelninti nuteistajam paskirtą bausmę, paskiriant žymiai mažesnę bausdą.</p>	<p>Teismai proceso baigiamųjų aktų motyvuose teisingai nurodė, jog byloje nebuvo nustatyta jokių aplinkybių, kad A. A. būtų žadėjęs ką nors paveikti, kam nors perduoti kyšį už teisėtą ar netesėtą veikimą, t. y. neveikė kaip tarpininkas, o tiesiog pats pažadėjo R. S., kad jo atstovaujama įmonė bus pakviesta į planuojamą vykdyti viešąjį pirkimą. Šiuo atveju kaltinamojo veikos kvalifikavimui pagal BK 225 str. 1 d. įtakos neturi tai, kad kyšio paėmimo metu konkursas dar nebuvo paskelbtas ir jo vykdymo metu A. A. nebebuvo įmonės direktoriumi, nes tuo metu, kai A. A. buvo nupirktas ir perduotas kavos virimo aparatas, jis buvo šio nusikaltimo subjektas ir planavo viešuosius pirkimus. Teismas remdamasis išdėstytomis veikos padarymo aplinkybėmis ir argumentuotomis išvadomis, teismai teisingai A. A. veiką kvalifikavo pagal BK 225 str. 1 d.</p>	<p>LAT konstatavo, kad nuteistajam parinkta švelniausia numatyta bausmės rūšis – bauda. Pagal galiojusio nusikalstamos veikos padarymo metu, nuostatas šios piniginės bausmės dydis už apysunkį nusikaltimą. A. A. paskirta bauda, t. y. jos dydis nustatytas žymiai mažesnis, nei galima maksimali ar net bausmės vidurkio riba, numatyta įstatymo sankcijoje už jo padarytą nusikaltimą. Skiriant bausmę buvo įvertintos visos aplinkybės, reikšmingos šiam klausimui išspręsti, nusikalstamos veikos pavojingumo laipsni, kaltės rūšį, kaltininko asmenybę ir kitas. Taigi, kasatoriaus argumentai dėl neteisingos bausmės paskyrimo prieštarauja bylos medžiagai ir žemesnių instancijų teismų sprendimų turiniui. Įstatymo taikymo aspektu bausmė paskirta teisingai. Teisėjų kolegija nutarė nuteistojo A. A. kasacinį skundą atmesti.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2018 m. birželio 12 d. nutartį byloje Nr. 2K-196-697/2018

Išanalizavus šios (žiūr. 5 lent.) bylos esmę ir prisimenant mokslinės literatūros analizę buvo pastebėta, jog esminiai šių veikų atskyrimo kvalifikavimo aspektai, yra šių veikų glaudus susijęs tarpusavio ryšys, todėl būtina nustatyti nusikalstamos veikos laiką ir tuo metu esančius veikos požymius. Šių normų panašumas apibūdinamas – bendrosios normos (piktnaudžiavimas) ir specialiosios normos (kyšininkavimas) konkurencija. Teismų praktikoje išaiškinama, jog siekinat įveikti šią konkurencijos rūšį, pirmumas suteikiamas specialiajai normai, o piktnaudžiavimas gali būti kvalifikuojamas nesant kyšininkavimo požymių. Šiuo atveju pagal išanalizuotą bylą, teismas teisingai kvalifikavo A. A. veiksmus.

Antra analizei pasirinkta LAT 2023 m. spalio 30 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-241-654/2023, kurioje nuteistojo D. T. už LR BK 225 str. 3 d. gynėjas prašė panaikinti skundžiamų teismų nuosprendžių dalis, susijusias su D. T. nuteisimu. Šios bylos esmė išnagrinėta ir pateikiama 6 lentelėje.

6 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-241-654/2023 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
<p>Apygardos teismas nuosprendžiu D. T. nuteisė pagal LR BK 225 str. 2 d.</p> <p>Apeliacinio teismo teisėjų kolegija nuosprendžiu pakeitė apygardos teismo nuosprendį, D. T. nusikalstama veika perkvalifikavo iš BK 225 str. 2 d. į BK 225 str. 3 d.</p> <p>Nuteistojo D. T. gynėjas prašė panaikinti skundžiamų teismų nuosprendžių dalis, susijusias su D. T. nuteisimu.</p>	<p>Kyšio vertė nustatoma pagal jo vertę (kainą) nusikalstamos veikos padarymo metu. Nei įstatymas, nei teismų praktika nenustato jokių specialių įrodinėjimo taisyklių kyšio vertei nustatyti, tik pasisakoma, kad jeigu kyšio vertei nustatyti reikia specialių žinių, tai pavedama atlikti specialistui arba, esant būtinybei, skiriama ekspertizė. Kyšio vertė įrodinėjama pagal bendrąsias įrodinėjimo taisykles. Šioje baudžiamojoje byloje kyšio dalykas – traktorius – buvo įtrauktas į bendrovės buhalterinę apskaitą ir remiantis jos duomenimis buvo nustatyta vertė. Toks vertės nustatymo būdas yra teisėtas ir pagrįstas. Byloje nesant jokių kitokių įrodymų, kuriais remiantis galima būtų nustatyti kitokią kyšio vertę, toks kyšio vertės nustatymo būdas nepažeidžia baudžiamojo proceso įstatymo.</p>	<p>Teisėjų kolegija konstatavo, kad Apeliacinės instancijos teismas nustatęs kyšio vertę, teisingai kvalifikavo D. T. veiksmus pagal BK 225 str. 3 d., todėl teisėjų kolegija nutarė atmesti D. T. gynėjo kasacinį skundą.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2023 m. spalio 30 d. nutartį byloje Nr. 2K-241-654/2023

Nagrinėjamoje byloje (žiūr. 6 lent.), aiškinamas LR BK 225 str. 2 d. ir 3 d. taikymo aspektas, teorinėje šio darbo dalyje atskleidžiant šios veikos kvalifikavimo aspektus ir nagrinėjamos bylos esminis elementas yra kyšio vertė, kuria vadovaujantis buvo kvalifikuojama LR BK 225 str. 3 d. Teismas, vadovaudamasis bendrosiomis įrodinėjimo taisyklėmis, pagal turimus duomenis, neturint kitų įrodymų, nustatė kyšio vertę didesnę negu 250 MGL, taip nepažeidė baudžiamojo proceso įstatymo ir tinkamai kvalifikavo šios bylos veiką.

Sekanti byla susijusi su politine korupcija, kuri išgarsėjo visoje Lietuvoje yra juridinio asmens – UAB koncerno „MG Baltic“ (naujas pavadinimas – UAB „MG grupė“) 2024 m. spalio 24 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-7-119-719/2024, kurioje nuteistieji R. K., E. M., V. G., Š. G., G. S., UAB „MG grupė“, politinę partiją Liberalų sąjūdis ir Darbo partiją už už LR BK 225, 226, 227, 228 ir 189¹ str. kasaciniu skundu prašė panaikinti apeliacinės instancijos teismo nuosprendžio dalis ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo išteisinamąjį nuosprendį arba panaikinti apeliacinės instancijos teismo nuosprendį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka. Šios sudėtingos byla analizė pateikiama 7 lentelėje.

7 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-7-119-719/2024 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
<p>Pirmosios instancijos teismas priėmė išteisinamąjį nuosprendį R. K., E. M., V. G., ir kt. Nuteistuosius, nes buvo nustatyta, kad nepadaryta veikų, turinčių nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių.</p> <p>Apeliacinės instancijos teismas priėmė apkaltinamąjį nuosprendį ir</p>	<p>Teismas konstatavo, kad taikiant baudžiamąjį teisinį vertinimą būdingas pavojingas kelių asmenų siekis sukurti tinklą, kuris suveiks, kai bus būtinybė gauti naudos. Apeliacinės instancijos teismas nagrinėjamoje byloje nustatė, išanalizavęs Lietuvos politinę sistemą, partijų finansavimo reglamentavimą,</p>	<p>Išplėstinė septynių teisėjų kolegija nutarė: nuteistųjų E. M., G. S. ir jų gynėjų, bei nuteisto politinės partijos Darbo partijos atstovo kasacinius skundus atmesti.</p> <p>Perkvalifikuoti nuteistojo R. K. veikas ir bendrai skirti 5 metų ir 6</p>

<p>minėtus asmenis pripažino kaltais dėl nusikaltimų valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams, t. y. už LR BK 225, 226, 227, 228 ir 189¹ str. už tai kad verslo koncernas, neteisėtai finansavo partijas ir suteikdavo netiesiogines paramas rinkimams, veikdamas per politikus, siekė paveikti teisėkūros procesą savo naudai siekiant naudingų politinių sprendimų Seime, taip pat už tuos pačius pažadus paveikti valstybės institucijas ir valstybės tarnautojus, kad šie teisėtai ir neteisėtai veiktų vykdydami įgaliojimus.</p> <p>Kasaciniu skundu nuteistieji bendru tikslu prašė panaikinti apeliacinės instancijos teismo nuosprendžio dalis ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo išteisinamąjį nuosprendį arba panaikinti apeliacinės instancijos teismo nuosprendį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka.</p> <p>Kasaciniai skundai buvo tenkintini iš dalies.</p>	<p>nustatytas teisėkūros procedūras, įvertinęs duomenis apie nuteistųjų ryšius, užfiksuotus pokalbius su liudytojais, politikų parodymus, VSD surinktą informaciją, kitus byloje įrodymais pripažintus duomenis, apeliacinės instancijos teismas padarė motyvuotas išvadas apie susiformavusią koncerno „MG Baltic“ veiklos strategiją palaikyti ryšius su politinių partijų atstovais, finansiškai remti (tiek teisėtai, tiek neteisėtai) politines partijas ir atskirus jų kandidatus 2016 m. Seimo rinkimuose, taip siekiant daryti įtaką atskiriems politiniams ir teisėkūros procesams. Atitinkamai šios veikos buvo tinkamai kvalifikuotos pagal konkrečius BK straipsnius.</p> <p>LAT šioje byloje remdamasis išsamia faktinių aplinkybių ir įstatymo analizės visuma, atliko perkvalifikavimus siekdamas, kad baudžiamoji atsakomybė atitiktų realų veikų pobūdį ir intensyvumą.</p>	<p>mėn. laisvės atėmimo bausmė ir 16 247 eurų bauda.</p> <p>Perkvalifikuoti politinės partijos LR liberalų sąjūdžio veiką ir paskirti galutinę subendrintą bausmę – 374 717 Eur. baudą.</p> <p>Perkvalifikuoti Š. G. nusikalstamą veikas ir skirti 4 metų ir 3 mėn. laisvės atėmimo bausmė.</p> <p>Perkvalifikuoti – UAB koncerno „MG Baltic“ veikas ir paskirti galutinę subendrintą bausmę – 1 110 970 Eur. baudą.</p> <p>Panaikinti nuosprendžio dalį dėl nuteistiesiems V. G., R. K. ir UAB koncernui „MG Baltic“ bei politinei partijai LR liberalų sąjūdžiui – skirtų bausmių bendrinimą.</p> <p>Kitas apeliacinio teismo nuosprendžio dalis palikti nepakeistas.</p>
---	--	---

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2024 m. spalio 24 d. nutartį byloje Nr. 2K-7-119-719/2024

Analizuojant šios bylos esmę buvo susiduriama su šios bylos informacijos gausa ir korupcinių nusikaltimų kvalifikavimo aspektais, kas praplėtė šios analizės susistemimą. Aptariamoje byloje buvo kvalifikuojamos LR BK 225, 226, 227 ir 228 str. veikos, dėl kurių taikymo LAT pateikė išsamias išvadas. Apie šių veikų kvalifikavimą taip pat pasisakyta ir išsamiai atskleidžiama mokslinės literatūros teorinėje dalyje.

Šios bylos esmė yra politinė korupcija, kuriai būdingas sisteminis tinklas, kuris aktyvuojasi kai ateina laikas gauti tam tikros naudos už paramą politinėms partijoms, reklamą ir už palankius sprendimus jų verslo interesams. Šios bylos nagrinėjimas suformavo plačią teisinę praktiką, kuri atskleidžia ne tik korupcinių veikų kvalifikavimo elementus, bet ir šio fenomeno poveikį ekonomikai, politiniams procesams, visuomenei ir visai valstybei.

Ketvirtoji analizei pasirinkta LAT 2021 m. birželio 3 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-96-788/2021, kurioje nuteistojo R. P. už LR BK 226 str. 4 d. gynėjas kasaciniu skundu prašė panaikinti apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nuosprendį ir palikti galioti apygardos teismo teisėjų kolegijos nuosprendį be pakeitimų. Šios bylos esmė atskleidžiama 8 lentelėje.

8 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-96-788/2021 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
<p>Apeliacinio teismo teisėjų kolegija nuosprendžiu, panaikinto apygardos teismo teisėjų kolegijos nuosprendžio dalis nuteisė G. V. pagal BK 226 str. 3 d., o R. P. pagal BK 226 str. 4 d. už šiuos veiksmus: G. V.,</p>	<p>Siekiant asmenį patraukti baudžiamojon atsakomybėn už pasiūlymą, pažadėjimą ir susitarimą duoti kyšį, kiekvienu atveju reikia įvertinti, ar šis pažadas (pasiūlymas) buvo realaus pobūdžio ir tikrai siekė ateityje gauti kyšį. Korupcinio pobūdžio nusikalstamos</p>	<p>Kasacinės instancijos teismo teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą, konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nepripažino kyšio siūlymo (pažado) ir sutikimo jį priimti. Pagrįstai vadovavosi visuotinai pripažintu <i>in dubio pro reo</i> principu,</p>

<p>veikdamas UAB „A“ akcininko D. D. ir UAB „B“ direktoriaus R. L. interesais, tiesiogiai pasiūlė, pažadėjo ir susitarė duoti 15 000 Eur kyšį R. P. ir partijos naudai, o R. P., būdamas politinės partijos pirmininkas, pasinaudodamas savo visuomenine padėtimi, įgaliojimais minėtoje partijoje, savo ir partijos naudai, tiesiogiai pažadėjo ir susitarė priimti 15 000 Eur kyšį, pažadėjęs paveikti Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos vadovus, kad šie kuo skubiau, atliktų prekybos tinklo statomo prekybos centro, statybos užbaigimo procedūrą ir pasirašytų statybos užbaigimo aktą.</p> <p>Nuteistojo G. V. gynėjas prašė panaikinti Apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nuosprendį ir palikti galioti Apygardos teismo teisėjų kolegijos nuosprendį be pakeitimų.</p>	<p>veikos gali pasireikšti ir vien tik žodine forma, todėl svarbu realius ketinimus atskirti nuo nerimtai, juokais ar vien emociškai pasakytų žodžių, bendro pobūdžio samprotavimų ir pan.</p> <p>Byloje nenustatyta, kad už poveikį atitinkamiems subjektams G. V. sumokėjo R. P. 15 000 Eur sumą ir kad apskritai ši suma buvo sutarta kaip kyšis.</p> <p>Byloje nesurinkta įrodymų, kad asmenys būtų žadėję ar bandę perduoti G. V. kokias nors pinigų sumas, skirtas R. P. ar jo vadovaujamai partijai.</p> <p>Kyšio kaip korupcinės nusikalstamos veikos požymio neteisėtumas ar nepagrįstumas, kaip ir pažadas duoti ar priimti realumas yra įrodinėtinos aplinkybės, kurios negali būti nustatytos prielaidomis. Nagrinėjamoje byloje įrodymais nepagrindžius nei žadamų pinigų šaltinio, nei partijos rėmimo šiais pinigais laiko ir būdo, neįmanoma daryti patikimos išvados, kad vos keliomis pokalbio frazėmis G. V. ir R. P. realiai susitarė dėl neteisėto ar nepagrįsto atlygio (kyšio).</p>	<p>pagal kurį visos abejonės ir neaiškumai, kurių nėra galimybės pašalinti, turi būti aiškinami baudžiamojo atsakomybės traukiamo asmens naudai, apkaltinamasis nuosprendis negali būti grindžiamas prielaidomis, o duomenų, kuriais remiantis galima tik manyti, kad nusikalstama veika galėjo būti padaryta, nepakanka išvadoms apie asmens kaltumą padaryti ir apkaltinamajam nuosprendžiui priimti.</p> <p>Apeliacinės instancijos teismas, priimdamas apkaltinamąjį nuosprendį, pirmosios instancijos teismo pabrėžtų ir bylos duomenimis pagrįstų abejonų dėl kaltinamųjų kaltumo nepašalino, taip pažeidė išsamaus bylos aplinkybių išnagrinėjimo reikalavimą.</p> <p>Kasacinis teismas nutarė panaikinti apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nuosprendį kuriuo G. V. pripažintas kaltu ir nuteistas pagal BK 226 str. 3 d., o R. P. – pagal BK 226 str. 4 d., ir palikti galioti apygardos teismo teisėjų kolegijos nuosprendį.</p>
--	--	--

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2021 m. birželio 3 d. nutartį byloje Nr. 2K-96-788/2021

Išanalizuotoje byloje yra atskleidžiami LR BK 226 str. taikymo aspektai, kuriais vadovaujantis galima kvalifikuoti minėtą nusikalstamą veiką. Aptariamoje byloje kvalifikuojat LR BK 226 str. turi būti nustatyta, ar kaltinamas tikrai siekė gauti kyšį, ar kyšio davėjas tinkamai suprato valios išreiškimą, ar pažadas (pasiūlymas) buvo realaus pobūdžio ir ar buvo įrodinėtinos aplinkybės kurios negali būti nustatytos prielaidomis. Šiuo atveju byloje pagal LAT išaiškinimą pirmosios instancijos teismas nenustatė prieš tai minėtų elementų, todėl „<...> pagrįstai nepripažino kyšio siūlymo (pažado) ir sutikimo jį priimti įrodytumo <...> pagrįstai vadovavosi visuotinai pripažintu *in dubio pro reo* principu, pagal kurį visos abejonės ir neaiškumai, kurių nėra galimybės pašalinti, turi būti aiškinami baudžiamojo atsakomybės traukiamo asmens naudai, apkaltinamasis nuosprendis negali būti grindžiamas prielaidomis <...>“ (LAT 2021 m. birželio 3 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-96-788/2021).

Konstatuojama, kad bylos analizė atskleidė šios veikos papildomus kvalifikavimo elementus, praplėtė mokslinės literatūros teorinės dalies spektrą. Atskleidžiama pastebėta kvalifikavimo problema, kuri atsako į iškeltą tyrimo probleminį klausimą. Šioje byloje buvo susiduriama su įrodinėtinomis aplinkybėmis, kurios negali būti nustatytos prielaidomis, dėl kurių šiuo atveju apeliacinės instancijos teismas netinkamai kvalifikavo nagrinėjamą veiką.

Analizei pasirinkta ir LAT 2022 m. balandžio 5 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-86-511/2022, kurioje A. S. nuteistojo už LR BK 227 str. 2 d., gynėjas kasaciniu skundu prašė panaikinti

apygardos teismo nuosprendį bei apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nutartį ir baudžiamąją bylą nutraukti. Šios bylos esmė susisteminta ir pateikta 9 lentelėje.

9 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-86-511/2022 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
<p>A. S. nuteistas už tai, kad jo gyvenamojoje vietoje atliekant teismo sankcionuotą krata, siekdamas, kad kratos metu nebūtų surastas ir paimtas didelis kiekis grynųjų pinigų – apie 1 000 000 Eur, namo pirmame aukšte esančiame darbo kambaryje tiesiogiai pasiūlė valstybės tarnautojui G. B. tiksliai nenustatyto dydžio, tačiau ne mažesnės nei 100 Eur vertės kyšį, siūlydamas pinigus pasidalyti, jų buvimo aplinkybių nefiksuoju kratos protokole už pageidaujamą šio valstybės tarnautojo neteisėtą neveikimą vykdant įgaliojimus.</p> <p>Kasaciniu skundu nuteistojo A. S. gynėjas prašė panaikinti apygardos teismo nuosprendį bei apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nutartį ir baudžiamąją bylą A. S. nutraukti</p>	<p>Nuteistojo veiksmai siūlant kyšį buvo kryptingi, kyšio siūlymas žodžiu išreikštas aiškiai, o siūlomas pinigų pasidalijimas galėjo būti iš karto atliktas. Vadovaudamasis įrodymais pagrįstu situacijos įvertinimu, teismas nustatė, kad išsakytas siūlymas nebuvo nerimtos kalbos, emocijų proveržis, nekonkretus pasamprotavimas ar pan. Nuteistasis suprato valstybės tarnautojams siūlantį neteisėtą atlygį už jo pageidaujamą, jam naudingą, minėtų asmenų neteisėtą neveikimą, vykdant jį, kaip ikiteisminio tyrimo pareigūnų, atliekančių procesinį veiksma, įgaliojimus, ir to siekė, t. y. veikė tiesiogine tyčia.</p> <p>Teisėjų kolegija pažymėjo, kad nustatant siūlomo kyšio dydį turi būti atsižvelgta ir į situacijos kontekstą; bylos aplinkybės gali neabejotinai rodyti, jog siūlomas aiškiai didesnis nei 1 MGL vertės kyšis, nors jo dydis tiksliai ir neįvardijamas. Tokia išvada turi būti motyvuota ir padaryta laikantis principo, kad visos iškilusios abejonės turi būti vertinamos kaltinamojo naudai. Kratos metu paimtų grynųjų pinigų – 1 030 000 Eur – sumą sudarė 100, 200 ir 500 Eur nominalo kupiūros, mažesnio nominalo kupiūrų nebuvo, todėl yra paneigiama versija, kad nuteistasis siūlė policijos pareigūnams mažesnės nei 50 Eur vertės kyšį. Teismai, pagal byloje esamus įrodymus nesant galimybės nustatyti konkretaus siūlomo kyšio dydžio, nusprendė, kad abejonės – šiuo atveju dėl kyšio vertės yra vertinamos kaltinamojo naudai, todėl nustatyta pagal mažiausią A. S. rūsyje rastų paslėptų pinigų, kuriuos jis siūlė policijos pareigūnams pasidalyti, kupiūrų nominalą.</p>	<p>Teisėjų kolegija konstatavo, kad teismai, nuteisdami A. S. teisės taikymo klaidų nepadarė.</p> <p>Apeliacinės instancijos teismas išsamiai aptarė A. S. inkriminuotos nusikalstamos veikos sudėties požymius, pagrįstai konstatavo tiek jo tyčią veikti nusikalstamai, tiek kyšio siūlymo realumą ir pateikė argumentus dėl A. S. inkriminuoto kyšio policijos pareigūnams dydžio.</p> <p>LAT nutarė atmesti nuteistojo A. S. gynėjo kasacinį skundą.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2022 m. balandžio 5 d. nutartį byloje Nr. 2K-86-511/2022

Nagrinėjamoje byloje buvo aiškinamasi kyšio vertės dydis, siekiant tinkamai kvalifikuoti LR BK 227 str. Šiuo atveju, pagal bylos duomenis buvo nustatyti visi kvalifikavimo požymiai, tik kilo abejonių dėl kyšio dydžio, kuris yra vienas pagrindinių aspektų kvalifikuojant straipsnio dalis.

Nuteistasis suprato valstybės tarnautojams siūlantį neteisėtą atlygį ir veikė tiesiogine tyčia. Šiuo atveju, siekiant nustatyti kyšio dydį, turi būti atsižvelgta į situacijos kontekstą, todėl pagal byloje esamus įrodymus nesant galimybės nustatyti konkretaus siūlomo kyšio dydžio, teismui kilo abejonės dėl didesnės nei 250 MGL kyšio vertės, o tai reikštų veikos kvalifikavimą pagal (BK 227 str. 3 d.), todėl veikos kvalifikavimas yra vertinamos kaltinamojo naudai.

Aptariant nagrinėjamos bylos esmę kvalifikuojant LR BK 227 str. pastebėtina sutaptis su prieš tai analizuojama byla dėl kyšio vertės dydžio nustatymo ir minimumu tuo pačiu principu. Šių bylų analizė atskleidžia korupcinių nusikalstamų veikų koreliavimąsi, kuriuose pagrinde vyrauja bet kokio pobūdžio nauda.

Kita šio tyrimo analizės pasirinkta byla yra LAT 2023 m. lapkričio 7 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-7-117-697/2023, kurioje kasaciniu skundu nuteistasis P. G. ir jo gynėjas prašė panaikinti

pirmosios instancijos teismo nuosprendį ir apeliacinės instancijos teismo nutartį ir baudžiamąją bylą P. G. nutraukti, nes nepadarytas nusikaltimas, nurodytas BK 228 str. 2 d. Šios bylos analizės esmė pateikiama 10 lentelėje.

10 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-7-117-697/2023 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
<p>P. G. pagal BK 228 str. 2 d. nuteistas už tai, kad eidamas LR Seimo nario pareigas, būdamas valstybės tarnautojas, siekdamas turtinės naudos, nesant kyšininkavimo požymių, piktnaudžiavo Seimo nario tarnybine padėtimi, dėl to didelę žalą patyrė valstybė.</p> <p>Kasaciniu skundu nuteistasis P. G. ir jo gynėjas prašė panaikinti pirmosios instancijos teismo nuosprendį ir apeliacinės instancijos teismo nutartį ir baudžiamąją bylą P. G. nutraukti.</p>	<p>Nagrinėjamo nusikaltimo valstybės tarnybai (piktnaudžiavimo) esmė yra tyčinis neteisėtas kitų asmenų interesų tenkinimas, priešingai įstatymo reikalavimams panaudojant tarnybines padėties ir suteiktus įgaliojimus. Tai paprastai būna neteisėto piktnaudžiavimo užsakovo interesais kaltininko vykdomas tarnybos galimybių panaudojimas ar nepanaudojimas jiems reikalingam tikslui ar naudai pasiekti, dėl kurio tam tikros naudos gauna ir kaltininkas. Baudžiamoji atsakomybė už piktnaudžiavimą gali būti taikoma tik nustačius, be kita ko, didelės neturtinės žalos požymį. Tai reiškia, kad ne bet koks teisės aktų reikalavimų neatitinkantis valstybės tarnautojo (ar jam prilyginto asmens) elgesys yra pripažįstamas nusikalstama veika valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams. Atitinkamai piktnaudžiavimas, kuris sukėlė BK 228 str. 1 d. nustatytus padarinius, kvalifikuojamas pagal BK 228 str. 2 d., jeigu veika padaryta siekiant turtinės ar kitokios asmeninės naudos, nesant kyšininkavimo požymių.</p> <p>Sprendžiant, ar valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo savo neteisėtais veiksmais padarė didelę neturtinio pobūdžio žalą valstybei, reikia įvertinti ir kaltininko galimybę šiuos padarinius suvokti. Taigi, didelės neturtinės žalos padarymo valstybei konstatavimas turi būti motyvuotas.</p> <p>Nustatant BK 228 str. 2 d. įtvirtintą kvalifikuoto piktnaudžiavimo, kuris pasireiškia kaltininkui veikiant tyčia, sudėtį, tiek turtinės, tiek kitokios asmeninės naudos siekimas visais atvejais turi būti aiškiai nustatytas ir motyvuotas.</p>	<p>Teisėjų kolegija darė bendrą išvadą, kad baudžiamasis įstatymas nuteistajam P. G. pritaikytas tinkamai, bylą nagrinėję teismai teisingai nustatė nusikalstamos veikos sudėties požymį – turtinės naudos sau siekimą, taip pat nepadarė klaidų konstatuodami ir didelės neturtinės žalos bei piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi veikiant tiesiogine tyčia požymius, todėl teisėjų kolegija nutarė nuteistojo P. G. ir jo gynėjo kasacinį skundą atmesti.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2023 m. lapkričio 7 d. nutartį byloje Nr. 2K-7-117-697/2023

Šios veikos kvalifikavimas atskleidžiamas mokslinės literatūros teorinėje dalyje, kurioje aiškiai išdėstomi veikos kvalifikavimo sudėties elementai. Pasirinkus šia bylą buvo siekiama praplėsti šio tyrimo teorinę dalį, atskleidžiant papildomus aspektus taikant LR BK 228 str. 2 d.

Išanalizavus pateiktos bylos esmę atkreipiamas dėmesys į veikos kvalifikavimo svarbų aspektą kvalifikuojant minėto straipsnio dalį. Šioje byloje, pagal esamas aplinkybes, LAT nurodo, jog minėto straipsnio dalis gali būti taikoma tik nustačius didelės neturtinės žalos požymį. Šioje vietoje nustatant didelės neturtinės žalos požymį, turi būti atkreipiamas dėmesys „<...> į atliktų veiksmų pobūdį, teisės aktų, kurie pažeisti piktnaudžiaujant, lygmenį, kaltininko einamų pareigų svarbą, padarytos veikos neigiamą poveikį valstybės tarnybos autoritetui ir (ar) valstybės institucijai“ (LAT 2023 m. lapkričio 7 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-7-117-697/2023).

Atliekant šio tyrimo analizę buvo pasirinkta ir viena naujausių taip pat pagarsėjusių Lietuvoje bylų – Mindaugo Sinkevičiaus LAT 2025 m. kovo 5 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-47-648/2025, kurioje M. S. nuteistasis už LR BK 228 str. 2 d., kasaciniu skundu prašė panaikinti apygardos teismo nuosprendį ir apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nutartį ir baudžiamąją bylą jam nutraukti

arba panaikinti apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka. Ši byla atskleidžiama 11 lentelėje.

11 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-47-648/2025 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
<p>M. S. nuteistas už tai, kad, piktnaudžiaudamas tarybos nario tarnybine padėtimi, suteikiančia teisę gauti avansu išmokas, klastodamas tikrus dokumentus ir juos panaudodamas, pasisavino jam patikėtą svetimą – juridiniam asmeniui Jonavos rajono savivaldybės administracijai priklausantį turtą – 1487,62 Eur.</p> <p>Kasaciniu skundu nuteistasis M. S. prašė panaikinti apygardos teismo nuosprendį ir apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nutartį ir baudžiamąją bylą jam nutraukti arba panaikinti apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka.</p>	<p>Teisėjų kolegija pagal nustatytas faktines šios bylos aplinkybes nusprendė, kad teismai netinkamai taikė ir aiškino BK 228 str. 2 d. sudėties požymius, nes: 1) M. S. inkriminuoti pažeidimai, vertinant didelės neturtinės žalos aspektu, deklaratyviai siejami su bendrųjų elgesio normų, keliamų politikui ir valstybės pareigūnui, nesilaikymu; 2) didelės neturtinės žalos požymis nustatytas vertinant ir M. S. neinkriminuotas pareigas (meras) bei jo kaip politiko žinomumą visuomenėje; 3) apeliacinės instancijos teismas pernelyg sureikšmino M. S. užpildytų ir pateiktų dokumentų pobūdį ir asmeninių interesų dominavimą viešųjų interesų atžvilgiu; 4) M. S. per ketverius metus nepagrįstai išmokėtų kompensuojamų išlaidų suma yra ženkliai mažesnė (1487,62 Eur), nei kasacinio teismo praktikoje apibrėžtas didelės turtinės žalos dydis taikomas pagal BK 228 str. (žala viršijanti 250 MGL (12 500 Eur)); 5) neatsižvelgta į tai, kad savivaldybėje buvo nustatyta nepagrįstai išmokėtų kompensuojamų išlaidų išieškojimo tvarka ir ja pasinaudota nebuvo. Visa tai rodo, kad nagrinėjamoje byloje nebuvo objektyviai nustatytos aplinkybės, patvirtinančios, jog M. S. veiksmai atitinka piktnaudžiavimo, kaip nusikalstamos veikos, pavojingumo laipsnį ir pobūdį, be to, neįrodytas būtinas nusikalstamos veikos sudėties požymis – didelė žala. Todėl M. S. veiksmai neperžengė drausminio (tarnybinio) nusizengimo ribų.</p>	<p>Teisėjų kolegija, konstatavo, kad nagrinėjamoje byloje teismai nepagrįstai pripažino M. S. kaltu ir nuteisė, tai yra netinkamai taikė baudžiamąjį įstatymą, todėl teisėjų kolegija panaikino apygardos teismo nuosprendį ir apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nutartį ir baudžiamąją bylą nutraukė.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2025 m. kovo 5 d. nutartį byloje Nr. 2K-47-648/2025

Aptariant išnagrinėtą bylą, kuri sulaukė didelio dėmesio ir visuomenės klausimų dėl teismo priimtos nutarties, lygindami priimta sprendimą dėl bibliotekininkės. Kasacinis teismas panaikino apygardos teismo nuosprendį ir apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nutartį ir nutraukė baudžiamąją bylą motyvuodamas, jog teismai netinkamai taikė ir aiškino LR BK 228 str. 2 d. Tešimas nurodo, jog „<...> apeliacinės instancijos teismas pernelyg sureikšmino M. S. užpildytų ir pateiktų dokumentų pobūdį ir asmeninių interesų dominavimą viešųjų interesų atžvilgiu, <...> M. S. per ketverius metus nepagrįstai išmokėtų kompensuojamų išlaidų suma yra ženkliai mažesnė (1487,62 Eur) nei kasacinio teismo praktikoje apibrėžtas didelės turtinės žalos dydis taikomas pagal BK 228 str. (žala viršijanti 250 MGL (12 500 Eur) <...> byloje nebuvo objektyviai nustatytos aplinkybės, patvirtinančios, jog M. S. veiksmai atitinka piktnaudžiavimo, kaip nusikalstamos veikos, pavojingumo laipsnį ir pobūdį, be to, neįrodytas būtinas BK 228 str. nurodytos nusikalstamos veikos sudėties požymis – didelė žala. Todėl M. S. veiksmai neperžengė drausminio (tarnybinio) nusizengimo ribų“ (LAT 2025 m. kovo 5 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-47-648/2025).

Apibendrinant teismo motyvus, M. S. byla pagrinde buvo nutraukta dėl byloje įrodytos žalos dydžio, kuri pagal teismų praktiką ir įstatymą jos neviršija. Prieš tai išanalizuotoje byloje, buvo

sprendžiamas analogiškas klausimas dėl žalos dydžio, tik tuo atveju žalos dydis nebuvo įrodytas ir teismas turėjo pats spresti jos dydį atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes.

Toliau atliekant šio tyrimo analizę, prieš paskutinę pasirinkta analizei byla yra Klaipėdos apygardos teismo nuosprendis apeliacine tvarka, 2024 m. balandžio 18 d. baudžiamoji byla Nr. 1A-36-526-2024, kurioje apeliaciniu skundu V. T. nuteistojo už LR BK 228¹ str. gynėjas prašė apylinkės teismo nuosprendį panaikinti ir priimti naują nuosprendį – V. T. išteisinti dėl visų pareikštų kaltinimų. Šios bylos analizės esmė nurodoma 12 lentelėje.

12 lentelė. Klaipėdos apygardos teismo baudžiamosios bylos Nr. 1A-36-526-2024 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
<p>V. T. nuteistas pagal BK 228¹ str. ir 300 str. 1 d., už tai, kad, pasinaudodamas savo tarnybine padėtimi priešingai tarnybai interesams, A. E. kuris, būdamas atsakingas už UAB nurašyto turto traktoriaus išregistravimą, išardymą ir pardavimą į metalo laužo supirktuvę, savivaldybėje, atlikdamas registratoriaus funkcijas viešame registre, V. T. vardu neteisėtai, fiktyviai įregistravo nurašytą ratinį traktorių, ir išdavė naują valstybinį numerį bei registracijos liudijimą, taip sudarė sąlygas A. E. neteisėtai legalizuoti nurašytą traktorių.</p> <p>Apeliaciniu skundu nuteistojo V. T. gynėjas prašė apylinkės teismo nuosprendį panaikinti ir priimti naują nuosprendį – V. T. išteisinti dėl visų pareikštų kaltinimų.</p>	<p>Dėl padarytų esminių baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimų vertinant byloje surinktus įrodymus, baudžiamasis įstatymas V. T. buvo pritaikytas netinkamai – V. T. buvo pripažintas kaltu ir nuteistas dėl BK 300 str. 1 d. ir BK 228¹ str. numatytų nusikaltimų sudėtį sudarančių objektyviųjų ir subjektyviųjų požymių visumos.</p> <p>Pagal baudžiamąjį įstatymą atsako tik tas asmuo, kurio padaryta veika atitinka baudžiamajame įstatyme nurodyto nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo sudėtį.</p> <p>Kiekvienas inkriminuojamos nusikalstamos veikos sudėties požymis gali būti konstatuojamas tik tada, kai jo buvimą neginčijamai patvirtina teisiama jame posėdyje išnagrinėtų įrodymų visuma. Nesurinkus byloje neginčijamų įrodymų, patikimai patvirtinančių kaltinime nurodytų veikų padarymą, būtina vadovautis bendruoju baudžiamosios teisės principu <i>in dubio pro reo</i> (visi neaiškumai ir netikslumai aiškinami kaltininko naudai).</p>	<p>Teisėjų kolegija konstatavo, kad šioje byloje įrodymai, neginčijamai patvirtinantys nusikalstamų veikų faktus ir V. T. kaltę padarius BK 300 str. 1 d. ir BK 228¹ str. numatytas nusikalstamas veikas ir kitas svarbias bylos aplinkybes, surinkti nebuvo, todėl teisėjų kolegija panaikino apylinkės teismo nuosprendžio dalį, kuria V. T. buvo pripažintas kaltu ir nuteistas, nuteistąjį V. T. išteisino pagal BK 300 str. 1 d., BK 228¹ str., jam nepadarius veikos, turinčios nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal Klaipėdos apygardos teismo 2024 m. balandžio 18 d. nuosprendį byloje Nr. 1A-36-526-2024

Atliekant duomenų rinkimą paaiškėjo, jog LR BK 228¹ str. kvalifikavimo išaiškinimas ar bet kokia kita šios veikos byla nepasiekė LAT, todėl siekiant išanalizuoti visų korupcinių nusikalstamų veikas buvo pasitelkta žemesnės instancijos teismo išnagrinėta byla. Išnagrinėtoje byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl V. T. kaltės, teismas vadovaudamasis bylos aplinkybėmis įvertinęs objektyviųjų ir subjektyviųjų požymių visumą, nustatė, kad pirmos instancijos teismas netinkamai pripažino V. T. kaltu, nes nebuvo surinktos aplinkybės įrodančios V. T. kaltę, todėl vadovaudamasis LR BK 2 str. 4 d.¹⁶ ir *in dubio pro reo* principu teismas V. T. išteisino.

Dar viena šio tyrimo analizės pasirinkta byla yra LAT 2024 m. gegužės 22 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-100-719/2024, kurioje kasaciniu skundu nuteistoji už LR BK 229 str. D. S. prašė panaikinti apylinkės teismo nuosprendį ir apygardos teismo teisėjų kolegijos nutartį ir baudžiamąją bylą nutraukti. Šios bylos analizės esmė pateikiama 13 lentelėje.

¹⁶ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamojo kodekso 2 straipsnis 4 dalis. Valstybės žinios, 2000-10-25, Nr. 89-2741

13 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-100-719/2024 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
<p>D. S. nuteista pagal BK 229 str. už tai, kad dėl nusikalstamo nerūpestingumo neatliko savo tarnybinių pareigų ir taip padarė didelę žalą fiziniam asmeniui tokiomis aplinkybėmis: ji, būdama valstybės tarnautojai prilygintas asmuo, dirbdama skubiosios medicinos pagalbos slaugos specialiste, atvykusi į iškvietimą, neapžiūrėjo ir neįvertino objektyvios A. Š. būklės pagal savo kompetenciją, nesuteikė būtinosios medicinos pagalbos A. Š., netransportavo jo į skubiosios pagalbos skyrių. Dėl nurodytų priežasčių A. Š. laikinojo sulaikymo kameroje mirė.</p> <p>Kasaciniu skundu nuteistoji D. S. prašė panaikinti apylinkės teismo nuosprendį ir apygardos teismo teisėjų kolegijos nutartį ir baudžiamąją bylą nutraukti.</p>	<p>Abiejų instancijų teismai priežastinį ryšį tarp nuteistosios neveikimo ir A. Š. mirties grindė prielaidomis, konstatuodami, kad nuteistoji D. S. neatliko savo pareigų. Tačiau vienas įrodytas nusikalstamos veikos požymis savaime negrindžia kitų požymių, šiuo atveju – priežastinio ryšio buvimo. Nebuvo nustatyta, kad nuteistosios D. S. netinkamas profesinių pareigų atlikimas lėmė A. Š. mirtį. Vien tai, kad ji pažeidė tam tikras jos profesinę veiklą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas, savaime nereiškia, kad kyla būtent baudžiamoji atsakomybė. Apeliacinės instancijos teismas, nagrinėdamas bylą apeliacine tvarka, nesiėmė visų įmanomų priemonių priežastiniam ryšiui nustatyti, taip padarydamas esminį pažeidimą, atitinkamai bylą išnagrinėjo neišsamiai, nepasisakė dėl esminio bylos klausimo – priežastinio ryšio, kuriam išspręsti yra būtinas deontologinis ekspertinis tyrimas, taip pat neatsakė į apeliacinio skundo argumentus, taip padarydamas esminius BPK pažeidimus. Šie pažeidimai sukliudė teismui išsamiai ir nešališkai išnagrinėti bylą ir priimti teisingą nutartį. Teisėjų kolegija pažymi, kad pagal kasacinės instancijos teismo praktiką, kai dėl tarnybos pareigų neatlikimo kitas asmuo netenka gyvybės, jam sunkiai ar nesunkiai sutrikdoma sveikata, o kaltininkas numatė, kad dėl jo veikimo ar neveikimo gali atsirasti tokių padarinių, tačiau lengvabūdiškai tikėjosi jų išvengti, arba nors ir nenumatė, tačiau pagal veikos aplinkybes ir savo asmenines savybes galėjo ir turėjo tai numatyti, veikos kvalifikuojamos kaip nusikalstamų veikų sutaptis.</p>	<p>Teisėjų kolegija, nutarė panaikinti apygardos teismo teisėjų kolegijos nutartį ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2024 m. gegužės 22 d. nutartį byloje Nr. 2K-100-719/2024

Išanalizuotoje byloje nagrinėjamas klausimas dėl priežastinio ryšio. Aptariant šios bylos esmę, LAT nurodo, jog „<...> būtinas BK 229 str. sudėties požymis yra priežastinis ryšys tarp kaltininko padarytos veikos ir atsiradusių padarinių (didelės žalos), todėl byloje turi būti nustatyta, kad netinkamas tarnybos pareigų atlikimas objektyviai ir dėsningai nulėmė didelės žalos atsiradimą, jokie kiti reikšmingi veiksniai prie didelės žalos kilimo neprisidėjo ir jos nenulėmė. <...> teisėjų kolegija pažymi, kad tokio pobūdžio bylose, nustatant veikos teisiniam vertinimui reikšmingas faktines aplinkybes, priežastinį ryšį tarp veikos ir kilusių pasekmių, didelę reikšmę turi deontologinio ekspertinio tyrimo išvada“ (LAT 2024 m. gegužės 22 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-100-719/2024).

Vadovaujantis šiomis teismo išdėtytomis aplinkybėmis galima konstatuoti, jog norint kvalifikuoti LR BK 229 str. yra svarbu nustatyti priežastinį ryšį, o šios bylos atveju siekiant tai nustatyti, būtinas deontologinio ekspertinio tyrimo išvada, ko pasekoje abiejų žemesnės instancijų teismai neatliko ir priežastinį ryšį grindė prielaidomis, konstatuodami, kad nuteistoji D. S. neatliko savo pareigų. Šios bylos analizė praplėtė šio tyrimo teorinę dalį, atkleidžiant korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimą ir atskleidė šių veikų problematiką.

Dar viena analizei pasirinkta LAT 2019 m. birželio 20 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-7-162-303/2019, kurioje nuteistosios R. A. už LR BK 226 str. 4 d. gynėjas prašė bylą nutraukti, nes

nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių arba panaikinti apeliacinės instancijos teismo nuosprendį ir bylą perduoti iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka. Nuteistojo A. C. už LR BK 226 str. 4 d. gynėjas prašė panaikinti teismų nuosprendžius ir baudžiamąją bylą A. C. nutraukti. Šios bylos esmė susisteminta ir pateikta 14 lentelėje.

14 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-7-162-303/2019 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
R. A. ir A. C. buvo nuteisti pagal 226 str. 4 d. už tai, kad susitarė ir pareikalavo kyšio iš V. G. mainais, kad paveiks Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų kolegiją ir jos priimamą sprendimą taip, kad jis būtų palankus nuteistajam V. G. Nuteistosios R. A. gynėjas prašė bylą R. A. nutraukti, nes nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių, arba bylą perduoti iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka. Nuteistojo A. C. gynėjas nurodė, kad nei A. C., nei R. A. negalėjo būti kyšio davėjas ir gavėjas, todėl joks susitarimas tarp šių asmenų pats savaime negali būti laikomas susitarimu, kurį uždraudžia BK 226 str. 2 d., todėl prašė baudžiamąją bylą A. C. nutraukti.	Prekybos poveikiu baigtumui būtina nustatyti ne tik vieną iš alternatyvių objektyviųjų požymių, t. y. kaltininko duotą pažadą ar susitarimą priimti kyšį arba reikalavimą ar provokavimą duoti kyšį, ar kyšio priėmimą, bet ir jo pažadą kyšio davėjui paveikti BK 226 str. nurodytus subjektus, kad šie atitinkamai veiktų ar neveiktų vykdydami įgaliojimus. Teisėjų kolegijos vertinimu, vien A. C. ir R. A. pokalbio telefonu bei trumpųjų SMS žinučių turinio nepakanka, kad būtų konstatuotas prekybos poveikiu objektyviojo požymio, t. y. reikalavimo duoti kyšį. Kyšio reikalavimas gali būti inkriminuojamas tik tais atvejais, kai iniciatyva gauti (duoti) kyšį kyla ne iš kyšio davėjo. Teisėjų kolegija daro išvadą, kad nuteistųjų veiksmai negali būti pagal BK 226 str. 4 d. vertinami kaip baigta nusikalstama veika. Kita vertus, byloje nustatyta, kad R. A. kartu su A. C., veikdami kaip bendrininkai, keleto susitikimų metu aptarinėjo galimo nusikaltimo planą, derino kiekvieno iš jų veiksmų kryptį, nustatė reikalaujamo kyšio dydį, sprendė, kuris Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimo variantas V. G. būtų palankiausias, analizavo, kurie teisėjai galimai prieinami kontaktui dėl derybų užmegzti. Be to, pasiskirstę užduotimis, ėmėsi veiksmų, kuriais realiai buvo sudaromos sąlygos įgyvendinti nusikalstamą sumanymą. Šiuo atveju R. A. ir A. C. veiksmai atitinka rengimąsi padaryti prekybos poveikiu nusikaltimą (BK 21 str. 1 d.), todėl laikytini nusikalstamais.	LAT nutarė, R. A. nusikalstamą veiką iš BK 226 str. 4 d. perkvalifikuoti į BK 21 str. 1 d. ir 226 str. 4 d. ir paskirti jai laisvės atėmimą trejiems metams, įpareigoti R. A. per visą bausmės vykdymo atidėjimo laikotarpį neišvykti už gyvenamosios vietos miesto (rajono) ribų be nuteistosios priežiūrą vykdančios institucijos leidimo ir atimti teisę dirbti valstybės tarnyboje dvejiems metams. A. C. nusikalstamą veiką iš BK 226 straipsnio 4 dalies perkvalifikuoti į BK 21 straipsnio 1 dalį ir 226 straipsnio 4 dalį ir paskirti jam laisvės atėmimą dvejiems metams ir įpareigoti A. C. per visą bausmės vykdymo atidėjimo laikotarpį neišvykti už Lietuvos ribų be nuteistojo priežiūrą vykdančios institucijos leidimo.

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2019 m. birželio 20 d. nutartį byloje Nr. 2K-7-162-303/2019

Aptariant išanalizuotos bylos rezultatus yra atskleidžiamas LR BK 226 str. 4 d. kvalifikavimo aspektai. Šioje išanalizuotoje byloje išskiriamas objektyviojo požymio t. y. reikalavimo duoti kyšį sąlyga. „Kyšio reikalavimas gali būti inkriminuojamas tik tais atvejais, kai iniciatyva gauti (duoti) kyšį kyla ne iš kyšio davėjo“ (LAT 2019 m. birželio 20 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-7-162-303/2019). Šioje baudžiamojoje byloje trūko įrodymų, kurių užtektų įrodyti kyšio reikalavimą, bet teismui nekilo abejonių ir užteko įrodymų nustatyti R. A. ir A. C. veiksmus kaip rengimąsi padaryti prekybos poveikiu nusikaltimą, todėl veika buvo perkvalifikuota į nusikalstamos veikos švelnesnio pobūdžio dalį.

Darytina išvada, kad teismai netinkamai įvertino bylos faktines aplinkybes, ko pasekoje neteisingai kvalifikavo nusikalstamą veiką pagal LR BK 226 str. 4 d. Šiuo atveju išanalizavus bylą

pastebėtina korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo problematika ne tik dėl įrodymų trūkumo, bet ir dėl teismų atidumo vertinant įrodymus bei nusikalstamos veikos sudėties požymius.

Kita šio tyrimo analizės pasirinkta byla yra LAT 2024 m. gruodžio 23 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-281-1073/2024, kurioje nuteistasis M. P. už LR BK 227 str. 1 d., 236 str. 1 d. ir jo gynėjas prašė panaikinti apeliacinės instancijos teismo nuosprendį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka. Šios bylos analizės esmė pateikiama 15 lentelėje.

15 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-281-1073/2024 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
Apylinkės teismas nuosprendžiu M. P. nuteisė pagal BK 236 str. 1 d. ir išteisino dėl kaltinimo pagal BK 227 str. 1 d. kaip nepadaręs šios nusikalstamos veikos. Apygardos teismo teisėjų kolegija nuosprendžiu apylinkės teismo nuosprendžio dalį dėl išteisinimo panaikino ir M. P. nuteisė pagal BK 227 str. 1 d. už tai, kad tiesiogiai pasiūlė ir davė kyšį valstybės tarnautojui prilygintam asmeniui už pageidaujamą jo teisėtą veikimą vykdant įgaliojimus. M. P. ir jo gynėjas nurodė, kad apeliacinės instancijos teismas esmingai pažeidė teisės normas, nes išsamiai neišnagrinėjo ir neįvertino visų bylos aplinkybių, rėmėsi duomenimis, kurie negalėjo būti pripažinti įrodymais, todėl prašė perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka.	Kvalifikuojant asmens veiksmus pagal BK 227 str., būtina nustatyti ne tik objektyvią papirkimo veiksmų išraišką, bet ir tiesioginę tyčią papirkti valstybės tarnautoją ar jam prilygintą asmenį. Sprendžiant asmens kaltumo klausimą, tokiais atvejais reikia ne tik įvertinti tai, kaip jo atitinkamus veiksmus suprato valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, bet ir nustatyti šio asmens realų ketinimą papirkti valstybės tarnautoją ar jam prilygintą asmenį siekiant, kad šis veiktų ar neveiktų jo naudai. Kadangi papirkimą sudarančios veikos gali pasireikšti vien žodine forma (pažadant, siūlant, susitarant), papirkimą būtina skirti nuo girtu asmens siekio bravūriškai pasireikšti aplinkinių akivaizdoje, nerimtai ar vien emociškai pasakytų žodžių, bendro pobūdžio samprotavimų. Apeliacinės instancijos teismas tinkamai nustatė ir nuosprendyje išsamiai motyvavo tiek nuteistojo M. P. neteisėtus veiksmus – kyšio siūlymą ir davimą, tiek jo tiesioginę tyčią ir padarė pagrįstą išvadą, kad nuteistasis, nors ir būdamas neblaivus, suvokė savo nusikalstamos veikos pobūdį, kad siūlo ir duoda kyšį GMP paramedikei I. P. už pageidaujamą teisėtą jos veikimą vykdant įgaliojimus, t. y. už vaistų sulėidimą, ir norėjo taip elgtis.	LAT nutarė baudžiamąją bylą pagal BK 236 str. 1 d. nutraukti, nes nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių ir konstatavo, jog apeliacinės instancijos teismas, pripažindamas M. P. kaltu pagal BK 227 str. 1 d., tinkamai vadovavosi teismų praktikos nuostatomis ir pagal byloje nustatytas aplinkybes tinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą, todėl paliko galioti pagal BK 227 str. 1 d. M. P. paskirtą bausmę.

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2024 m. gruodžio 23 d. nutartį byloje Nr. 2K-281-1073/2024

Analizuojant šios bylos esmę, kurioje LAT išaiškina LR BK 227 str. kvalifikavimo aspektus, pastebėtas skirtingų instancijų teismų nuomonių išsiskyrimas ir atidumo trūkumas vertinant bylos faktines aplinkybes. Pirmos instancijos teismas M. P. pagal LR BK 227 str. 1 d. išteisino, o pagal LR BK 236 str. 1 d. nuteisė. Antros instancijos teismas pakeitė pirmos instancijos teismo dalį dėl išteisinimo ir vis dėl to nuteisė pagal LR BK 227 str. 1 d. Galiausiai kasacinis teismas M. P. pagal LR BK 236 str. 1 d. išteisino ir paliko galioti apeliacinės instancijos teismo dalį dėl nuteisimo už LR BK 227 str. 1 d. Šiuo atveju šių skirtingų teismų priimami sprendimai atskleidžia nusikalstamų veikų kvalifikavimo problematiką teisinėje sistemoje, jog nėra aiškaus teisinio reguliavimo pagal kurį visų instancijų teismai priimtų vieningą sprendimą ne tik korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo aspektu, bet ir dėl kitų nusikalstamų veikų.

Šioje baudžiamojoje byloje atkreiptinas dėmesys į asmens realų ketinimą papirkti specialųjį subjektą ar jam tapatų asmenį. Kvalifikuojant papirkimą yra būtina atskirti „<...> girtu asmens

siekio bravūriškai pasireikšti aplinkinių akivaizdoje, nerimtai ar vien emociškai pasakytų žodžių, bendro pobūdžio samprotavimų“, „<...> šioje byloje nuteistasis, nors ir būdamas neblaivus, suvokė savo nusikalstamos veikos pobūdį, kad siūlo ir duoda kyšį GMP paramedikei už pageidaujamą teisėtą jos veikimą vykdant įgaliojimus, t. y. už vaistų suleidimą, ir norėjo taip elgtis <...>“ (LAT 2024 m. gruodžio 23 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-281-1073/2024). Šiuo atveju pagal kvalifikavimo aspektus ir bylos faktines aplinkybes, asmens realus ketinimas papirkti specialųjį subjektą ar jam tapatų asmenį, pirmos instancijos teismas vertino netinkamai, dėl ko teismas pažeidė teisės normas.

Darytina išvada, jog bylos analizė atskleidė šios veikos papildomus kvalifikavimo elementus, praplėtė mokslinės literatūros teorinės dalies spektrą ir papildė atsakymą į iškeltą probleminį klausimą. Šioje byloje buvo susiduriama su skirtingų instancijų teismų nuomonių skirtumu, dėl kurių šiuo atveju teismų sprendimai buvo priimti skirtingai, neįvertinant arba netinkamai įvertinant bylos faktines aplinkybes.

Dar viena šio tyrimo analizės pasirinkta byla yra LAT 2024 m. gegužės 14 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-7-1-788/2024, kurioje LR generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento prokurorė kasaciniu skundu prašė panaikinti nuosprendžio dalis dėl V. V. išteisinimo pagal BK 226 str. 3 d., ir šią bylos dalį perduoti iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka. Nuteistojo V. B. už LR BK 228 str. 2 d. gynėjas, prašė palikti galioti apygardos teismo teisėjų kolegijos nuosprendį. Ši byla atskleidžiama 16 lentelėje.

16 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-7-1-788/2024 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
V. B. nuteistas pagal BK 228 str. 2 d. už tai, kad būdamas valstybės tarnautojas – Lietuvos apeliacinio teismo teisėjas siekdamas neteisėtais veiksmais padėti savo vaikystės draugui V. V., pažadėjo neteisėtai paveikti Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininką A. K., kad šis Lietuvos apeliaciniame teisme gautų baudžiamąją bylą, pagal V. V. apeliacinį skundą neteisėtai paskirtų nagrinėti V. B. pageidaujama teisėjui ir taip sudarytų sąlygas V. B. padaryti jam neteisėtą poveikį. Dėl BK 226 str. 3 d. kaltinimo V. B. ir V. V. išteisinti. LR generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento prokurorė kasaciniu skundu nurodė, jog apeliacinės instancijos teismas netinkamai kvalifikavo V. V. veiksmus ne kaip rengimąsi padaryti nusikalstamą veiką pagal BK 21 str. 1 d., 226 str. 3 d., o kaip tyčios iškėlimą aikštėn, nors V. V. atliko būtinus veiksmus nusikalstamai veikai pasirengti, todėl prašė panaikinti nuosprendžio dalį, dėl V. V.	„Asmeninė nauda“ suponuoja išvadą, kad naudos gavėjas pirmiausia yra pats šio nusikaltimo subjektas, todėl tam, kad piktnaudžiavimas įgautų didesnę pavojingumą ir atitiktų kvalifikuotosios piktnaudžiavimo sudėties požymius, turi būti nustatyta, kad tokios naudos buvo siekiama pačiam piktnaudžiautojui ar jo artimiems asmenims. Vien tik dvasinio, emocinio turinio nauda, kuri gaunama teikiant pagalbą bei paramą draugui ar kitam asmeniui, nors ir neteisėtą, neturi būti suprantama kaip BK 228 str. 2 d. kvalifikuojantis požymis. Byloje nustatytų aplinkybių akivaizdžiai nepakanka išvadai, kad V. V. ir V. B. ryšys buvo toks artimas, jog pagrįstų BK 228 str. 2 d. nurodyto motyvo inkriminavimą, todėl konstatuotina, kad apeliacinės instancijos teismas, kvalifikuodamas V. B. veiką pagal BK 228 str. 2 d., netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą. Prokurorės apeliacinio skundo suformuluotas prašymas V. V. veiksmus kvalifikuoti kaip rengimąsi padaryti nusikalstamą veiką pagal BK 21 str. 1 d., 226 str. 3 d. yra atmestinas, nes byloje esančių įrodymų vertinimas leido konstatuoti, kad V. B. ir V. V. tarėsi dėl tokio papirkimo, tačiau nė vienas jų nesiėmė jokių konkrečių veiksmų šiam susitarimui įgyvendinti. Nuteistojo V. B. gynėjo kasacinio skundo argumentai, atmestini, nes teismas konstatavo,	LAT nutarė, LR generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento prokurorės kasacinį skundą atmesti ir V. B. padarytą nusikalstamą veiką perkvalifikuoti iš BK 228 str. 2 d. į BK 228 str. 1 d. ir paskirti jam 240 MGL (12 000 Eur) dydžio bauda.

išteisinimo pagal BK 226 str. 3 d., ir perduoti iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka. Nuteistojo V. B. gynėjas, nurodė, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai pripažino, kad kriminalinės žvalgybos metu gauti duomenys atitinka teisėtumo reikalavimą, todėl prašė palikti galioti apygardos teismo teisėjų kolegijos nuosprendį.	kad V. B. nusikalstamai piktnaudžiavo tarnybine padėtimi ir viršijo jam suteiktus įgaliojimus, savo veiksmais sulaužė teisėjo priesaiką, diskreditavo teisėjo vardą, iškreipė teisėjo tarnybos veiklos principus, sumenkino visuomenės pasitikėjimą teismu ir taip padarė didelę žalą teismų reputacijai ir valstybei, o kriminalinės žvalgybos veiksmai prieš V. B. buvo atlikti teisėtai, remiantis faktiniais duomenimis, kurie nepažeidė V. B. teisių.	
--	--	--

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2024 m. gegužės 14 d. nutartį byloje Nr. 2K-7-1-788/2024

Išanalizuotoje byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl LR BK 228 str. 2 d. ir 21 str. 1 d., 226 str. 3 d. taikymo. Kasacinis teismas, argumentuotai išaiškinęs veikų taikymo aspektus, atmetė prokurorės apeliacinio skundo suformuluotą prašymą dėl V. V. veiksmų kvalifikavimo kaip rengimąsi padaryti nusikalstamą veiką pagal LR BK 21 str. 1 d., 226 str. 3 d., „nes byloje esančių įrodymų vertinimas leido konstatuoti, kad V. B. ir V. V. tarėsi dėl tokio papirkimo, tačiau nė vienas jų nesiėmė jokių konkrečių veiksmų šiam susitarimui įgyvendinti“. Taip pat kasacinis teismas išnagrinėjęs nuteistojo V. B. gynėjo kasacinio skundo argumentus, nutarė atmesti skundą, nes teismas konstatavo, „kad V. B. nusikalstamai piktnaudžiavo tarnybine padėtimi ir viršijo jam suteiktus įgaliojimus, savo veiksmais sulaužė teisėjo priesaiką, diskreditavo teisėjo vardą, iškreipė teisėjo tarnybos veiklos principus, sumenkino visuomenės pasitikėjimą teismu ir taip padarė didelę žalą teismų reputacijai ir valstybei“.

Šioje išanalizuotoje byloje atskleidžiamas LR BK 228 str. 2 d. kvalifikavimo aspektas, dėl kurio šioje byloje nusikalstama veika buvo netinkamai kvalifikuota pagal minėto straipsnio dalį. Teismas nurodė, kad „piktnaudžiavimas įgautų didesnę pavojingumą ir atitiktų kvalifikuotosios piktnaudžiavimo sudėties požymius, turi būti nustatyta, kad tokios naudos buvo siekiama pačiam piktnaudžiautojui ar jo artimiems asmenims. Vien tik dvasinio, emocinio turinio nauda, kuri gaunama teikiant pagalbą bei paramą draugui ar kitam asmeniui, nors ir neteisėtą, neturi būti suprantama kaip BK 228 str. 2 d. kvalifikuojantis požymis“. Teismas pagal bylos faktines aplinkybes, nustatė, jog „byloje nustatytų aplinkybių akivaizdžiai nepakanka išvadai, kad V. V. ir V. B. ryšys buvo toks artimas, jog pagrįstų BK 228 str. 2 d. nurodyto motyvo inkriminavimą, todėl konstatuotina, kad apeliacinės instancijos teismas, kvalifikuodamas V. B. veiką pagal BK 228 str. 2 d., netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą“ (LAT 2024 m. gegužės 14 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-7-1-788/2024). Šiuo atveju teismas remdamasis šiuo motyvu, perkvalifikavo nusikalstamą veiką iš LR BK 228 str. 2 d. į 228 str. 1 d.

Galima konstatuoti, jog teismas pagal bylos faktines aplinkybes skirtingai interpretavo artimo ryšio suvokimą, todėl padarė esminius kvalifikavimo pažeidimus. Išnagrinėtoje byloje išryškėjo ne tik teismų skirtingas suvokimas, bet ir įrodymų trūkumas, kad kvalifikuoti V. V. veiksmus kaip rengimąsi padaryti nusikalstamą veiką pagal LR BK 21 str. 1 d., 226 str. 3 d. Šios bylos aptarta

analizė patvirtina skirtingų nuomonių išsiskyrimą ir įrodymų trūkumo problematiką, kvalifikuojant korupcines nusikalstamas veikas ir praplečia mokslinės literatūros analizės spektrą kvalifikuojant nusikalstamą veiką pagal LR BK 228 str. 2 d., kuri atitiktų sudėties požymius nustatant naudos gavėją.

Toliau atliekant šio tyrimo analizinę, paskutinė pasirinkta analizei byla yra LAT 2025 m. sausio 16 d. baudžiamoji byla 2K-32-648/2025, kurioje nuteistojo T. L. už LR BK 229 str. ir 139 str. 1 d., gynėjas prašė panaikinti apylinkės teismo ir apygardos teismo teisėjų kolegijos nuosprendžius ir bylą T. L. nutraukti. Šios bylos esmė susisteminta ir pateikta 17 lentelėje.

17 lentelė. LAT baudžiamosios bylos Nr. 2K-32-648/2025 analizė

Bylos esmė	Teismo motyvai	Bylos baigtis
T. L. pagal BK 229 str. ir BK 139 str. 1 d. nuteistas už tai, kad, būdamas valstybės pareigūnas, vykdydamas tarnybines pareigas, norėdamas atlikti V. S. detalią sulaikytojo apžiūrą ir kratą, panaudojo prieš sulaikytąjį perteklinę fizinę prievartą, taip padarydamas nesunkų ir nežymų sveikatos sutrikdymą. Nuteistojo T. L. gynėjas kasaciniu skundu nurodė, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai netinkamai aiškino BK 229 str. nustatyto nusikaltimo objektyvųjį požymį – netinkamą tarnybinių pareigų atlikimą, nenustatė nusikaltimo sudėties objektyviojo požymio – priežastinio ryšio tarp veikos ir padarinių bei subjektyviojo požymio – kaltės, todėl prašė panaikinti apylinkės teismo ir apygardos teismo teisėjų kolegijos nuosprendžius ir bylą nutraukti.	Nustačius, jog asmuo turėjo teisę atlikti tam tikrus veiksmus, darančius žalą kito asmens teisėms, laisvėms ar teisėtiems interesams, tačiau jų atlikimas pagal konkrečios situacijos aplinkybes buvo negalimas arba nebuvo būtinas, turėtų būti konstatuojamas įgaliojimų viršijimas. Taigi teismai, darydami išvadą, kad nuteistasis padarė pavojingą veiką – netinkamai atliko savo tarnybines pareigas, panaudodamas perteklinę fizinę prievartą, turėjo ne tik įvertinti fizinės prievartos naudojimo sąlygas, bet ir į Policijos įstatymo 27 str. nustatytus prievartos naudojimo pagrindus. Teisės aktų tariami pažeidimai, kurie nėra susiję priežastiniu ryšiu su kilusiais padariniais, neturi būti inkriminuojami asmeniui, ypač tai liečia bendro pobūdžio teisės aktus, kurie nustato įpareigojimus veikti ne konkrečias pareigas ar konkretų veiksmą. Nagrinėjamoje byloje T. L. yra inkriminuotos dvi bendro pobūdžio teisės normos, kurių žemesnės instancijos teismai neatskleidė pažeidimo turinio, atsižvelgiant į pareikšto kaltinimo esmę. Vertinant prievartos proporcingumą, būtina atsižvelgti tiek į asmens, prieš kurį panaudota prievarta, tiek pareigūno veiksmus, t. y. ar asmuo priešinosi pareigūnams, ar vykdė teisėtus reikalavimus, o pareigūnas ar laikėsi teisės aktuose nustatytų įgaliojimų ir panaudojo jėgą tiek, kiek buvo būtina, atsižvelgdamas į visas aplinkybes. Nagrinėjamoje byloje teismai neįvertino visų įvykio aplinkybių, dėl kurių nukentėjusysis patyrė fizinę žalą, nuteistasis fizinę prievartą panaudojo teisėtai, dėl nukentėjusiojo veiksmų nevykdant teisėtų pareigūnų nurodymų ir siekdamas užtikrinti savo saugumą. Byloje yra nustatyta, kad įvykio metu nukentėjusiajam buvo nesunkiai ir nežymiai sutrikdyta sveikata, tačiau teismai nenustatė, jog nukentėjusysis buvo tyčia mušamas.	LAT daro išvadą, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai padarė nepagrįstas išvadas, jog T. L. netinkamai atliko savo tarnybines pareigas, neteisingai aiškino veikos padarymo metu galiojusias Policijos įstatymo nuostatas, nustačiusias prievartos naudojimo sąlygas ir pagrindus, dėl to netinkamai buvo pritaikytas ir baudžiamasis įstatymas, todėl nutarė, panaikinti apylinkės teismo ir apygardos teismo teisėjų kolegijos nuosprendžius ir baudžiamąją bylą T. L. nutraukti

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal LAT 2025 m. sausio 16 d. nutartį byloje Nr. 2K-32-648/2025

Paskutinėje analizuojamoje byloje nagrinėjamas klausimas dėl netinkamo LR BK 229 str. taikymo, neatskleidžiant bendro pobūdžio teisės aktų turinio, kurie nėra susiję priežastiniu ryšiu su kilusiais padariniais. Šioje byloje buvo vertinami „teisės aktų tariami pažeidimai, kurie nėra susiję priežastiniu ryšiu su kilusiais padariniais, neturi būti inkriminuojami asmeniui, ypač tai liečia bendro pobūdžio teisės aktus, kurie nustato įpareigojimus veikti ne konkrečias pareigas ar konkretų veiksmą“ (LAT 2025 m. sausio 16 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-32-648/2025). Kasacinis teismas

nurodė, kad „vertinant prievartos proporcingumą, būtina atsižvelgti tiek į asmens, prieš kurį panaudota prievarta, tiek pareigūno veiksmus, t. y. ar asmuo priešinosi pareigūnams, ar vykdė teisėtus reikalavimus, o pareigūnas ar laikėsi teisės aktuose nustatytų įgaliojimų ir panaudojo jėgą tiek, kiek buvo būtina, atsižvelgdamas į visas aplinkybes“ (LAT 2025 m. sausio 16 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-32-648/2025). LAT nustatė, jog „teismai neįvertino visų įvykio aplinkybių, dėl kurių nukentėjusysis patyrė fizinę žalą, nuteistasis fizinę prievartą panaudojo teisėtai, dėl nukentėjusiojo veiksmų nevykdant teisėtų pareigūnų nurodymų ir siekdamas užtikrinti savo saugumą“, todėl „pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai padarė nepagrįstas išvadas, jog T. L. netinkamai atliko savo tarnybines pareigas, neteisingai aiškino veikos padarymo metu galiojusias Policijos įstatymo nuostatas, nustačiusias prievartos naudojimo sąlygas ir pagrindus, dėl to netinkamai buvo pritaikytas ir baudžiamasis įstatymas“ (LAT 2025 m. sausio 16 d. baudžiamoji byla Nr. 2K-32-648/2025).

Apibendrinant šios bylos analizę, kvalifikuojant šio pobūdžio veiką, teismai turi ne tik nustatyti nusikalstamos veikos sudėties požymius, bet ir įvertinti bendro pobūdžio teisės aktus, kurie nėra susiję priežastiniu ryšiu su kilusiais padariniais ir nustato specialusis subjekto ar jam tapatus asmens įpareigojimus veikti ne konkrečias pareigas ar konkretų veiksma. Tai reiškia, kad kvalifikuojant LR BK 229 str. turi būti išnagrinėjamos valstybės tarnautojo pareigos, norint nustatyti, jog tos pareigos buvo neatliktos arba netinkamai atliktos.

Atliekant šios praktinės dalies analizę, buvo siekiama išanalizuoti korupcinių nusikalstamų veikų problematiką teismų praktikoje. Apibendrinant atliktų bylų analizę ir aptarimą neabejotinai darytina išvada, jog kvalifikuojant korupcinių nusikaltimų veikas dažniausiu atveju problematika kyla dėl didelės žalos nustatymo ir įrodinėjamų aplinkybių. Atsižvelgiant į nustatytas kvalifikavimo problemas yra būtinas aiškesnis ir nuoseklesnis teisinis reguliavimas siekiant užtikrinti tinkamą korupcinių veikų kvalifikavimą teismų sistemoje ir sustabdyti teisinių spragų atsiradimui.

3.2. Korupcija ir korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo aktualijos ekspertų praktikoje

Sekantis tyrimas – interviu su dviem pasirinktais ekspertais. Pirmoji interviu ekspertė Klaipėdos apygardos teismo baudžiamųjų bylų skyriaus teisėja ir kitas ekspertas– buvęs STT pareigūnas.

Interviu tikslas – atskleisti pagrindinius iššūkius, su kuriais susiduria ekspertai kvalifikuodami korupcines nusikalstamas veikas. Atlikus interviu, atliekama turinio analizė, siekiant sistemingai atskleisti ir aptarti tyrimo rezultatus (Luo, 2019). Gauti ekspertų interviu duomenys atliekant duomenų analizę susisteminti į 7 lenteles, perteikiant tyrimo aktualumą ir esmę.

18 lentelėje pateikiama ekspertų darbe dažniausiai pasitaikę korupcijos tipai ir nusikalstamos veikos.

18 lentelė. Dažniausiai pasitaikantys korupcijos tipai ir nusikalstamos veikos

Kategorijos	Subkategorijos	Interviu teiginys
Dažniausiai pasitaikę korupcijos tipai	Smulki	„Praktikoje teko tirti, kontroliuoti tyrimą ir nagrinėti dažniau smulkia <...>“. (T, 6)
	Viešojo administravimo	„<...> keletą stambesnių viešojo administravimo <...>“. (T, 6-7)
	Privataus sektoriaus	„<...> privataus sektoriaus korupciją“. (T, 7)
	Stambi	„<...> Daugiausiai teko tirti stambią sisteminę korupciją <...>“. (R, 90)
	Politinė	„<...> Teko tirti, bei dalyvauti tiriant ir politinės korupcijos bylas <...>“. (R, 91)
Dažniausiai pasitaikančios korupcinės nusikalstamos veikos	Kyšininkavimas	„Savo profesinėje veikloje daugiausiai esu susidūrusi su kyšininkavimo <...>“. (T, 14)
		„<...> Negalėčiau išskirti kurių buvo daugiau kurių mažiau, gal šiek tiek daugiau buvo kyšininkavimo (BK 225 str.) <...>“. (R, 106-107)
	Papirkimas	„<...> papirkimo <...>“. (T, 14)
		„<...> ir papirkimo (BK 227 str.) <...>“. (R, 107)
	Piktnaudžiavimas	„<...> piktnaudžiavimo atvejais <...>“. (T, 15)
„<...> bei piktnaudžiavimo (BK 228 str.) <...>“. (R, 107-108)		

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ekspertų interviu tyrimo rezultatus, 2025

Atliekant ekspertų interviu analizę šioje lentelėje buvo išskiriamos dvi kategorijos (dažniausiai pasitaikę korupcijos tipai ir dažniausiai pasitaikančios korupcinės nusikalstamos veikos). Pateikta informacija leido suprasti kokio tipo korupcija ir kokios korupcinės nusikalstamos veikos pasitaiko dažniausiai teisinėje sistemoje.

Pirmoje kategorijoje, tyrimo dalyvis nurodė, jog praktikoje dažniausiai pasitaikę korupcijos tipai – smulkusis ir keletą stambių viešojo administravimo ir privataus sektoriaus korupcijos tipų. Pasak antrojo tyrimo dalyvio, dažniausiai pasitaikę korupcijos tipai yra stambi ir politinė. Ko pasekoje galime matyti, jog šių ekspertų darbo srityje dažniausiai teko tirti/nagrinėti skirtingus korupcijos tipus. Išvardinti ekspertų dažniausiai pasitaikantys korupcijos tipai yra esminiai korupcijos pasireiškimo būdai, į kuriuos turėtų būti kreipiamas didžiausias dėmesys, siekiant šių tipų korupciją sumažinti.

Antroje išskiriamoje lentelės kategorijoje abu ekspertai išskiria tas pačias dažniausiai pasitaikančias korupcinės nusikalstamos veikas jų praktikoje t.y. kyšininkavimas, papirkimas ir piktnaudžiavimas. Vadovaujantis šių ekspertų patirtimi, akivaizdu ne tik su kokiomis korupcinėmis veikomis tenka susidurti dažniausiai, bet ir kurias nusikalstamas veikas tenka kvalifikuoti dažniausiai. Kyšininkavimas – tai yra pagrindinė nusikalstama veika, apie kurią ir mokslinės literatūros analizėje yra plačiai pasisakoma tokių autorių kaip Pakštaičio, Neveros, Ashyrov ir Masso bei išskiriama šios veikos daroma žala.

Apibendrinant gautą informaciją darytina išvada, kad šios informacijos atskleidimas atveria kryptį, ties kuriomis veikomis reikia įdėti didesnę indėlį, imtis atitinkamų strategijų šių veikų mažinimui ir kurie korupcijos tipai pasitaiko dažniausiai.

Sekančioje interviu rezultatų lentelėje (žiūr. 19 lent.) pateikiama ekspertų išskiriami subjektai/sritys, kuriuose dažniausiai tenka tirti/nagrinėti korupcinius nusikaltimus.

19 lentelė. Korupcinių nusikalstamų veikų subjektai/sritys

Kategorijos	Subkategorijos	Interviu teiginys	
Korupcinių nusikalstamų veikų subjektai/sritys privačiame sektoriuje	Korupcija statybos ir projektavimo srityje	„<...> statyboje ir projektavime <...>“. (R, 115)	
	Korupcija advokatūros srityje	„<...> advokatūroje <...>“. (R, 114)	
Korupcinių nusikalstamų veikų subjektai/sritys viešajame sektoriuje	Korupcija teismų srityje	„<...> teismuose <...>“. (R, 114)	
	Korupcija aplinkosaugos srityje	„<...> aplinkos apsaugoje <...>“. (R, 115)	
	Korupcija teritorijų planavimo srityje	„<...> teritorijų planavime <...>“. (R, 115)	
	Korupcija savivaldybės srityje		„Dažniausiai savivaldybės darbuotojų <...>“. (T, 19)
			„<...> tirti korupciją vietos savivaldoje <...>“. (R, 114)
	Korumpuoti policijos pareigūnai	„<...> policijos pareigūnų padarytas nusikalstamas veikas“. (T, 19-20)	
	Korupcija antsolių srityje	„<...> antstolių veikloje <...>“. (R, 114)	
Korupcija viešųjų pirkimų srityje	„<...> viešuosiuose pirkimuose <...>“. (R, 115)		

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ekspertų interviu tyrimo rezultatus, 2025

Šioje lentelėje buvo išskiriamos dvi kategorijos (korupcinių nusikalstamų veikų subjektai/sritys privačiame sektoriuje ir viešajame sektoriuje). Pateiktos informacijos esmė yra suvokti kokių sričių atstovų atliekamus korupcinius nusikaltimus dažniausiai tenka tirti/nagrinėti ir kokias korupcines veikas tenka dažniausiai kvalifikuoti.

Pagal atliktą analizę lentelėje galime matyti, jog daugiausiai pasižymi korupcinio pobūdžio nusikaltimais viešojo sektoriaus sričių atstovai. Tyrimo dalyviai pamini bendrai vieną viešojo sektoriaus sritį t.y. savivaldybę. Šių nuomonių sutapimas tik patvirtina šios srities atstovų faktą kaip pagrindinį dažniausiai pasižyminti korupcinių nusikalstamų veikų subjektą.

Pirmas tyrimo dalyvis (teisėja) išskiria tik du dažniausiai pasitaikiusius praktikoje sričių subjektus korupciniuose nusikaltimuose, t.y. policijos pareigūnai ir savivaldybės darbuotojai. O SST pareigūnas nurodo platesnį sarašą įvairių sričių subjektų, kurie jo praktikoje dažniausiai pasitaikė tirti atliekančius korupcines nusikalstamas veikas. Šių subjektų išskyrimas tik patvirtina mokslinės literatūros analizėje išskirtas rizikingiausias sritis ir LR STT atlikto tyrimo (žiūr. 4 lent.) apie trijų skirtingų respondentų grupių nuomones, kurie išskiria labiausiai korumpuotas sritis.

Atsižvelgiant į ekspertų pateiktos informacijos duomenis, galima suvokti kokiose srityse turi būti skiriamas didesnis dėmesys siekiant kovoti su korupcija, imamasi papildomų veiksmų, įvedant papildomus reikalavimus šioms įstaigoms/institucijoms. Konstatuojant šių duomenų svarbą yra svarbu ne tik kovojant su korupcija, bet ir tinkamai ją kvalifikuojant, nes vienas iš nusikalstamos veikos sudėčių elementas yra nustatyti nusikalstamos veikos subjektą.

Trečioje interviu rezultatų lentelėje (žiūr. 20 lent.) pateikiama ekspertų nuomonė apie LR BK 228¹ str. kvalifikavimo ypatumus.

20 lentelė. LR BK 228¹ str. kvalifikavimas

Kategorijos	Subkategorijos	Interviu teiginys
LR BK 228 ¹ str. sudėties elementai	Subjektas	„<...> Kvalifikavimo ypatumai: specialusis subjektas, turintis teisę atlikti nustatytus įregistravimo veiksmus <...>“. (T, 24-25)
	Objektas	„<...> nusikalstamos veikos objektas – valdymo tvarka, nusikaltimo <...>“. (T, 25-26)
	Dalykas	„<...> nusikaltimo dalykas – nustatyta teisių įregistravimo tvarka, nusikalstamos veikos <...>“. (T, 26-27)
	Objektyvioji pusė	„<...> objektyvioji pusė – turi būti nustatytos tokios tvarkos pažeidimo faktas, nusikalstamos veikos <...>“. (T, 27-28)
	Subjektyvioji pusė	„<...> subjektyvioji pusė – veika daroma tyčia“. (T, 28)
LR BK 228 ¹ str. taikymas	Kitos priemonės	„<...> už tokius pačius veiksmus yra numatyta civilinė atsakomybė ir paprastai kilus ginčui dėl neteisėto teisių į daiktą įregistravimo jis yra sprendžiamas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka <...>“. (R, 130-132)
	Kraštutinė priemonė	„<...> demokratinėje visuomenėje baudžiamoji atsakomybė yra laikytina kraštutine priemone (ultima ratio) ir ji taikoma tik tada, kai neteisėtais veiksmais pažeistus teisinius gėrius yra neįmanoma atstatyti švelnesnėmis teisinėmis priemonėmis <...>. Dėl to ši nusikalstama veika, <...> naudojama pakankamai retai <...>“. (R, 146-150)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ekspertų interviu tyrimo rezultatus, 2025

Šioje lentelėje buvo išskiriamos dvi šios veikos kategorijos (LR BK 228¹ str. sudėties elementai ir taikymas). Ši veika, atliekant eksperto interviu, išsikiriama dėl informacijos stokos ir praktikos. Pateiktos informacijos esmė yra praplėsti ir suvokti šios veikos turimos mokslinės literatūros analizės teoriją kvalifikavimo prasme.

Tyrimo dalyvė T, atsakydama į interviu klausimą apie LR BK 228¹ str. kvalifikavimą iškyrė sudėties elementus, pagal kuriuos teismai nagrinėja ar buvo tinkamai kvalifikuota korupcinė nusikalstama veika – neteisėtas teisių į daiktą įregistravimas. Šios informacijos pateikimas atskleidžia šios veikos kvalifikavimą ir praplečia turimos mokslinės literatūros analizės informaciją. Sekantis interviu ekspertas E. R. interviu metu pažymėjo, jog „<...> šios nusikalstamos veikos <...> buvo labai nedaug ir tai parodo, kad iš esmės ši teisės norma neveikia. <...> pagrindinė to priežastis buvo ir yra tai, kad už tokius pačius veiksmus yra numatyta civilinė atsakomybė ir paprastai kilus ginčui dėl neteisėto teisių į daiktą įregistravimo jis yra sprendžiamas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka <...>“. Ši eksperto informacija atskleidžia, dėl ko teismų praktikoje ir mokslinėje literatūroje nėra plačiai išaiškinama ši veika, nes tai yra kraštutinė priemonė (ultima ratio), kuri yra kaip alternatyvi priemonė kai neteisėtais veiksmais pažeidžia teisinius gėrius ir yra neįmanoma atstatyti švelnesnėmis teisinėmis priemonėmis. Šios nusikalstamos veikos informacijos stoka sukelia abejonių jos veiksmingumu ir taikymu. Atliekant šios veikos mokslinės literatūros analizę ir bylų analizę buvo susiduriama tu šios veikos informacijos stoka ne tik mokslinėje literatūroje bet pastebėtina stoka ir teismų praktikoje. Nebuvo

раста LAT praktikos, kuri yra esminis teisės šaltinis, išaiškinantis nusikalstamos veikos kvalifikavimą.

Aptariant ekspertų pateiktos informacijos esmę galime konstatuoti, jog ši teisės norma neveikia, o dėl informacijos stokos sukelia abejonių jos teisingam kvalifikavimui. Ko pasekoje kyla teisinių spragų šios veikos klestėjimui pasinaudojant spragomis.

Ketvirtoje interviu rezultatų lentelėje (žiūr. 21 lent.) pateikiami ekspertų išskiriamos problemos kvalifikuojant, tiriant, nagrinėjant ir įrodinėjant korupcinių nusikaltimų veikas.

21 lentelė. Korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo, tyrimo, nagrinėjimo ir įrodinėjimo kliūtys

Kategorijos	Subkategorijos	Interviu teiginys
Kvalifikavimo problemos	Kompleksinės schemos	„<...> kurias sudaro daugialypės įvairios schemos <...>“. (T, 31)
		„<...> užmaskuoti nevienkartiniai veiksmai imituojamais teisėtais veiksmais <...>“. (T, 32)
	Žalos dydis	„<...> sudėtingiausia inkriminuoti ir įrodyti didelės žalos požymį LR BK 228 str. ir 229 str. Šis požymis yra vertinamasis tada kai nusikalstama veika padaroma didelė neturtinė žala <...>“. (R, 154-155)
	Įrodymų apimtis	„<...> įrodymų nepakankamumu <...>“. (T, 38)
		„<...> neišsamiu ikiteisminiu tyrimu <...>“. (T, 38)
		„<...> reikia surinkti daug tyrimui reikšmingų duomenų, kurių pakaktų įrodyti, kad asmuo arba asmenys yra kalti padarę jiems inkriminuotas nusikalstamas veikas <...>“. (R, 173-174)
Procesiniai pažeidimai	„<...> nekokybiškai, pažeidžiant BPK normas, atliktais ikiteisminio tyrimo veiksmais <...>“. (T, 38-39)	
Pertelkinis kaltinimas	„<...> pernelyg ir nepagrįstais išplėsta kaltinimo apimtimi“. (T, 39-40)	
Korupcinių veikų tyrimo ir nagrinėjimo sunkumai	Teisės reguliavimas	„<...> iš dalies sąlygoja sudėtingesnę jos ištyrimą ir nagrinėjimą teisme nuolat kintantys teisės aktai <...>“. (T, 56-57)
		„<...> dėl teisinio reguliavimo ne visiško aiškumo kyla įvairios problemos ir manau, kad kai kuriais atvejais teisinis reglamentavimas turėtų būti aiškesnis ir konkretesnis <...>“. (R, 200-202)
	Biurokratizmas	„<...> per didelis ir painus įvairių procedūrų biurokratinis mechanizmas“. (T, 57-58)
		„<...> tiriant daugelį korupcinių nusikalstamų veikų yra susiduriama su subjektais, kuriems taikomas imunitetas nuo baudžiamojo persekiojimo <...>“. (R, 197-198)
Skirtingas vertinimas	„<...> labai dažnai atsiranda nuomonių skirtumai tarp prokurorų ir teismų, bei tarp skirtingų instancijų teismų, vertinant didelę neturtinę žalą <...>“. (R, 157-158)	
	„<...> dažnai dar atsitinka taip, kad esant iš esmės tapačioms bylų faktinėms aplinkybėms teismai tame tarpe ir kasacinis teismas įverina jas skirtingai <...>“. (R, 195-197)	
Įrodinėjimo problematika	Liudytoju parodymai	„<...> nagrinėjant bylą dažnai liudytojai dėl ilgo praėjusio laiko tiksliai nebeprisimena įvykio aplinkybių <...>“. (T, 50-51)
	Ilgas laiko tarpas	„<...> išreikalaujant papildamus įrodymus taip pat dėl praėjusio laiko, prarandama galimybė juos gauti“. (T, 51-52)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ekspertų interviu tyrimo rezultatus, 2025

Šioje lentelėje buvo išskiriamos trys kategorijos, kurios atskleidžia kvalifikavimo problemas, korupcinių veikų tyrimo ir nagrinėjimo sunkumus ir įrodymų problematiką. Pateiktos informacijos esmė yra atkleisti esmines problemas kvalifikuojant, tiriant, nagrinėjant ir įrodinėjant korupcines nusikalstamas veikas ir atsakant į tyrimo iškeltą probleminį klausimą.

Pirmoje kategorijoje, analizuojant kvalifikavimo problemas tyrimo dalyvis T atskleidžia visą kompleksą įvairių problemų, kurios apsunkina korupcinio pobūdžio veikų kvalifikavimą. Kompleksinės schemos, įrodymų apimtis, procesiniai pažeidimai ir perteklinis kaltinimas, pasak tyrimo dalyvės, tai yra esminės problemos, su kuriomis yra susiduriama kvalifikuojant veikas. Anot E. R. sudėtingiausia inkriminuoti ir įrodyti didelės žalos požymį LR BK 228 str. ir 229 str.

Aptariant šios kategorijos analizę, galima nustatyti, kad kvalifikavimo problemos pagrinde susideda iš didelės įrodymų apimties, daugialypių schemų, veiksmų maskuotės, žalos dydžio įrodinėjimo. Šių problemų atskleidimas yra šio tyrimo viena iš pagrindinių išsikeltų probleminių klausimų atsakymas.

Antroje kategorijoje nagrinėjami korupcinių veikų tyrimo ir nagrinėjimo sunkumai. Šioje analizėje pastebėtina, jog tyrimo dalyviai praktikoje susiduria su vienodo pobūdžio sunkumais, kas parodo šių teiginių pagrįstumą, jog tai nėra vienkartinio pobūdžio priežastys. Abu tyrimo dalyviai vienodai pažymi, jog sunkumai kyla dėl teisės reguliavimo ir esamo biurokratizmo. Ekspertas E. R. pažymi vieną papildomą priežastį, kuri prisideda prie sunkesnio bylos nagrinėjimo t.y. institucijų skirtingas aplinkybių vertinimas.

Aptariant ekspertų atsakymus, besikeičiantys teisės aktai, subjektų imunitetas nuo baudžiamojo persekiojimo, painus ir neaiškus teisinis reguliavimas tik sukelia tarp institucijų skirtingą vertinimą, ko pasekoje ir komunikacijos problemų, kas sukelia tik sudėtingesnę korupcinių nusikalstamų veikų tyrimą ir nagrinėjimą.

Trečioje kategorijoje aiškinamasi įrodinėjimo problematika. Tyrimo dalyviai nurodė vieną iš kvalifikavimo problemų įrodymų trūkumą, jog reikia surinkti pakankamai įrodymų įrodinėjant asmens kaltę. Analizuojant įrodymų problematiką tyrimo dalyvis T nurodo priežastis, dėl kurių kyla minėta problema kvalifikuojant korupcinius nusikaltimus.

Aptariant šios kategorijos tyrimo rezultatus pagrindinė problematika iškylo dėl ilgo laiko tarpo užsitęsusio tyrimo ir arba nagrinėjimo, kas sudaro aplinkybes įrodymų trūkumui.

Penktoje interviu rezultatų lentelėje (žiūr. 22 lent.) ekspertai nurodo aplinkybes, dėl kurių inkriminuotas korupcines nusikalstamas veikas tenka perkvalifikuoti, išteisinti arba šalinti pasikeitusias aplinkybes.

22 lentelė. Korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo ypatumai

Kategorijos	Subkategorijos	Interviu teiginys
Kvalifikavimo pasikeitimai	Tarnybinis pažeidimas	„<...> asmens išteisinimu, nustačius, kad yra padarytas tarnybinis <...> o ne nusikaltimas <...>“. (T, 43-45)

	Drausminis pažeidimas	„<...>asmens išteisinimu, nustatčius, kad yra padarytas <...> drausminis pažeidimas, o ne nusikaltimas <...>“. (T, 43-45)
	Neįrodytos aplinkybės	„<...> tenka kvalifikuojant veikas šalinti neįrodytas <...> kaltinime inkriminuotas aplinkybes, nekeičiant pačios nusikalstamos veikos aplinkybės <...>“. (T, 45-46)
	Perteklinės aplinkybės	„<...> ar perteklines kaltinime inkriminuotas aplinkybes, nekeičiant pačios nusikalstamos veikos aplinkybės“. (T, 45-46)
Perkvalifikavimas priežastys	Tyrimo aplinkybės	„<...> keičiasi tyrimo aplinkybės ir gana dažnai atsižvelgiant į surinktus duomenis tenka perkvalifikuoti nusikalstamas veikas, arba papildomai inkriminuoti ir kitas ekonominio ne tik korupcinio, pobūdžio nusikalstamas veikas <...>“. (R, 177-179)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ekspertų interviu tyrimo rezultatus, 2025

Atliekant analizę lentelėje buvo išskiriamos dvi kategorijos, kurios atskleidžia (kvalifikavimo pasikeitimai ir perkvalifikavimo priežastys). Surinktos informacijos esmė yra atskleisti kvalifikavimo pasikeitimus, dėl kurių tenka asmenis išteisinti arba šalinti neįrodytas arba perteklines aplinkybes ir perkvalifikavimo priežastis.

Analizuojant pirmąją kategoriją, Teisėja interviu metu yra pažymėjusi, jog su perkvalifikavimu itin dažnai nesusidūre, labiau yra susidūrusi su išteisinimu nustatčius, kad padarytas tarnybinis arba drausminis pažeidimas, o ne inkriminuotas korupcinis nusikaltimas. Taip pat su aplinkybėmis kurios yra neįrodytos arba perteklinės, bet ne keičiančios nusikalstamos veikos aplinkybių.

Aptariant šių duomenų analizę galima konstatuoti, jog teismai nagrinėdami gautus duomenis surinkti ikiteisminio tyrimo metu aplinkybės būna neįrodytos arba perteklinės, o kitu atveju nustatomas nepadarytas nusikaltimas. Tai atskleidžia nekokybiškai atliekamą ikiteisminį tyrimą.

Sekančioje kategorijoje ekspertas E. R. atskleidžia viena perkvalifikavimo priežastį t.y. tyrimo aplinkybių pasikeitimas, atsirandant daugiau aplinkybių veikas tenka perkvalifikuoti arba papildomai inkriminuoti kitas veikas.

Apibendrinant surinktų rezultatų duomenis galime daryti bendrą išvadą, jog tinkamam kvalifikavimui turi būti atliktas pilnas ir išsamus ikiteisminis tyrimas, nustatant visas faktines aplinkybes kurios įrodytų ir nebūtų perteklinės kvalifikuojant šio pobūdžio veikas.

Prieš paskutinėje interviu rezultatų analizės lentelėje (žiūr. 23 lent.), pagal ekspertų teiginius lentelėje susisteminama korupcijos daromą žalą visuomenei.

23 lentelė. Korupcijos žala

Kategorijos	Subkategorijos	Interviu teiginys
Žala visuomenei	Pasitikėjimo žala	„Pakertamas visuomenės pasitikėjimas valstybe <...>“. (T, 60)
		„<...> jos institucijomis <...>“. (T, 60)
		„<...> pareigūnais <...>“. (T, 60)
		„<...> valstybės tarnautojais“. (T, 61)
		„<...> mažina pasitikėjimą politine sistema, valdžia, teisėsauga, sukelia visuomenės nepasitikėjimą valdžios institucijomis <...>“. (R, 219-220)
	Ekonominė žala	„Ekonominė <...>“. (R, 219)
Politinė žala	„<...> politinė <...>“. (R, 219)	
Viešųjų paslaugų žala	„<...>apriboja viešųjų paslaugų teikimą bei prieinamumą visuomenei“. (R, 220-221)	

		„<...> Trukdo gauti kokybiškas viešąsias paslaugas <...>“. (R, 225)
	Konkurencijos iškraipymas	„<...> riboja bei iškraipo konkurenciją tarp verslo subjektų <...>“. (R, 225-226)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ekspertų interviu tyrimo rezultatus, 2025

Atliekant interviu analizę apie korupcijos žalą, lentelėje buvo išskiriama viena kategorija (žala visuomenei), kuri yra vienas iš esminių šio tyrimo probleminių klausimų. Pateiktos informacijos esmė yra atskleisti korupcijos daromą žalą visuomenei ir kovos su korupcija svarbą.

Pagal interviu metu gautą informaciją lentelėje galime matyti, jog abu ekspertai pažymi, jog korupcija sumažina ir pakerta visuomenės pasitikėjimą valstybe ir jos institucijomis. Ekspertas E. R. papildomai atskleidžia platesnį spektrą kategorijų kuriuose korupcija daro žalą. Atsižvelgiant į mokslinės literatūros analizę, joje buvo atskleista visa platybė korupcijos daromos žalos visuomenei. Ne karta paminėtas ekspertų ir autorių visuomenės pasitikėjimo praradimas, parodo, jog ši vertybė yra svarbi valstybės institucijoms, siekiant atlikti tinkamą korupcinių nusikaltimų tyrimą ir nagrinėjimą, pasitelkiant liudytojų parodymais ir jų aktyvumu.

Aptariant atliktos analizės esmę, ekspertų teiginiai sustiprina mokslinės literatūros analizės informaciją, atskleidžia tyrimo iškeltą probleminį klausimą ir patvirtiną šio fenomeno rimtumą.

Paskutinėje interviu rezultatų analizės lentelėje (žiūr. 24 lent.), pagal ekspertų atsakymus buvo susistemintos efektyviausios priemonės kovai su korupcija ir jos mažinimui.

24 lentelė. Priemonės kovai su korupcija ir priemonės jos mažinimui

Kategorijos	Subkategorijos	Interviu teiginys
Efektyviausios kovos su korupcija priemonės	Visuomenės aktyvumas	„Efektyviausios kovos su korupcija priemonės yra pilietinis visuomenės įtraukimas <...>“. (T, 67-68)
	Korupcijos prevencija	„Efektyviausios kovos su korupcija priemonės yra <...> korupcijos prevencija <...>“. (T, 67-68) „<...> korupcijos prevencija <...>“. (R, 231)
	Antikorupcijos švietimas	„Efektyviausios kovos su korupcija priemonės yra <...> ir antikorupcijos švietimas“. (T, 67-68) „<...> antikorupcinis visuomenės švietimas <...>“. (R, 231)
Korupcijos mažinimo priemonės	Visuomenės švietimas	„<...> visuomenės švietimu nuo mažų dienų – darželiuose ir mokyklose. Turi būti kalbama ir diegiamas sąžiningumo principas, akcentuojant korupcijos daromą žalą <...>“. (T, 69-71)
	Teisės normos	„<...> teisės aktų stabilumas <...>“. (T, 72-73)
	Teisingumo užtikrinimas	„<...> bausmių neišvengiamumo <...>“. (T, 80-81) „<...> kaltus asmenis perduoti teismui <...>“. (R, 234)
	Institucijų veikla	„<...> institucijų veiklos skaidrumo <...>“. (T, 81) „<...> svarbus tinkamos kokybės ir visuotinai prieinamų viešųjų paslaugų teikimas visuomenei <...>“. (R, 231-232) „<...> sudaromi atskirų institucijų planai kovai prieš korupciją, valstybinėms institucijoms yra privalu turėti asmenį ar asmenis, kurie atsakingi už kovos prieš korupciją priemonių įgyvendinimą <...>“. (R, 244-246)
	Technologinė pažanga	„<...> bei technologinės pažangos“. (T, 81-82)
	Baudžiamasis persekiojimas	„<...> efektyviausios priemonės mažinti korupciją yra sėkmingas ir rezultatyvus baudžiamasis persekiojimas už padarytas korupcines nusikalstamas veikas <...>“. (R, 229-231)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ekspertų interviu tyrimo rezultatus, 2025

Atliekant interviu analizę apie priemones kovai su korupcija ir priemonės jos mažinimu, lentelėje buvo išskiriamos dvi kategorijos (efektyviausios kovos su korupcija priemonės ir korupcijos mažinimo priemonės). Šios analizės esmė buvo atskleisti efektyviausias kovos su korupcija priemonės ir korupcijos mažinimo priemonės.

Gilinant į pirmos kategorijos esmę, abu ekspertai pažymi tris pagrindinius, jų kompetentinga nuomone, efektyviausias kovos su korupcija priemones. Šios priemonės skirstomos į kategorijas (visuomenės aktyvumas, korupcijos prevencija ir antikorupcijos švietimas). Šios priemonės plačiai atskleidžiamos mokslinės literatūros analizėje, kurioje autoriai pažymi šių priemonių efektyvumą ir svarbą kovojant su korupcija.

Aptariant šiuos rezultatus, tai tik dar kartą patvirtina, kokį svarbų vaidmenį visuomenė užima kovojant su korupcija, kaip svarbu pasitikėjimo svarba institucijomis ir valstybe. Šiuo atveju susidaro užburtas ratas, kuomet viena iš efektyviausių priemonių kovojant su korupcija yra visuomenės aktyvumas, tiek atliekant ikiteisminį tyrimą, tiek nagrinėjant bylą teisme svarbūs liudytojų parodymai, kurie yra vienas esminių įrodinėjimo elementų, kitu atveju susiduriama su korupcijos daroma žala, kuomet visuomenė nebepasitiki valstybe ir jos institucijomis, ir nebelieka visuomenės aktyvumo kovojant su korupcija, teikiant pagalbą institucijoms.

Paskutinėje šios analizės kategorijoje, pateikiamos korupcijos mažinimo priemonės, kurios taip pat yra viena iš svarbių kovos su korupcija priemonių. Šioje kategorijoje išskiriamos subkategorijos: teisingumo užtikrinimas ir institucijų veikla. Atkreipiant dėmesį į teisingumo užtikrinimą, ekspertai pažymi jog „kalti asmenys turi būti perduodami teismui ir bausmė turi būti neišvengiama“. Aptariant šio subjekto esmę atsiskleidžia skiriamų bausmių tikslas – atgrasyti nusikaltelius ir visuomenę ateityje daryti nusikalstamas veikas.

Kalbant apie kitą subkategoriją – institucijų veiklą, tyrimo dalyvė T nurodo korupcijos mažinimo priemonę – institucijų veiklos skaidrumą. Aptariant šios priemonės esmę galima konstatuoti, jog tai prisidėtų prie visuomenės pasitikėjimo didinimo, ko pasekoje aktyvėtų visuomenės įsitraukimas, todėl ši išskiriama priemonė yra aktuali ir reikšminga. Šioje subkategorijoje išskiriami eksperto E. R. konkrečios nurodytos priemonės dėl institucijų veiklos, „<...> svarbus tinkamos kokybės ir visuotinai prieinamų viešųjų paslaugų teikimas visuomenei <...>“ ir „<...> sudaromi atskirų institucijų planai kovai prieš korupciją, valstybinėms institucijoms yra privalu turėti asmenį ar asmenis, kurie atsakingi už kovos prieš korupciją priemonių įgyvendinimą <...>“. Aptariant E. R. nurodomas priemones, galime pamatyti šių priemonių esmę, jog sudaromi planai ir priskiriami atsakingi asmenys institucijų priežiūrai yra reikalingi tam, kad užtikrinti institucijų skaidrumą. Šią priemonę akcentuoja taip pat ir tyrimo dalyvė T.

Analizuojant kitą subkategoriją, ne ką mažiau svarbi Teisėjos išskiriama korupcijos mažinimo priemonė yra visuomenės švietimas. Šia priemone užtikrinama augančių asmenų vertybių formavimasis, kas yra svarbus aspektas ateities kartų mentalitetui mažinant korupciją.

Sekanti subkategorija išskiriama - teisės normos, Teisėja interviu metu nurodė, jog „<...> teisės aktų stabilumas <...>“. Tai priemonė kuri „<...> padeda mažinti galimybę atsirasti priemonėm piktnaudžiauti įstatymais išvengiant atsakomybės. Stabilūs teisės aktai palengvina jų taikymą bei užtikrina, kad kovos su korupcija priemonės būtų įgyvendinamos nuosekliai ir efektyviai <...>“. Aptariant šios subkategorijos analizę vadovaujantis ekspertės T ilgamete patirtimi ir kompetencija suprantama, kad ši priemonė padėtų sumažinti korupciją, jeigu teisės aktai būtų stabilūs ir nebūtų galimybės pasinaudoti teisės aktų spragomis.

Analizuojamoje kategorijoje priskiriama dar viena papildoma tyrimo dalyvio T išskiriama priemonė – technologijų pažanga. Aptariant šios priemonės svarbą, atkreiptinas dėmesys į ateities korupcijos mastus Lietuvoje. Tyrimo dalyvė T pažymi, jog ateityje korupcijos mastas Lietuvoje priklausys nuo kelių pagrindinių veiksnių ir viena iš jų yra technologijų pažanga. Darytina išvada, pasitelkiant ir mokslinės literatūros analizę, jog korupcija klesti, formuojasi pasireikšdama naujomis formomis, todėl siekiant mažinti ateityje korupciją, svarbu neatsilikti nuo technologijų pažangos, kuri gali padėti efektyviau ir tikslingiau išaiškinti ir sumažinti korupcinius nusikaltimus.

Paskutinė analizuojamos kategorijos subkategorija yra baudžiamasis persekiojimas, ši subkategorija suformuota pagal interviu metu E. R. gautus duomenis. Ekspertas E. R. pagal savo turimą patirtį nurodo, jog viena iš galimų korupcijos mažinimo priemonių yra „<...> sėkmingas ir rezultatyvus baudžiamasis persekiojimas už padarytas korupcines nusikalstamas veikas <...>“. Aptariant šios informacijos rezultatus galime konstatuoti, jog sėkmingas ir rezultatyvus baudžiamasis persekiojimas yra tas, kuris prisideda prie įrodymų rinkimo, o tik surinkus pakankamai tikslingų įrodymų gali būti pasiektas tinkamas kvalifikavimas ir bylos nagrinėjimas, ko pasekoje mažinama korupcija.

Apibendrinant atliktų interviu tyrimo rezultatų analizę galime daryti išvadą, jog tyrimo dalyvių nuomonės daugeliu atveju sutampa. Ekspertų pateikti/atskleisti duomenys yra itin aktualūs ir neatskiriama šio tyrimo dalis. Kartu su mokslinės literatūros analize jie patvirtina temos aktualumą, atsako į tyrimo probleminius klausimus bei išsikeltus uždavinius. Pasirinkti interviu ekspertai išryškina korupcijos kvalifikavimo, įrodinėjimo problemas, atskleidžia daromą žalą, nusikalstamų veikų subjektus/srytis ir konkretizuoja kovos su korupcijos priemonės šio fenomeno srityje. Pasak ekspertų, akcentuojant korupcijos daromą žalą visuomenei ir valstybei, efektyviausios korupcijos mažinimo priemonės yra sėkmingas ir rezultatyvus baudžiamasis persekiojimas už padarytas korupcines nusikalstamas veikas, kaltų asmenų perdavimas teismui ir bausmių neišvengiamumas. Visa tai patvirtina LR BPK 1 str. 1 d. normos teisėtumą ir veikimą jog „nusikalstamą veiką padaręs

asmuo būtų teisingai nubaustas ir niekas nekaltas nebūtų nuteistas“.¹⁷ Šios normos principas yra teisingumo ir teisinės valstybės idėja, jog asmuo nebūtų nuteisimas pagal netinkamai parinktą LR BK straipsnį arba nepagrįstas išteisinimas pagal teisingai inkriminuotą LR BK straipsnį.

¹⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Baudžiamojo proceso kodekso 1 straipsnis 1 dalis. Valstybės žinios, 2002-04-09, Nr. 37-1341

IŠVADOS

1. Korupcijos apibūdinimas tarptautiniu ir nacionaliniu mastu yra pateikiamas skirtingai, bet jos vieninga esmė atsispindi visuose korupcijos apibrėžimuose. Bendrai apibūdinant šį reiškinį, tai specialaus subjekto ar jam tapataus asmens elgesys, kuomet yra piktnaudžiaujama veikimu arba neveikimu turimomis funkcijomis ir galiomis siekiant asmeninės ar kitam asmeniui materialios ir arba nematerialios naudos, kas sukelia turtinę ir neturtinę žalą visuomenei bei valstybe. Korupcija apibūdinama, kaip platus įvairių tipų ir formų fenomenas, apimantis smulkiąją, stambiają, politinę, ekonominę korupciją, nepotizmą, tarnybos pareigų neatlikimą, manipuliacija kontraktais, juodosios rinkos operacijas, siekis suklaidinti valstybės pareigūnus ir daug kitų neteisėtų korupcinių veiksmų.
2. Korupcinės nusikalstamos veikos įtvirtintos LR BK nuo 225 str. iki 229 str. Siekiant tinkamai kvalifikuoti korupcinius nusikaltimus yra svarbu juos išsamiai ištirti, surinkti pakankamai įrodymų ir nustatyti visus šių nusikalstamų veikų sudėties elementus t.y. subjekto statusą, jo tikslą, veikimo būdą, faktines bylos aplinkybes, objektą į kurį kesinamasi t.y. teisinės valstybės siekį ir pagal įstatymus, tarptautines sutartis bei teisės aktus vykdomą veiklą, žalos dydį, priežastinį ryšį ir kaltės formą. Šios veikos kvalifikuojamos pakankamai sudėtingai, tam reikia aukštos kvalifikacijos, gilių teisinių žinių ir aiškaus teisinio reguliavimo. Kvalifikuojant nusikalstamas veikas yra vadovaujamosi įstatymais, teisės principais, surinktais įrodymais ir teismų praktika, kuri yra neatsiejama teisinio šaltinio dalis.
3. Korupcija yra visuotinė problema daranti didelę žalą visuomenei, kuri skirstoma į tris šakas labiausiai pasireiškiančias tautai: ekonomikoje, viešajame valdyme ir socialinėje-politinėje erdvėje. Šis reiškinys sumenkina visuomenės pasitikėjimą valstybe ir jos institucijomis, iškreipia konkurencijos principą ir stabdo ekonominį bei socialinį vystymąsi. Korupcijos prevencijos įstatymas, visuomenės aktyvumas, institucijų ir įstaigų skaidrumas bei antikoruacijos švietimas yra efektyviausios kovos su korupcija priemonės. Siekiant sumažinti korupcijos paplitimą, jos daromą žalą ir grėsmę nacionaliniam saugumui yra svarbu remtis efektyviausiomis priemonėmis.
4. Kvalifikuojant korupcines nusikalstamas veikas, pagrindiniai iššūkiai su kuriais susiduria ekspertai, yra dėl daugialypių įvairių nusikalstamų schemų sudėtingumo, apsimestinių sandorių, užmaskuotų nevienkartinę teisėtą veiklą imituojančių veiksmų. Dėl didelės įrodymų apimties, atliekamas užsitęsęs, neišsamus ikiteisminis tyrimas, dėl kurio prarandama galimybė gauti veikos kvalifikavimui reikšmingus įrodymus. Renkant ir kaupiant duomenis apie padarytas nusikalstamas veikas, keičiasi tyrimo aplinkybės, todėl tenka perkvalifikuoti arba papildomai inkriminuoti ir kitas nusikalstamas veikas. Dėl ne visiškai aiškaus teisinio reguliavimo ir pasitaikančio nuomonių skirtumo, esant iš esmės tapačioms faktinėms aplinkybėms, sudėtinga nustatyti didelės žalos požymius. Nuolat kintantys teisės aktai sudaro prielaidas išvengti atsakomybės, o subjektai, turintys

imunitetą nuo baudžiamajo persekiojimo, sumažina arba visiškai panaikina galimybę ateityje tokį subjektą perduoti teismui. Šis ekspertų nurodytas pagrindinių problemų visetas atskleidžia jų darbo sudėtingumus kvalifikuojant korupcines nusikalstamas veikas.

5. Korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo problematika teismų praktikoje kyla dėl šių veikų pobūdžio sudėtingumo ir konkurencingo panašumo, todėl sudėtinga tinkamai parinkti LR BK straipsnį ir jo dalį. Kai kuriais atvejais būna sudėtinga surinkti pakankamai įrodymų, kuriais būtų galima patvirtinti nusikalstamą veiką ar išsklaidyti visas abejones, kurios vertinamos tik kaltininko naudai. Kartais klaidingai vertinami ir pernelyg sureikšminami patys įrodymai, objektyviai nėra pakankami baudžiamajai atsakomybei kilti, todėl kvalifikuojant veiką, pažeidžiamas teisingumo principas. Būna situacijų kai sudėtinga nustatyti kyšio vertę ar priežastinį ryšį, jog aplaidumas ar netinkamas tarnybos pareigų atlikimas objektyviai ir dėsningai nulėmė didelės žalos atsiradimą. Ši visuma aspektų ir sudaro problemas, tinkamai kvalifikuojant korupcinio pobūdžio nusikaltimus.

IV. MOKSLINĖ DISKUSIJA

Enste, Heldman (2017) teigia, jog korupcija yra viena iš pagrindinių grėsmių daugelyje pasaulio šalių. Ir nors korupcija yra populiarus terminas, bet jo apibrėžimas retai kada yra priimtinas, o ir bendro sutarimo dėl vieningo apibrėžimo nėra. Išnagrinėjus mokslinės literatūros šaltinius, akivaizdu, jog galima kvestionuoti ar apskritai įmanoma subendrinti vieningą korupcijos apibrėžimą, dėl jos kompleksiskumo ir įvairiapusiškumo. Pvz., anglų ir kitose kalbose žodis „korupcija“ turi visiškai skirtingas reikšmes ir konotacijas, o Oksfordo anglų kalbos žodynas (1986) pateikia net devynias sąvokos „korupcija“ reikšmes. Šio plataus korupcijos reikšmių mąsto priežastis, yra korupcijos sudėtingumas, sugebėjimas persikvalifikuoti atitinkamai pagal aplinką. Visgi, nagrinėjant mokslinę literatūrą korupcijos apibrėžimuose galima rasti bendrų sąlyčio taškų, kuriuose atsispindi esminiai šio reiškinio bruožai – piktnaudžiavimas galia, asmeninės naudos siekis ir viešojo intereso pažeidimas. Taip pat akivaizdu, jog istoriškai pats korupcijos atsiradimo pagrindas sutampa su valdžios pamatu, visuomenės vystymusi ir ekonominiu valdžios santykiu su visuomene. Plisdama iš viešosios sferos į susipynusias viešąją ir privačią sferas, korupcija iš politinės problemos išsivystė į susipynusią politinę ir ekonominę problemą.

Šumah (2018) nuomone, korupcija yra nuolatinis reiškinys visuomenėje ir pasitaiko visose šalyse, tačiau tik per pastaruosius 20 metų šis reiškinys pradėtas rimtai tyrinėti. Tiek pats korupcijos apibrėžimas, tiek jos toleravimas arba netoleravimas priklauso ir nuo konkrečios šalies, kurioje ši sąvoka naudojama bei šalies istorinių virsmų. Šumah (2018) teigia, jog skirtingos šalys skirtingai vertina korupciją. Vien Europoje, anot autoriaus, galima rasti du kraštutinius atvejus: nuo visiškai korupcijos netoleruojančio Šiaurės iki šilto Pietų, kur korupcija yra beveik normalu, socialiai priimtinas reiškinys. Arba skirtumas tarp demokratinę praeitį turinčių šalių, kurios tradiciškai persekioja korupciją, ir, autoriaus teigimu, buvusių socialistinių šalių, kur korupcija valstybės aparate buvo folkloro tradicijos dalis. Šioje mokslo studijoje nuspręsta nagrinėti korupciją nacionaliniame kontekste ir sieti ją su Lietuvos teisės aktais arba aktais, kurie paliečia ir Lietuvos nacionalinę teisę ir jos reglamentavimą.

Nagrinėjant įvairius mokslinius šaltinius ir organizacijų, kurios atsakingos už korupcijos mažinimo mastus, teikiamą informaciją, randamas Lietuvoje pripažintas ir naudojamas korupcijos apibrėžimą, kuris nurodomas Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme (2002) 2 str. 2 d. *„Korupcija – piktnaudžiavimas įgaliojimais siekiant naudos sau ar kitam asmeniui viešajame ar privačiame sektoriuje“*.

Kaip pastebi Aleknevičienė (2013), tiek visas pasaulis, tiek kartu Lietuva gyvena nuolatiniam „kovos“ su korupcija kontekste (p. 247). Nuolat akcentuojama nemažėjanti korupcija,

jos keliamos grėsmės tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu, ieškoma būdų ir priemonių ją sumažinti (Pociene, 2018). Pagal Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – LR STT) (2024a), duomenis, 2023 metais institucijoms Lietuvoje trūko aktyvumo įgyvendinant antikorupcinę politiką, o tai įrodo ir pablogėjęs korupcijos suvokimo indekso (KSI) rezultatas, kuris yra vienas garsiausių pasaulyje korupcijos suvokimo tyrimų, parodantis, kaip įvairioms pasaulio valstybėms pavyksta kontroliuoti korupciją. 2022 metais Lietuva pagal KSI užėmė 33 vietą tarp visų pasaulio valstybių. 2023 metais Lietuvai buvo skirta 61 balas iš 100 galimų ir Lietuva nukrito į 34 vietą iš 180 šalių (2023 ir 2024 metų Transparency International Lietuvos skyriaus duomenys). Lietuvos pozicijos smuktelėjimas 2023 m. Korupcijos suvokimo indekse rodo menką, bet reikšmingą pasitikėjimo viešojo sektoriaus skaidrumu mažėjimą, atskleidžiantį iššūkius kovoje su korupcija ir geresnio valdymo užtikrinimu. Taip pat palyginus pateiktų dviejų metų tyrimų duomenis galima matyti, jog su korupcija 2023 metais Lietuvoje buvo sunku kovoti ir ji toliau išlieka aktyvi problema valstybei.

Pakštaitis (2021, p. 122) teigia, kad teisingas korupcijos kvalifikavimas – raktas į teisingą bylos išsprendimą, o nusikalstamų veikų kvalifikavimas yra labai svarbus ir sudėtingas procesas. Korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimas tampa sunkesnis ne tik dėl pačios korupcijos sudėtingumo, bet ir dėl pačio kvalifikavimo proceso. Būtent dėl šios priežasties šioje mokslo studijoje nagrinėjamos korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo problemos.

Tyrimo rezultatų svarba grindžiama susistemintais dviejų tyrimų rezultatais, kuomet Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutarčių analizė parodė, kad korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo problematika teismų praktikoje kyla dėl šių veikų pobūdžio sudėtingumo ir konkurencingo panašumo, todėl sudėtinga tinkamai parinkti LR BK straipsnį ir jo dalį. Kai kuriais atvejais būna sudėtinga surinkti pakankamai įrodymų, kuriais būtų galima patvirtinti nusikalstamą veiką ar išsklaidyti visas abejones, kurios vertinamos tik kaltininko naudai. Kartais klaidingai vertinami ir pernelyg sureikšminami patys įrodymai, objektyviai nėra pakankami baudžiamajai atsakomybei kilti, todėl kvalifikuojant veiką, pažeidžiamas teisingumo principas. Būna situacijų, kai sudėtinga nustatyti kyšio vertę ar priežastinį ryšį, jog aplaidumas ar netinkamas tarnybos pareigų atlikimas objektyviai ir dėsningai nulėmė didelės žalos atsiradimą. Ši visuma aspektų ir sudaro problemas, tinkamai kvalifikuojant korupcinio pobūdžio nusikaltimus.

Ekspertų interviu analizė atskleidė, jog kvalifikuojant korupcinių nusikaltimų veikas dažniausiai yra susiduriama su įrodymų pakankamumu ir sudėtingomis daugialypėmis, užmaskuotomis, nevienkartinėmis schemomis imituojančiomis teisėtus veiksmus, dėl ko veikos būna sudėtingai arba netinkamai kvalifikuojamos.

Tyrimo apribojimai apima:

1. konteksto apribojimus – nors analizuota tiek Lietuvos, tiek ir užsienio šalių mokslininkų ir tyrėjų pateikiamos korupcijos sampratos ir pasekmės bei daroma žala, bet empirinis tyrimas siejamas tik su Lietuvoje galiojančiais įstatymais ir jų taikymu nagrinėjant korupcines veikas teismų praktikoje.
2. imties apribojimus – tyrime buvo apklausti tik du ekspertai, todėl gauti rezultatai atspindi ribotą požiūrių spektrą; ateities tyrimuose rekomenduojama plėsti dalyvių imtį, įtraukiant daugiau ekspertų siekiant išsamesnės analizės ir didesnio rezultatų patikimumo.

Tolimesni tyrimai būtini atsižvelgiant į tai, jog korupcijos paplitimas, keliama rizika ir daroma žala priverčia susirūpinti dėl demokratinių valstybių išlikimo nacionaliniu ir tarptautiniu mastu. Taip pat būtina atsižvelgti į visuomenės suvokimą, korupcijos toleranciją atliekant korupcines nusikalstamas veikas ir žinojimą, kaip teisingai kvalifikuoti korupcinius nusikaltimus. Siekiant kontroliuoti šiuos aspektus, yra svarbus nuolatinis informacijos atnaujinimas, analizavimas ir vertinimas. Vis dėlto, nėra pakankamai galimybių užtikrintai išvengti korupcijos daromos žalos, užkirsti kelią visuomenės korupcijos toleravimui, bet yra galimybių imtis tam tikrų procesinių veiksmų, kad sumažinti korupcijos paplitimą, jos daromą žalą ir visuomenės toleranciją korupcijai. Šiuo atveju yra svarbu atlikti tyrimą, įvertinti ir palyginti korupcijos paplitimą ir visuomenės korupcijos toleranciją tarptautiniu mastu, įvertinti sėkmingai kovojančių šalių efektyvius procesinius veiksmus, kuriais yra kontroliuojamas korupcijos paplitimas ir visuomenės tolerancija korupcijai. Remiantis tarptautine patirtimi, ne ką mažiau svarbu nustatyti jau išbandytus procesinius veiksmus, kurie yra neefektyvūs ir nepasiteisinę, taip išvengiant nesėkmingų bandymų, norint sumažinti korupcijos paplitimą, jos daromą žalą ir visuomenės toleranciją korupcijai. Toks tarptautinis tyrimas prisidėtų prie efektyvių procesinių veiksmų sukūrimo ir jų sėkmingo veikimo.

Atsižvelgiant į korupcinių nusikalstamų veikų sudėtingumą, pavojingumo lygį ir paplitimą, vadovaujantis LAT praktika, yra svarbu išanalizuoti ir susisteminti aiškius ir vieningus visus korupcinių veikų sudėties elementus ir išimtinius aspektus, kurie padėtų teisingai nustatyti ir kvalifikuoti korupcines nusikalstamas veikas. LAT praktikos vieningas ir aiškus susistemimas padėtų ne tik teisingai kvalifikuoti minėtas veikas, bet ir sumažintų įvairių respondentų nuomonių išsiskyrimą ir palengvintų kvalifikavimo procesą. Būtina atlikti tyrimus tarp institucijų nacionalinėje valstybėje dėl teisinio reguliavimo ne visiško aiškumo ir išimčių dėl baudžiamojo persekiojimo. Pagal atlikto tyrimo rezultatus, identifikavus teisės normose egzistuojančias spragas, būtų galimybė imtis veiksmų, nustatant aiškesnį teisinį reguliavimą, dėl kurių būtų tinkamai atliekamas ikiteisminis tyrimas ir nebūtų galimybės išvengti atsakomybės arba baudžiamojo persekiojimo už korupcinius nusikaltimus.

Šiuo atveju, atliekant tolesnius tyrimus, patartina remtis užsienio šalių praktika atliekant procesinius veiksmus, siekiant sumažinti korupcijos paplitimą, jos daromą žalą ir visuomenės toleranciją korupcijai. Susisteminti LAT praktiką, kuri sumažintų nuomonių išsiskyrimą, padėtų teisingai nustatyti ir kvalifikuoti korupcines nusikalstamas veikas. Atsižvelgiant į nacionalinės valstybės institucijų tyrimo duomenis, dėl teisinio reguliavimo ne visiško aiškumo ir baudžiamojo persekiojimo išimčių, būtų galimybė atitinkamai imtis veiksmų suformuojant aiškesnį teisinį reguliavimą, kuris padėtų institucijoms tinkamai atlikti procesinius veiksmus ir nebūtų galimybės išvengti atsakomybės arba baudžiamojo persekiojimo už korupcinius nusikaltimus.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminiai teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas. TAR, 2000, Nr. 89-2741.
2. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodeksas. TAR, 2002, Nr. 37-1341.
3. Lietuvos Respublikos Konstitucija. TAR, 1992, Nr. 33-1014.
4. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas. TAR, 2002, Nr. 57-2297.

Specialioji literatūra:

1. Abramavičius, A., Prapiestis, J. (2004). Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras.
2. Aiossa, N. (2025). Future of fighting corruption in the EU stands on knife's edge. Prieiga internetu: <https://transparency.eu/future-of-fighting-corruption-in-the-eu-stands-on-knifes-edge/>.
3. Andersen, M. K. (2022). Korruption: Før det går (helt) galt. *Samfundsøkonomen*, 2022(1), 50–61. <https://doi.org/10.7146/samfundsokonomien.v2022i1.132051>
4. Ashyrov, G., & Masso, J. (2019). Does corruption affect local and foreign-owned companies differently? Evidence from the BEEPS survey. *Post-Communist Economies*, 32(3), 306–329.
5. Beliūnienė, R. (2020). *Korupcijos paplitimo įvairiose srityse matavimo rodikliai: ką jie atskleidžia apie situaciją lietuvoje*. ISSN 2351-6364. Nr. 1 (99).
6. Bellingeri, M., & Luppi, F. (2023). *Combating corruption in EU legislation: An analysis of some aspects of the Commission proposal for the EU anti-corruption directive*. *Eucrim*, 3, 281–286.
7. Bhandari, M., P. (2023). The Corruption a Chronic Disease of Humanity: Causes, Effects and Consequences. *ASEJ Scientific Journal of Bielsko-Biala School of Finance and Law*. Vol. 27 No. 1 (2023)(1):6-19.
8. Bhandari, P. (2020). What Is Quantitative Research? | Definition, Uses & Methods. Prieiga internetu: <https://www.scribbr.com/author/pritha/page/7/>
9. Blanche, M., Depardon, A., Gros, F., Reymond, A. (2019). *EU action against corruption: Steps forward and setbacks in a strategic policy for Europe*. Ecole Nationale de la magistrature, Themis.
10. Bąkowski, P. (2024). Combating corruption in the European Union. Prieiga internetu: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2022\)739241](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)739241).
11. Buinickienė, N. (2017). Korupcijos priežastys ir jų valdymo priemonės lietuvių sveikatos priežiūros sistemoje. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 39(2), 148–156.

12. Group of States against Corruption (2019). Evaluation report Denmark. Prieiga internetu: <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/168097203a>
13. Gupta, S., Ogada, C., Akitoby, B., Mineshima, A., Baum, A., Danforth, J., Dell'Erba, S., Flores, E., Harrison, O., Rozenov, R., Salins, V., Tapsoba, R., Ashin, P., Gullo, A., Khoury, C. E., Kwak, K., Mathias, E., Pompe, S., . . . Hagan, S. (2016). Corruption: costs and mitigating strategies. in international monetary fund. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1605.pdf>.
14. Dobryninas, A. (n.d). *Korupcija*. Visuotinė Lietuvių enciklopedija. Prieiga internetu: <https://www.vle.lt/straipsnis/korupcija/>.
15. European Commission. (2023). Questions and Answers: Stronger rules to fight corruption in the EU and worldwide. Prieiga internetu: <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vm2rhn6nr7g0?ctx=vg9pin61gvzs>.
16. Fedotov, Y., Steiner, A., Me, A., Bisogno, E., Sierra, S. F., Jandl, M., Timilsina, A., Sarvary-Bradford, J., Mugellini, G., Murguía, R., Dewan, S., Lemahieu, J.-L., Aebi, M., Barletta, R., Böhm, F., Borges, O. R. M. D. R., Caine, R., Barrios, A. F., . . . Syaputra, H. (2018). Manual on corruption surveys. In manual on corruption surveys. United nations office on drugs and crime.
17. Gan Integrity. (2020). *Lithuania risk report*. Prieiga internetu: <https://www.ganintegrity.com/country-profiles/lithuania/>
18. Gerson Lehrman Group. (2025). How to Effectively Conduct an Expert Interview. Prieiga internetu: <https://glginsights.com/articles/how-to-effectively-interview-a-subject-matter-expert/>.
19. Gibson, A. (2021). *A Perspective on Bribes and Bribery*. Andrews University. Prieiga internetu: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjzpkpva2bGLAxWAKxAIHaTvCcEQFnoECBkQAQ&url=https%3A%2F%2Fdigitalcommons.andrews.edu%2Fcgi%2Fviewcontent.cgi%3Farticle%3D5581%26context%3Dpubs&usq=AOvVaw1CZcR37B7xPGK8jeEI_Z1P&opi=89978449
20. Global Infrastructure Anti-Corruption Center. (2024). What is Corruption. Prieiga internetu: <https://giaccentre.org/what-is-corruption/>
21. Goddard, S., Hassan, H., Kos, D., Kraft, O., Kupuswami, R., Prah, R., Robinson, D. S., Berger, B., Ema, S., Lucas, K. A., Markovic, Z., Reichelt, J., and Vlassis, C. (2024). *Practical guide on the investigation of corruption cases*.

22. Gutauskas, A. (n.d.a.). *Nusikalstamos veikos sudėtis*. Visuotinė Lietuvių enciklopedija. Prieiga internetu: <https://www.vle.lt/straipsnis/nusikalstamos-veikos-sudetis/>
23. Gutauskas, A. (n.d.b.). *Nusikalstamos veikos kvalifikavimas*. Visuotinė Lietuvių enciklopedija. Prieiga internetu: <https://www.vle.lt/straipsnis/nusikalstamos-veikos-kvalifikavimas/>.
24. Helenius, D. (2025). Suomen rikosoikeuden soveltamisala. Prieiga internetu: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/166248/OM_2025_19_SO.pdf?sequence=1&isAllowed=y
25. Yusubboevich, I. Y. (2022). Problems of defining the concept of corruption and its content: A philosophical analysis. *International Journal of Health Sciences*, 6(S4), 849–857.
26. Kalesnykas, R. (2020). The development of anti-corruption environment in Lithuanian public sector: best practice and experience. *Acta Prosperitatis*. 92-115.
27. Karklins, R. (2016). *The System Made Me Do it: Corruption in Post-communist Societies*. Routledge.
28. Kuklianskis, S., Matulienė, S. (2002). *Kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos samprata*. t. 29(21); 49–65.
29. Lehmann, K. (2020). Korruptionsdelikte – Bestechung, Bestechlichkeit, Vorteilsannahme und – gewährung. <https://www.anwalt-strafrecht-steuerstreit-berlin.de/korruptionsdelikte/>.
30. Lietuvos Aukščiausiasis teismas. (2021). *Teismų praktikos bylose dėl nusikalstamų veikų valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams (bk xxxiii skyrius) apžvalga (I dalis)*. AB-55-1. Prieiga internetu: <https://www.lat.lt/lat-praktika/lat-praktikos-tam-tikrose-teises-srityse-apzvalgos/baudziamuju-bylu-apzvalgos/68>.
31. Lietuvos Aukščiausiasis teismas. (2022). *Teismų praktikos bylose dėl nusikalstamų veikų valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams (bk xxxiii skyrius) apžvalga (II dalis)*. AB-56-2. Prieiga internetu: <https://www.lat.lt/lat-praktika/lat-praktikos-tam-tikrose-teises-srityse-apzvalgos/baudziamuju-bylu-apzvalgos/68>.
32. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. (2024). Vyko diskusija apie įrodinėjimo standartą korupcinio pobūdžio bylose. Prieiga internetu: <https://www.lat.lt/naujienos/vyko-diskusija-apie-irodinejimo-standarta-korupcinio-pobudzio-bylose/1687>.
33. Lietuvos Respublikos prokuratūra. (2020). Ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokurorų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atskleidimo, tyrimo ir valstybinio kaltinimo palaikymo šios kategorijos bylose mokymų kompetencijų tobulinimas. Prieiga internetu: <https://www.prokuraturos.lt/lt/ikiteisminio-tyrimo-pareigunu-ir-prokuroru-korupcinio-pobudzio-nusikalstamu-veiku-atskleidimo-tyrimo-ir-valstybinio-kaltinimo-palaikymo-sios-kategorijos-bylose-mokymu-kompetenciju->

[tobulinimas/7055?fbclid=IwY2xjawIG811leHRuA2F1bQIxMAABHSMwBJJK_5VOB_D-a7pXvfqzgUevhZkCiQVmoG09hr7Y963ItIAR39jyQ_aem_Jms6YdtshR5Vaw64nMuhBg](https://www.tobulinimas.lt/7055?fbclid=IwY2xjawIG811leHRuA2F1bQIxMAABHSMwBJJK_5VOB_D-a7pXvfqzgUevhZkCiQVmoG09hr7Y963ItIAR39jyQ_aem_Jms6YdtshR5Vaw64nMuhBg).

34. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba. (n.d.a.). *Apie korupcijos prevenciją*. Prieiga internetu: <https://www.stt.lt/korupcijos-prevencija/apie-korupcijos-prevencija/7742>.
35. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba. (n.d.b.). *Antikorupcinio sąmoningumo didinimas viešajame sektoriuje*. Prieiga internetu: <https://www.stt.lt/antikorupcinio-samoningumo-didinimas/antikorupcinio-samoningumo-didinimas-viesajame-sektoriuje/7624>.
36. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba. (2025a). Best Anti-Corruption Practices and Approaches in Europe An E-Publication by EPAC/EACN. Prieiga internetu: <https://mec-anticorruptcao.pt/wp-content/uploads/2025/05/BACPE-REPORT-e-publication-2025-04-11.pdf>
37. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba. (2025b). STT pastabos dėl siūlomų BK pakeitimų. Prieiga internetu: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/stt-pastabos-del-siulomu-bk-pakeitimu:3987>.
38. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba. (2021). 2020 metų rezultatai: kovoti su korupcija nebeužtenka, tikslas – kurti korupcijai atsparią aplinką. Prieiga internetu: <https://stt.lt/naujienos/7464/2020-metu-rezultatai-kovoti-su-korupcija-nebeuztenka-tikslas-kurti-korupcijai-atsparia-aplinka:3099>.
39. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba. (2023). Lietuvos korupcijos žemėlapis 2022. Prieiga internetu: <https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>.
40. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba. (2024a). Sumažėjęs Lietuvos Korupcijos suvokimo indeksas rodo būtinybę valstybės institucijoms veikti proaktyviau. Prieiga internetu: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/sumazejes-lietuvos-korupcijos-suvokimo-indeksas-rodobutinybe-valstybes-institucijoms-veikti-proaktyviau:3732>.
41. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba. (2024b). Lietuvos korupcijos žemėlapis 2023 – 2024 m. Prieiga internetu: <https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>.
42. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba. (2024c). Korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos. Prieiga internetu: <https://www.stt.lt/pateikti-pranesima-apie-korupcija/kitiems-asmenims/korupcinio-pobudzio-nusikalstamos-veikos/7429>.
43. Lankauskas, M. (2019). *Korupcijos valdymas ir kontrolė panaudojant žiniasklaidos sektorių: Korupcijos prevencija stiprinant spaudos laisvę*. Teisės problemos, 2019(1(97)). ISSN 2351-6364.
44. Ministry of Interior of the Slovak republic. (2025). *Corruption as a social problem*. Prieiga internetu: <https://www.minv.sk/?survey&okruh=2&tema=11>.

45. Ministry of Justice Finland. (2025). *Corruption in Finland*. Anti-Corruption.fi. Retrieved from Ministry of Justice Finland: Corruption in Finland | Anti-corruption.fi
46. Mansikkamäki, S., T., Muttilainen, V. (2016). Poliisin tietoon tullut korruptiorikollisuus Suomessa 2011–2014.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114793/Raportti_121_verkko.pdf?sequence=1.
47. Mäntysalo, V. (2025). Valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi korruptionvastaiseksi strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi 2025–2027.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/166359/OM_2025_30_ML.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
48. Mitkevičienė, A. (2017). Sąvoka lietuvių mokslo kalboje. Lietuvių kalbos institutas.
<https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2017~1525443369179/J.04~2017~1525443369179.pdf>.
49. Mortera-Martínez, C. (2021). *How to fight corruption and uphold the rule of law*. Centre for European Reform. <https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2021/how-fight-corruption-and-uphold-rule-law>.
50. National Anti-Corruption Commission. (n.d.). *What is corrupt conduct*.
<https://www.nacc.gov.au/reporting-and-investigating-corruption/what-corrupt-conduct>
51. Nevera, A. (n.d.). *Kyšininkavimas*. Visuotinė Lietuvių enciklopedija. Prieiga internetu:
<https://www.vle.lt/straipsnis/kyšininkavimas/>.
52. Osterhaus, A. (2010). Timed out: Statutes of limitations and prosecuting corruption in EU countries. Transparency International. <https://www.transparency.org/en/publications/timed-out-statutes-of-limitations-and-prosecuting-corruption-in-eu-countries>
53. Oikeusministeriö. (2017). Luonnos korruption vastaiseksi strategiaksi (OMML 15/2017). Valtioneuvoston julkaisuarkisto.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79315/OMML_15_2017_Korruptio_Lausuntotiiv.pdf
54. Owusu, E., K., Chan, A., P., C., DeGraft, O., M., Ameyaw, E., E. and Robert, O., K. (2019). Contemporary Review of Anti-Corruption Measures in Construction Project Management. *Project Management Institute, Inc., Article Reuse Guidelines*, 50 (1), p. 40-56.
55. Pakštaitis, L. (2004). *Baudžiamoji atsakomybė už kyšininkavimą pagal lietuvos respublikos baudžiamąjį kodeksą: teorinės ir praktinės problemos*. [Daktaro disertacija, Lietuvos teisės universitetas]. Lituania. Prieiga internetu: <https://www.lituanistika.lt/content/10397>.
56. Pakštaitis, L. (2021). *Pavienių nusikalstamų veikų ir nusikalstamų veikų daugeto teisinio vertinimo ir kvalifikavimo probleminiai klausimai teisėsaugos veikloje*. Lituania. <https://www.lituanistika.lt/content/96883>.

57. Pocienė, A. (2018). *Korupcijos suvokimas tarp ekspertų, gerai informuotų piliečių ir eilinių gyventojų*. *Kriminologijos studijos*, 6, 29–57.
58. Ragauskas, P. (2019). Korupcijos privačiame sektoriuje (private-to-private corruption) daroma žala. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiS65617LGLAxXRKBAIHQaqExYQFnoECBgQAQ&url=https%3A%2F%2Fteise.org%2Fwp-content%2Fuploads%2F2023%2F01%2FKorupcijos_privaciam_sektoriuje_daroma_zala.pdf&usq=AOvVaw10sjZ3maqao4JRNfPxmWlo&opi=89978449.
59. Sviderskyi, O., Lubentsov, A. (2020). The impact of corruption on the development of legal and economic systems of state. *Journal of Economic Studies*, Vol. 6, No. 1. 125, 125-129.
60. Tamelė, I. (2021). Teisės atitikties valdymo sistemų teisinis reguliavimas užkertant kelią korupcijai ir jų vaidmuo nustatant juridinių asmenų bei jų vadovų civilinę ir baudžiamąją atsakomybę. *Public Security and Public Order*, 28.
61. Toleikiene, R., Balčiunas, S., & Juknevičienė, V. (2020). Youth attitudes towards intolerance to corruption in Lithuania. *Scientific Papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration*, 28(2).
62. Toleikienė, R., Juknevičienė, V. (2018). *Korupcija jauno žmogaus gyvenime: raiška ir prevencija*. Neformalaus ugdymo programos metodinė priemonė. Šiauliai.
63. Transparency International. (n.d.). *What is corruption?* Prieiga internetu: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>.
64. Transparency International. (n.d.). *Our Work In Denmark*. Prieiga internetu: <https://www.transparency.org/en/countries/denmark>.
65. Transparency International (2024). *Our Work In Finland*. Prieiga internetu: <https://www.transparency.org/en/countries/finland>.
66. Transparency International Lietuvos skyrius. (2023). *Korupcijos suvokimo indekse Lietuva – viena vieta aukščiau*. Prieiga internetu: <https://transparency.lt/korupcijos-suvokimo-indekse-lietuva-viena-vieta-auksciau/>.
67. Transparency International Lietuvos skyrius. (2024). *Korupcijos suvokimo indekse Lietuva gavo 1 balu mažiau, nukrito 1 vieta*. Prieiga internetu: <https://transparency.lt/korupcijos-suvokimo-indekse-lietuva-gavo-1-balu-maziau-nukrito-1-vieta/>.
68. United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *Corruption*. Prieiga internetu: <https://www.unodc.org/romena/en/corruption.html>.
69. Veršekys, P. (2013). *Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*. [Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas]. Prieiga internetu: <https://www.tf.vu.lt/wp->

[content/uploads/2016/08/Paulius-Veršekys_Vertinamieji-nusikalstamos-veiklos-sudėties-požymiai-.pdf](https://www.lituanistika.lt/content/uploads/2016/08/Paulius-Veršekys_Vertinamieji-nusikalstamos-veiklos-sudėties-požymiai-.pdf).

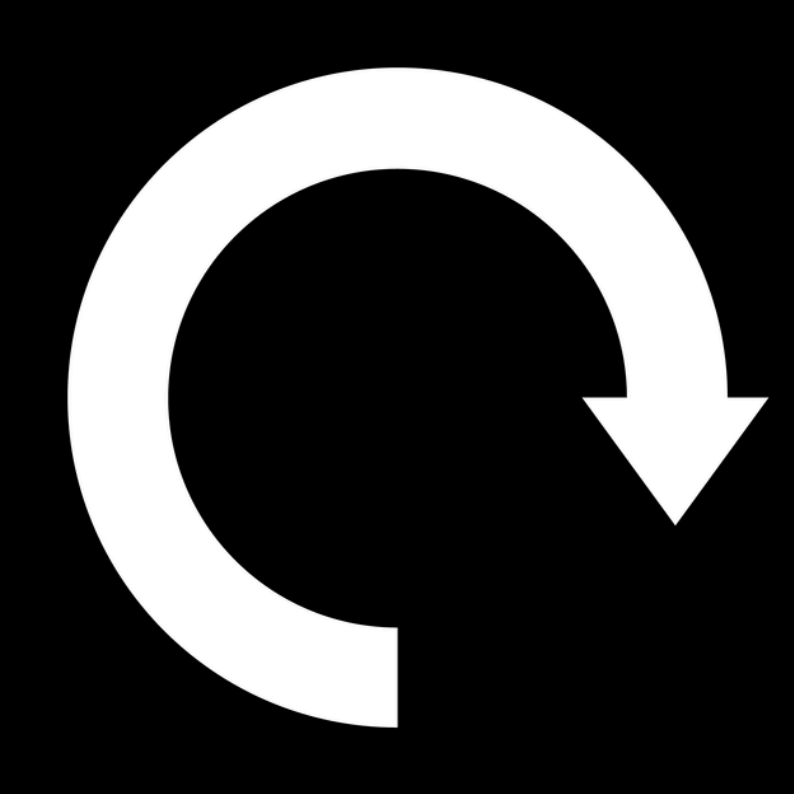
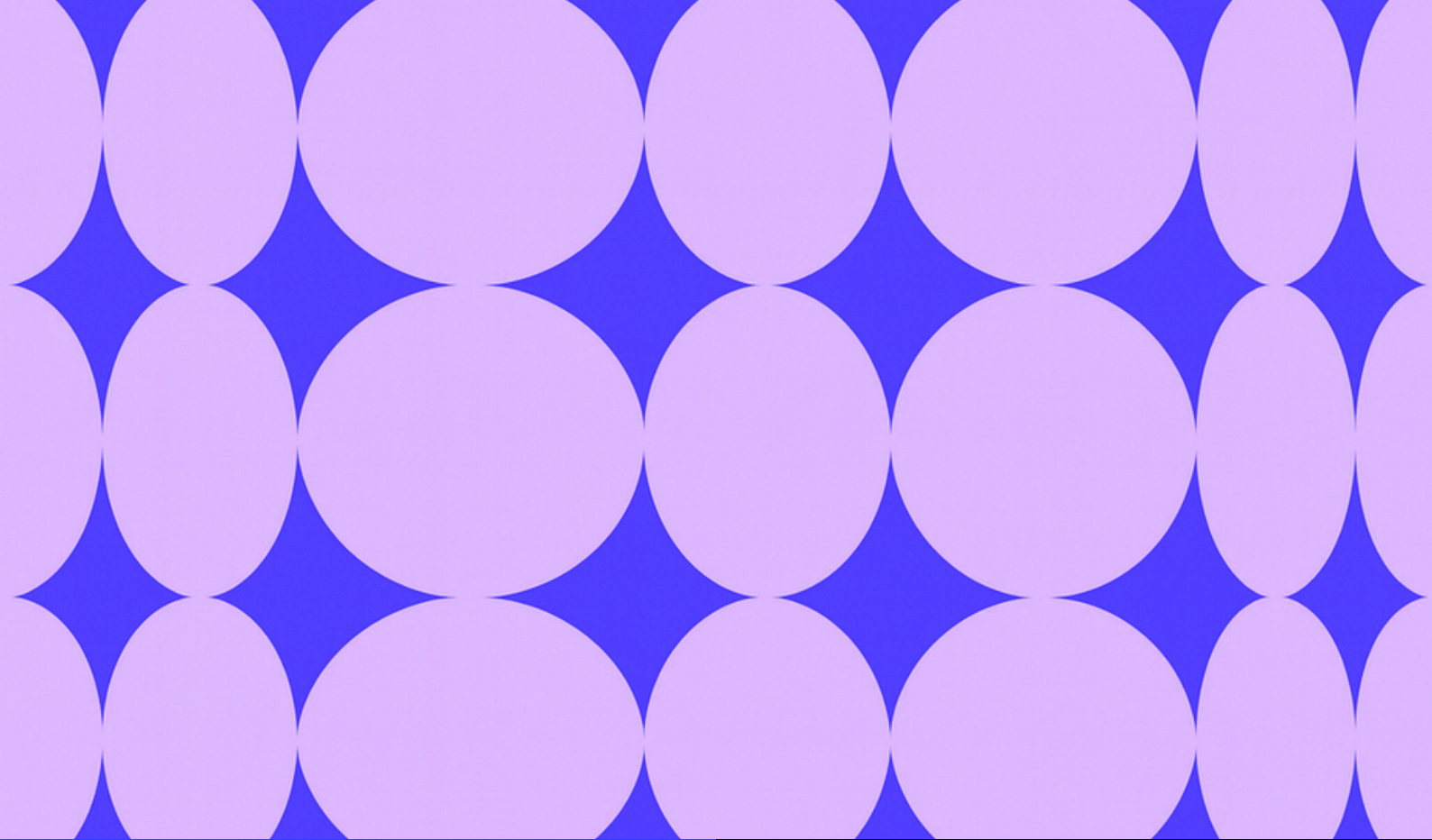
70. Žalnieriūnas, L. (2021). Priežastinis ryšys ir jo nustatymas baudžiamojoje teisėje. [Daktaro disertacija, Mykoro Romerio universitetas]. Lituanistika. Prieiga internetu: <https://www.lituanistika.lt/content/95441>.

Teismų nutartys, nuosprendžiai:

1. Lietuvos Aukščiausiasis teismas nutartis 2018 m. kovo 13 d. (bylos Nr. 2K-48-788/2018).
2. Lietuvos Aukščiausiasis teismas nutartis 2019 m. kovo 5 d. (bylos Nr. 2K-60-942/2019).
3. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2018 m. birželio 12 d. (bylos Nr. 2K-196-697/2018).
4. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2023 m. spalio 30 d. (bylos Nr. 2K-241-654/2023).
5. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2024 m. spalio 24 d. (bylos Nr. 2K-7-119-719/2024).
6. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2021 m. birželio 3 d. (bylos Nr. 2K-96-788/2021).
7. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2022 m. balandžio 5 d. (bylos Nr. 2K-86-511/2022).
8. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2023 m. lapkričio 7 d. (bylos Nr. 2K-7-117-697/2023).
9. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2025 m. kovo 5 d. (bylos Nr. 2K-47-648/2025).
10. Klaipėdos apygardos teismo nuosprendis 2024 m. balandžio 18 d. (bylos Nr. 1A-36-526-2024).
11. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2024 m. gegužės 22 d. (bylos Nr. 2K-100-719/2024).
12. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2019 m. birželio 20 d. (bylos Nr. 2K-7-162-303/2019).
13. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2025 m. sausio 16 d. (byloje Nr. 2K-32-648/2025).
14. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2024 m. gegužės 14 d. (bylos Nr. 2K-7-1-788/2024).
15. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis 2024 m. gruodžio 23 d. (bylos Nr. 2K-281-1073/2024).

EKSPERTO INTERVIU KLAUSIMAI

1. Kiek metų patirties turite korupcinių nusikalstamų veikų kvalifikavimo srityje?
2. Kokio tipo korupciją dažniausiai tenka tirti/nagrinėti? (rutinišką, įsisenėjusią, smulkia, stambia, politinę, viešojo administravimo, privataus sektoriaus ar tarptautinę).
3. Kaip Jūs apibūdintumėte korupciją?
4. Su kokiomis Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – LR BK) numatytais korupcinėmis nusikalstamomis veikomis Jūsų darbe susiduriate dažniausiai?
5. Kokiose viešojo administravimo ir (ar) privataus sektoriaus srityse dažniausiai tenka tirti/nagrinėti korupcines nusikalstamas veikas?
6. Kaip dažnai tenka nagrinėti LR BK 228¹ straipsnyje numatytą nusikalstamą veiką - neteisėtą teisių į daiktą įregistravimą? Apibūdinkite šios nusikalstamos veikos kvalifikavimo ypatumus.
7. Kurias korupcines nusikalstamas veikas kvalifikuoti yra sunkiausia, o kurias - lengviausia?
8. Su kokiomis problemomis dažniausiai susiduriate kvalifikuojant korupcines nusikalstamas veikas?
9. Kaip dažnai Jūsų darbe tenka perkvalifikuoti korupcinius nusikaltimus? Kokios yra pagrindinės perkvalifikavimo priežastys?
10. Su kokiomis problemomis susiduriate renkant duomenis/vertinant įrodymus, pagrindžiančius padarytą korupcinę nusikalstamą veiką?
11. Ar, Jūsų nuomone, LR teisės aktuose yra spragų ar apribojimų, dėl kurių yra sudėtingiau kvalifikuoti ir (ar) įrodyti kaltę korupciniuose nusikaltimuose?
12. Kokia, Jūsų nuomone, yra didžiausia korupcijos daroma žala visuomenei?
13. Kodėl, Jūsų nuomone, yra svarbu kovoti su korupcija?
14. Kokios yra efektyviausios kovos su korupcija priemonės? Kaip, Jūsų nuomone, būtų galima sumažinti korupciją Lietuvoje?
15. Kaip manote, ar ateityje korupcijos mastas Lietuvoje mažės ar didės?

SMK